

ΠΕΛΕΚΑΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

Ὡσπερ Πελεκάν, τετρωμένος τὴν πλευ-
ράν σου, Λόγε, σοὺς θανόντας παῖδας ἐ-
ζώωσας, ἐπιστάξας ζωτικούς αὐτοῖς κρουνούς.

Ἄπο τὸν ὄρθρο τοῦ Μ. Σαββάτου.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

σελ.

Τάσου Βαλαδώρου	Τό ἔμβλημα τῆς Θ.Ε.Ν.	I
Ε.Π. Μελαβάτσου	Ὅπως ὁ λωτός	3
	Ἡ γιορτή τοῦ Δευμοῦ Λωτοῦ	4
Ἄγλ. Ζάννου.	Ἡ Μελαβάτσου καί ὁ Δευκός Λωτός	4
Βούσα	Ἡ πράξη (ποίημα)	6
Ε.Π. Μελαβάτσου	Ἡ ἐσωτερική φωνή	8
Ἔντουϊν Ἀρνολντ	Ἡ μεγάλη ἀπόφαση (ποίημα)	9
Ὄττομο Νό Γιακαρότσι	Ἄνθη τοῦ λωτοῦ (ποίημα)	10
Ρ. Ταγκόρ	Ὁ τελευταῖος λωτός τῆς χρονιάς	11
Η.Κ. Σ.	Ἀνάλυσις	12
Δημ. Θεοδωρίδη	Ἡ προσευχή τοῦ ναύτη (ποίημα)	13
Μαρ. Οἰκονόμου	Πασχάλ	14
Ἡτλαίς Πασχάλ	Ἀπό τοὺς "Στοχασμοὺς"	16
Μαρ. Οἰκονόμου	Ρουσώ	17
Ζάν Ζάν Ρουσώ	Ἀπό τὸ "Κοινωνικὸ συμβόλαιον"	19
Ζάν Ζάν Ρουσώ	Ἀπό τὴν "Ἀνισότητά τῶν ἀνθρώπων "	19
Μαρ. Οἰκονόμου	Μαίτερλιγγ	20
Μωρίς Μαίτερλιγγ	Μέσ στή θαλασσοσπηλιά (ποίημα)	22
Μωρίς Μαίτερλιγγ	Ἡ σιωπή	22
Η. Καζαντζάκη	Ἡ σιωπή εἶναι ἡ δυνατότερη κραυγή	25
Ρ. Ταγκόρ	Παρηγοριά (ποίημα)	25
Ἴβο Ἄντριετς	Γαλήνιες σιέφεις τοῦ πρωιοῦ	26
Η. Προεστόπουλου	Γύρη καί κάρπισμα (ποίημα)	26
Ἄγλ. Ζάννου	Ὁ "Ἄδωνις" τοῦ Βέγγνερ	27
Ὀλιβερ Λότζ	Τὸ φάρι καί τὸ χελιδόνι	31
Τσουάνγη — τζού	Ὁ ἄνθρωπος πού φοβήθηκε τὸν Ἰσκιό του	31
	Προσευχή στὸν Ἐρῆν τὸν Τρισμέγιστο	31
Χ.Τζ. Ούελς	Ἡ ἱστορία τοῦ Γκαουτάμα	31
Μεϊμπελ Κόλλις	Οἱ τρεῖς εὐθήθειες	31
Κρισναμούρτι	Ἡ ἄρετή	38
Ἄγιου Φραγκίσκου τῶν Σάλεων	Μαργαριτάρια καί ἀχιβάδες	40
Α. Μπέζαντ	Ἄμαρτωλοί καί φαρισαῖοι	40
Θ.Α. Φορέλ	Στὸν παράδεισο τῶν ἠθικολόγων	40
Λεδν Πενί	Ἡ ὥριμος ἡλικία	41
Σίλβερ Μπέρτς	Κατανόησις	44
Η.Καζαντζάκη	Τὰ θάματα τῆς πίστης	44
Η.Καζαντζάκη	Κάμπιες καί πεταλοῦδες	44
Ράινερ Μαρία Ρίλκε	Mit einem Ast (ποίημα)	45
Μαίμονιδη	Μεροστά μας	45
Λάμπη Λούκου	Ἐπιχειρῶ ἐνόητα	46
Ἄϊνστάϊν	Ὅλα εἶναι ὑποθετικά	47
Δημ. Θεοδωρίδη	Στὸν Κώστα Πάγκαλο (ποίημα)	48
Ἐνδόσεις	"Θύρας"	48

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 26 (ΙΣΟΓΕΙΟΝ)

ΑΘΗΝΑΙ

Υπεύθυνος Συντάξεως *Αγλ. Ζάννου Χαρ. Τρικούπη 26

Υπεύθυνος Τυπογραφείου Ν. Παναγόπουλος *Αγ. Κωνσταντίνου 14

Διανέμεται δωρεάν

*Αριθ. Δελτ. 15 Καλοκαίρι 1962

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Στις καλοκαιρινές διακοπές τὰ γραφεῖα τῆς Θ.Ε.Ν. θὰ εἶναι ἀνοιχτά κάθε Τρίτη 7,30' - 9 μ.μ.

ΤΟ ΕΜΒΛΗΜΑ ΤΗΣ Θ.Ε.Ν.

Τὸ ἔμβλημα τῆς Θ.Ε.Ν. εἶναι μιὰ σύνθεση συμβολικῆ καμωμένη ἀπὸ ποικίλα θεμελιώδη σύμβολα παρμένα ἀπὸ διάφορες θρησκείες καὶ μύθους. Γιατὶ ἡ Θεοσοφία ἔχει ἀποστολὴ νὰ μελετήσῃ, νὰ συζητήσει καὶ νὰ διακρίνῃ ὅλες τὶς παραδόσεις καὶ τὶς κυριώτερες θρησκείες καὶ νὰ συνθέσῃ ἀπ' αὐτὲς τὶς μελέτες μιὰ συνθετοῦ ἔκφραση Θεῖα Σοφία χρησίμη γιὰ τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο, πολὺ ἀπλή, πού εὐκόλα νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν καταλάβῃ καὶ νὰ τὴν ἐφαρμόσῃ.

Στὸ ἔμβλημα τῆς Θ.Ε.Ν. ἀντιπροσωπεύονται ὁ Ἰουδαϊσμός μὲ τὴν ἱερὴ σφραγίδα τοῦ Σολομώντα, ὁ ταϊσιός, ἡ ἱερὴ παράδοση τῆς Βίβλου, μὲ τὸ Γίν-Γιάν, πού βρίσκεται στὸ κεφάλι τῆς ἐπάνω γωνίας τοῦ ἱεροῦ τριγώνου, ὁ Ἰνδουϊσμός μὲ τὰ τρία συνσημασμένα χράματα πού σχηματίζουν τὴν ἱερὴ καὶ ἀπόφευκτη λέξη "Αουμ" τῶν Ἰνδουϊστικῶν χριάνων τῆς Ἰνδίας. Ἀντιπροσωπεύεται καὶ ἡ παράδοση τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας μὲ τὸ βασικὸ ἀπόφθεγμα τοῦ Ἡράκλειτου "Ὀδὸς ἄνω κάτω μίτ". Στὸ κέντρο τοῦ πολυγώνου πού σχηματίζεται ἀπὸ τὴν συμπλοκὴ τῶν δύο ἀνεστραμμένων τριγώνων τῆς σφραγίδας τοῦ Σολομώντα ὑπάρχει τὸ ἱερό καὶ ἅγιο μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ, πού κυριαρχεῖ σὰ σέ θέση καρδιάς μέσα σ' ὅλη τὴν σύνθεση τοῦ συμβολικοῦ τούτου συμπλέγματος.

Πρίν όμως νά ἔλθουμε στή λεπτομερή ἐξέταση τῶν συμβόλων πού αποτελοῦν τή σύνθεση, τό ἔμβλημα τῆς Θ.Ε.Ν., πρέπει νά ποῦμε λίγα πράγματα γιά τή σημασία καί τήν ἀξία πού ἔχουν τά σύμβολα ἀπό γενική ἀποψη. Ἔτσι θά ἐννοήσουμε πληρέστερα τό θέμα μας.

Τί εἶναι λοιπόν σύμβολο; Ἀδίστακτα ἀπαντοῦμε ὅτι σύμβολο εἶναι ἡ γλώσσα, ἡ μοναδική καί ἐνιαία γλώσσα τοῦ πνεύματος.

Σύμφωνα μέ τίς ἱερές παραδόσεις ὅλων σχεδόν τῶν θρησκειῶν ὁ ἄνθρωπος δέν ἐπλάσθη ἀπό τό δημιουργό του ἔτσι ξεπεσμένος, τόσο ἀδύναμος καί γεμάτος ἀτέλειες, ὅπως εἶναι αὐτός πού ξέρουμε σήμερα.

Τότε, ὅταν πρωτοβγήκε ἀπό τό θεϊκό ἔργαστήρι τοῦ παγκόσμιου δημιουργικοῦ πνεύματος, εἶχε τελειότητες καί ἀρετές πού χαρακτηρίζουν μιᾶ πλήρη καί τέλεια πνευματική ὄντοτητα.

Ὅμως ἀπό ἄλλα αἷτια, πού οἱ μῦθοι καί οἱ ἀλληγορίες τῶν θρησκειῶν ὀνομάζουν πτώση τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς δημιουργίας, ὁ ἄνθρωπος ἀπό τέλεια πνευματική ὄντοτητα πού ἦταν ἔχασε τίς πνευματικές του δυνάμεις καί ἀρετές καί κατάντησε αὐτό τό ὑλικό καί ἀδύνατο πράγμα τῆς φύσης πού συνέχεια παλεύει ἡρωικά νά κερδίσει τή ζωή του μέ τόν "ἰδρώτα τοῦ προσώπου του". Ἀπό ὀλότητα ἔγινε μέρος ὁ ἄνθρωπος καί κατά συνέπεια σά μέρος τῆς φύσης εἶναι ὑποκείμενος στήν ἀγνοια, γιατί σά μέρος ποτέ δέν μπορεῖ νά ἐξομοιωθεῖ μέ τό ὅλον τῆς δημιουργίας. Δέν μπορεῖ ποτέ ὅπως εἶναι τώρα ὑλικός ὁ ἄνθρωπος καί μέ τόσο πενιχρά μέσα πού διαθέτει νά κυριαρχήσει τελειωτικά τοῦ νόμου τῆς ἐναντιότητας, νά ἀποχτήσει τήν ἀφθαρσία καί νά μπεῖ στό ἕδυτο τῆς ἀλήθειας τῆς ολοκληρωμένης καί ὄχι τῆς μερικής ἀλήθειας πού κρύβει ἡ φύση στήν πληρότητά της.

Πρίν ξεπέσει ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἐκδηλωνόταν περισσότερο σάν πνευματική καί λιγότερο σάν ὑλική ὄντοτητα, γιά νά ἐκφράσει, νά ἐξωτερικεύσει, τά διανοήματά του, πού εἶχαν μιᾶ ἀδιάσπαστη ἐνότητα μέ τήν ἀλήθεια τῆς δημιουργίας, μέ τήν ὁποία ἐζοῦσε σέ παναρμόνια κατάσταση, χωρίς ἀντιθέσεις καί ἐναντιότητες, χωρίς θάνατο καί φθορά, χρησιμοποιοῦσε μιᾶ γλώσσα παρμένη ἀπό τίς ἐξωτερικές εἰκόνες τῆς φύσης. Αὐτή ἦταν ἡ γλώσσα τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, πού πίσω ἀπό τήν ἐξωτερική μορφή τῆς φύσης ἔβλεπε ὅλη τήν ἐνότητα καί τό βάθος τῆς δημιουργίας, τότε πού ἡ ἀλήθεια αὐτή ἀντικατοπτρίζοταν σά μιᾶ μαγική, ἀλλά πραγματική ζωή σ' αὐτή τή μορφή πού ἡ πνευματική σιέψη τοῦ ἀνθρώπου σχηματοποιοῦσε. Αὐτή ἦταν ἡ γλώσσα ἡ πραγματική τοῦ ἀνθρώπου. Ὅχι ἡ γλώσσα τῶν νεκρῶν, στατικῶν λέξεων καί τῶν γραμμιάτων, ἀλλά ἡ γλώσσα τῶν σχηματοποιημένων μορφῶν τῆς φύσης, πού ἦταν τά σύμβολα.

Ἡ δημιουργία, σάν πνευματική κατάσταση παρμένη, εἶναι ἓνα σύστημα ἀπό ἀλήθειες πού ἐκφράζονται σέ σύμβολα. Ὁ ἄνθρωπος ὅσο ἐννοεῖ τήν ἐνότητα αὐτή καί ὅσο τή συσχετίζει καί τήν ἐνοποιεῖ

μέ τό πνευματικό βάθος τοῦ ἑαυτοῦ του, τόσο περισσότερο καταλαβαίνει καί διεισδύει στά μυστήρια τῆς φύσης. Ὅσο περισσότερο οἱ λέξεις γίνονται σύμβολα γιά τόν πνευματικόν ἄνθρωπο καί ὅσο αὐτά τά σύμβολα ἐνοποιοῦνται μέσα σέ μιᾶ ἀνώτερη πνευματική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου, τόσο αὐτός ἀνεβαίνει τό δρόμο τῆς ἀνασύστασής του γιά νά κερδίσει τίς χαμένες πνευματικές του ἀρετές.

Οἱ ἱερές γραφές αὐτή τήν κατάσταση τοῦ ξεπεσσιῦ τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος καί τό χαμό τῆς ἐνιαίας γλώσσας τῶν συμβόλων καί τήν ἀντικατάστασή τους μέ τίς ποικίλες γλώσσες καί λέξεις τήν ἐκφράζουν στή "σύγχυση", στόν Πύργο τῆς Βαβέλ. Στίς πηγές τους οἱ ἀρχαῖες γλώσσες ἔχουν μεγάλη ἐνότητα, γιὰ τί τά γράμματα καί οἱ ρίζες τῶν λέξεων καί τῶν ἐννοιῶν τους ἔχουν συμβολική ἰδιότητα, ἀφοῦ πηγάζουν ἀπό τήν ἴδια ἐνότητα τῶν συμβόλων.

Αὐτά τά λίγα εἶναι ἀρετά, νομίζω, γιά νά δείξουν πόση σπουδαιότητα ἔχουν τά σύμβολα, σά μέσα πού μεταχειρίζεται τό ἀνθρώπινον πνεῦμα γιά νά ἐκφράσει πληρέστερα, μέ ὀλοκληρωμένο τρόπο, τίς καταλήψεις του ἀπό τήν ἐσώτερη πνευματική πείρα του, πού πραγματοποιεῖται μέ τή διαρκή προσπάθεια πού καταβάλλει ὁ ἀνθρώπος γιά νά νοιώσει τή γλώσσα τῆς δημιουργίας καί νά προσαρμοσθεῖ τελειότερα πρὸς αὐτή (Συνεχίζεται).

Τάσος Βαλαδῶρος.

*

*

*

ΟΠΩΣ Ο ΛΩΤΟΣ

* Ἄσε τή ψυχή σου νά προσέχει κάθε κραυγή πόνου, ὅπως ὁ Λωτός γυμνώνει τήν καρδιά του γιά νά πιεῖ τόν Ἥλιο τῆς Αἰγῆς.

Τό φλογερό τόν Ἥλιο νά μὴν τόν ἀφίνεις νά ξεράνει οὔτε κ' εἶνα μοναχά δάκρυ πόνου πρὶν νά τό σκαπίσεις σί ὁ ἴδιος ἀπό τά μάτια ἐκείνου πού ὑποφέρει.

* Ἄφισ' ὅμως κάθε καφερό ἀνθρώπου δάκρυ στήν καρδιά σου νά κυλήσει καί νά μείνει ἐκεῖ καί ποτέ μὴν τό σκαπίσεις πρὶν νά σβύσει ὁ πόνος πού τό γέννησε.

Ε.Π. Μελαβάτσου. 'Από τή "Φωνή τῆς σιγῆς".

Μετάφρ. Τ.Τ. Βρατσάνου.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΛΩΤΟΥ

Στίς 8 του Μάη, του μήνα τῶν λουλουδιῶν, τοῦ τελεκαίου μήνα τῆς ἀνοιξης, πού ὕστερα ἀπ' αὐτόν ἀρχίζει ἡ ἐποχή τῶν καρπῶν τό "φλογάτο καλοκαίρι" πού λέει κι ὁ ποιητής Προεστόπουλος^(I), γιορτάσαμε καί φέτος στή Θ.Ε.Ν. ὅπως ὄλου τοῦ κόσμου οἱ θεόσφοι, τῆ γιορτή τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ. Μέσ στή μοσκοβολιά τῶν λουλουδιῶν πού στολίσανε τῆ σάλα μας καί ἰδιαίτερα τίς εἰκόνες τῆς Μπλαβάτσκι καί τοῦ "Ολκοτ, μέσα σέ ἀτμόσφαιρα γλυκιᾶς γαλήνης, ἡ ἀδ. Διαχειρ. Ἀγλαΐα Ζάννου μίλησε γιά τό Λευκό Λωτό καί γιά τῆ Μπλαβάτσκι κ' ἐπειτα ἡ ἀδ. Μαρία Οἰκονόμου διάβασε ἀπόσπασμα ἀπό τῆ "Ἐπαγχαβάντ Γκιτά", ἡ ἀδ. Εὐῆ Ὁρνστάιν ἀπό τῆ "Φωνή τῆς Σιγῆς" καί ὁ ἀδ. Νίκος Βουρόπουλος ἀπό τό "Ἔως τῆς Ἀσίας". Καί στό τέλος, σύμφωνα μέ τήν ὡραία καθιερωμένη συνήθεια, τά λουλούδια πού φέρανε ὄλοι ὅσοι ἦρθανε στή σεμνή μας γιορτή προαφορά τιμῆς καί ἀγάπης στους δύο πρωτεργάτες τῆς νεώτερης θεοσοφικῆς κίνησης, μοιραστήκανε σέ ὄλους.

Δημοσιεύουμε παρακάτω τήν ὁμιλία τῆς ἀδ. Ζάννου καί ὕστερα τά ἐπισκέσματα στή σειρά πού διαβαστήκανε.

Λ' Η ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ ΚΑΙ Ο ΛΕΥΚΟΣ ΛΩΤΟΣ

Σάν καί σήμερα πρίν ἀπό ἑβδομήντα ἕνα χρόνια, ἐκείνη πού ἴδρυσε τῆ Θεοσοφικῆ Ἑταιρεία, καθώς καί κάθε νεώτερη θεοσοφικῆ κίνηση, ἡ Ἐλένα Πετρόβνα Μπλαβάτσκι, ἄφησε τό γήινο κόσμο.

Κάθε χρόνο τέτοια μέρα γιορτάζουμε τῆ μεγάλη ἐκείνη φυχή πού ἀφιέρωσε ὁλόκληρη τῆ ζωή της, ἀπ' τῆ νεανικά της χρόνια ὡς τίς τελευταῖες της στιγμές, στή Θεοσοφικῆ Ἰδέα.

Στήν ἀπέραντη Ἀρχαία Σοφία, πού ὑπῆρξε πάντοτε, ἀπ' τήν ἡμέρα πού ὁ ἄνθρωπος ἀρχισε νά ἐρευνᾷ τό βαθύτερο νόημα τῆς ζωῆς, τήν πρωταρχική Αἰτία, τήν Οὐσία πού δημιούργησε τά πάντα. Εἶναι ὅλη ἡ Θεία Σοφία, πού ἀρχισε νά φανερῶνεται στόν ἄνθρωπο ἀπ' τόν καιρό πού ἡ Ἱστορία δέν ἔχει ἐρευνήσει, ὡς τά σημερινά τά χρόνια.

Θεοσοφία εἶναι ὅλη ἡ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου ν' ἀνακαλύψει τήν Ἀλήθεια. Εἶναι ἡ πείρα, ἡ γνώση καί τό βίωμα πού μάς δί — δεξαν ὄλοι ἐκεῖνοι πού φτάσανε σ' αὐτή τῆ θεϊκιά Ἀλήθεια. Ἡ Ἀλήθεια εἶναι Μία, τά μονοπάτια πού φτάνουνε σ' αὐτή εἶναι πολλά. Κι ὁ καθένας παίρνει τό δικό του τό μονοπάτι γιά νά πάει νά τῆ βρεῖ, κι ὁ καθένας μέ τόν δικό του ἀτομικό τρόπο προσπαθεῖ τό βίωμά του καί τῆ γνώση του νά τῆ μεταδώσει καί στους ἄλλους.

Θεοσοφία εἶναι ὅλες οἱ Ἐσωτερικές θρησκείες, ὅλες οἱ βα — θειές φιλοσοφίες κι ὁ μυστικισμός. Εἶναι καί ἡ ἐρευνα γιά τήν ἀνακάλυψη τῶν φαινομένων τοῦ ἄόρατου κόσμου, δηλαδή ὁ ἐποικυφι —

(I) Βλ. σελ. 26

σιδός, η βαρύτερη έσωτερική επέκταση της έπιστήμης.

Όταν η Ρωσίδα Έλένα φόν Χάν (von Hahn) γεννήθηκε στο Αλ —
κατερινοσλάβ της Ρωσίας, στο τέλος του Ίουλίου του 1831 (από
παλιά γερμανική οικογένεια που είχε εγκατασταθεί από καιρό στη
Ρωσία), ήταν η εποχή που κυριαρχούσε ο πειραματικός υλισμός. Μά
οι Διδάσκαλοι της Σοφίας, εκείνοι που ζούνε στα βάθη της Ίνδλ —
ας, οι Μεγάλοι Μύστες που γνωρίζουν τα μυστικά του Σύμπαντος κι
όλα τ' Αρχαία μυστήρια, έκριναν πώς έφτασε η εποχή που όλα αυτά
τά μυστήρια, που ως τότε ήταν απόλυτα μυστικά, έπρεπε νά φανε —
ρωθούν και νά διδαχθούν στον κόσμο.

Ο υλισμός που τότε κυριαρχούσε στον κόσμο έπρεπε νά πάρει τη
θέση του μέσα στην άρμονική διάταξη του Σύμπαντος. Γιατί η φυσι —
κή ύλη δεν είναι η ουσία αλλά τό αποτέλεσμα μέσα στα φαινόμενα
του όρατου κόσμου.

Έτσι λοιπόν οι Διδάσκαλοι έστειλαν μήνυμα στην Έλένα Ιπλα —
βάτσου — που σ' αυτό τό μεταξύ, τό 1848, είχε ~~παντενταγών~~ στρα —
τηγό Ιπλαβάτσου — νά πάει στη Νέα Ύορκη νά βρεί τόν συνταγμα —
τάρχη Έρρίκο Στήλ "Ολκοττ και μαζί νά ιδρύσουν τή Θεοσοφική Έ —
ταιρία. Έτσι κ' έγινε, μά η έδρα της Θεοσοφικής Έταιρίας εγκα —
ταστάθηκε στο "Αντβαρ της Ίνδίας κ' εκεί οι δυό ιδρυτές της έ —
γωνιστήκανε για νά οργανώσουν τή Θεοσοφική Κίνηση, νά διαδώσουν
τή Θεοσοφική διδασκαλία και νά ξαναδώσουν στον κόσμο τίς βαθιές
ξεχασμένες ελήθειες της Θείας Σοφίας.

Οι Διδάσκαλοι έμπνεύσανε τή Ιπλαβάτσου νά γράφει τά υπέρο —
χα βιβλία της — τήν " Αποκαλυμένη Ίσιδα" και τή "Μυστική Διδα —
σκαλία".

Όλα αυτά τά χρόνια, η ζωή της Ιπλαβάτσου ήταν μονάχα προσ —
φορά, αυτοθυσία, ολοκληρωτική άφιέρωση στη μεγάλη Ίδέα που φλό —
γισε τήν ψυχή της. Αγώνιστη σιληρά, πρώτα γιατί τό άσθενει ν' ο —
της σώμα της ήταν ένα μεγάλο έμπόδιο για τήν εργασία της, και
δεύτερο γιατί όπου οι Φωτεινές Ίδέες προσπαθούν νά φανερωθούν,
οι σκοτεινές δυνάμεις προσπαθούν νά τίς έμποδίσουν, κ' έτσι η
Ιπλαβάτσου συνάντησε στο έργο της πολλούς δολερούς έχθρους, που
γεμάτοι φθόνο τήν πολεμήσανε με άφάνταστη κακία και σιληρές συ —
κοφαντίες.

Μά στις 8 Μαΐου του 1891 ο άγώνας της πάνω στη Γή τελείωσε.
Κι όλοι οι Θεόσοφοι γιορτάζουνε τήν αποδέσμευση της ελεύθερης έ —
κείνης ψυχής από τή βαρεία φυλακή της πυκνής ύλης. Και μαζί μ'
αυτή γιορτάζουνε γενικά, συμβολικά, τήν άπελευθέρωση της κάθε
έυχής που έρχεται διαβατική στον Κόσμο αυτό, νά ζήσει, ν' αγωνι —
στεί, νά ξεελιχθεί και νά ξαναγυρίσει στη Φωτεινή της Πατρίδα.

Τό ζωντανό σύμβολο της Ίδέας αυτής είναι ο Λευκός Λωτός. Ο
λωτός, τό άσπρα λουλούδι που φυτρώνει στις τροπικές χώρες, στο
λασπωμένο βυθό του νερού — στις λίμνες και στους βάλτους. Ο σπό —
ρος βυθίζεται στο βούρκο και μέσ' απ' τό βούρκο, μέσ' από τό νερό,
άνεβαίνει και πάλι στον ελεύθερο άνοιχτό άέρα. Άνεβαίνει ολοκά —
θαρος πάνω επ' τή λάσπη και τ' άσπρα γυαλιστερά του πέταλα άντι —

φεγγίζουνε τοῦ Ἡλίου τὶς ἀχτίδες. Τὴν φυχή συμβολίζει ὁ λευκὸς λα-
τὸς. Ἔτσι κι αὐτὴ βυθίζεται μέσα στοῦ χῶμα, πάνω στὴ Γῆ, καὶ δου-
λεύοντας μὲ τὸ χῶμα καὶ τὴ λάσπη, παλεύοντας μὲ τὴ σιλαβιά τῆς γῆ-
ινης ὕλης, ἀνεβαίνουντας μὲς' ἀπὸ τὰ θολὰ νερά τῆς ἐπιθυμίας καὶ τοῦ
πάθους, νιώνοντας τα, ἀγνή κι ἀδιόλυτη, φτάνει στὶς σφαῖρες τοῦ
νοητικοῦ ἀέρα. Ὁ ἀέρας τὸν νοῦ συμβολίζει, τὸν νοῦ πού δέν ἔξυ-
πηρετεῖ πιά τὰ γῆινα πάθη, πού δέ σηκώνει στοῦ δυνατό του φύσημα τὴ
σκόνη καὶ τὴν ἄμιο, μ' ἀπαλὸς, καθαρὸς, δέχεται καὶ δίνει τοῦ Ἡ-
λίου τὸ ἀντιφέγγισμα, τοῦ Ἡλίου τὸ πνευματικὸ τὸ φῶς.

Καὶ τὰ χαρούμενα τὰ πέταλα τοῦ ὀλόλευκου λωτοῦ ἀνοίγουνε, ἀ-
πλώνουνε, τὸν Ἥλιο νὰ δεχτοῦνε.

Ἡ Ἰπταβάτσκι εἶχε πεῖ πὺς θάθελε ἀντὶ γι' ἄλλο μνηριόσυνο, τὴ
μέρα αὐτὴ, σ' ὅλες τὶς Θεοσοφικὲς Στοιές νὰ διαβάζονται μικρὰ ἀπο-
σπάσματα ἀπὸ τὸ "Φῶς τῆς Ἀσίας" - τὸ μεγάλο ἐπικὸ ποίημα τοῦ "Αγ-
γλου Sir Edwin Arnold, πού ἔζησε πολλὰ χρόνια στὶς Ἰνδίες κ' ἔγρα-
φε τὴ ζωὴ καὶ τὴ διδασκαλία τοῦ Γκαουτάμα Βούδδα - ἀποσπάσματα ἀπ'
τὴ "Ἰπτακαβάντ Γκιτά" - πού γράφηκε ἀπ' τὸν Βραχμιάνο ποιητὴ καὶ
μυστη Βυάσει καὶ εἶναι ἓνα ἀπ' τὰ ἐπεισόδια τῆς "Μαχαπαράτας" - καὶ
ἀπ' τὴ "Φωνὴ τῆς Σιγῆς", πού τὴ μετάρφρασε ἡ ἴδια ἡ Ἰπταβάτσκι ἀπ' τ'
ἑρχεῖτο μυστικιστικὸ βιβλίον τῶν Ἰνδιῶν, τὸ "Βιβλίον τῶν Χρυσῶν Κα-
νόνων".

Ἄγλ. Ζέννου

Β' Η ΠΡΑΞΗ

- κεφ. Γ.
ἑδάφ. 4
- 19
- κεφ. Δ.
ἑδάφ. 17
- 20
- 33
- Χωρὶς πράξη ὁ ἄνθρωπος στοῦ διαλογισμὸ δέ φτάνει
καὶ χωρὶς διαλογισμὸ δέν κερδίζει θάνασις.
- Ὅχι πρέπει νὰ τὸ κάνεις κάνε το χωρὶς ποτέ
στον καρπό του ν' ἀποβλέπεις,
γιατὶ ἐκεῖνος πού γιὰ καθετὶ πού κάνει,
σέ καρπὸ δέν ἀποβλέπει,
τὴν θάνασις κερδίζει.
- Ποιὰ εἶναι ἡ πράξη, ποιὰ ἡ ἀπραξία
πρέπει νὰ τὸ ξέρεις.
Ἐῖναι πολὺ δύσκολο τὸ νὰ νοιώσει κάποιος
τὸ σωστὸ τῆς πράξης ὁρόμο.
- Ὅποιος τῶν ἔργων τὸν καρπὸ περιφρονεῖ
κ' εἶναι γι' αὐτὸν μόνη χαρὰ κ' ἐλπίδα ὁ Θεός,
ὅσο νι ἂν μὲ τὰ ἔργα καταπιάνεται
εἶν' ἔξ' ἀπ' τὸ δεσιὸ τῶν ἔργων.
- Κάθε μιὰ θυσία τῆς σοφίας νοερῆ
εἶν' καλύτερη ἀπ' τὴν κάθε ὕλική
γιατὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ νοῦ καὶ ὁ καρπὸς τῆς
μὲς' στοῦ διαλογισμοῦ τὴν ἀρετὴ εἶναι κρυμμένα.

κεφ. Δ. Μάθε αυτή τή θεικιά τή γνώση,
έδάφ. 34 πού σάν τήνε μάθεις στό σκοτάδι πιά δέ θάσαι
κι ἄλους θά τούς βλέπεις μέσ' στόν ἑαυτό σου,
ἄλλά καί τόν ἑαυτό σου μέσ' σέ μένα.

38 Τίποτα δέν καθαρίζει ὅσο ἡ γνώσ' ἡ θεικιά,
πού ὁ ἄνθρωπος τή βρίσκει βαθειά μέσ' στόν ἑαυτό του,
ἕστερα ἀπό πολύν καιρό καί ὅταν
τόνε καθαρίζει ἡ πραχτική ἄρετή.
Ὅποιος στό Θεό ἔχει πίστη
καί σ' αὐτόν μόνο ἀποβλέπει
κ' ἔχει ἐγκράτεια στίς αἰσθήσεις
ἀποχτάει αὐτή τή γνώση.

κεφ. Σ' Γ. Γιατί ὅποιος στό Θεό ἔχει τό νοῦ του,
έδάφ. 3 καί θέλει νά φτάσει σ' ἔνωση μέ τό Θεό,
μέ τήν πράξη θε νά φτάσει.

5 Κ' εἶν' ἡ θέλησή του φίλος του τή μιá φορά
καί τήν ἄλλη εἶν' ἐχθρός του.
Γιά ἐκεῖνον πού τά πάθη ἔχει νικήσει
φίλος του εἶν' ἡ θέλησή του
καί ἐχθρός εἶναι γιά κεῖνον
πούχει ἐπ' τά πάθη νικηθῆ.

7 Ὅποιος εἶναι ἐγκρατής καί τά πάθη ἔχει νικήσει
εἶν' ὁ ἴδιος καί στό κρῦο καί στή ζέστη,
σ' εὐτυχία, σ' ἀτυχία, σέ τιμῆ σέ καταφρόνια,
κ' ἔχει τό Θεό μέσ' στήν καρδιά του.

8 Ὅποιος τήν καρδιάν ἔχει γεμάτη γνώση καί θεογνωσία
κ' εἶναι χωρίς πάθη κ' ἔχει τίς αἰσθήσεις του νικήσει
καί τά ἴδια βλέπει σβῶλο χῶμα, πέτρα ἢ χρυσάφι,
ἔχει τό Θεό στό νοῦ του κ' ἔχει φτάσει στό Θεό.

19 Ὅπως τό λυχνάρι στήν ἐπανεμιά βαλμένο
δέ σκορπάει τό φῶς του ἐδῶ καί κεῖ
μέ τό στέλνει ὁλόϊσια καταπάνω
ἔτσι κι ὁ διανοητής πούχ' ὑποταγμένη πιά τή σιέφη
ένώνεται μέ τό Θεό τήν ἐπισταση ζητώντας.

20 Ὅταν ὁ νοῦς εἶν' ἤσυχος
δεμένος ἐπ' τοῦ διαλογισμοῦ τή δράση
κι ὅταν ὁ ἄνθρωπος βρίσκει τή χαρά
τό Θεό θαρώντας νοερά,
κι ὅταν σ' αὐτή τοῦ διαλογισμοῦ τή θέση
βρίσκει μιάν εὐχαρίστησην ἀδιάρκοτη.

πού μοναχά ὁ νοῦς μπορεῖ νά νιώσει,
δέν εἶναι πιά πολύ μακριά ἀπ' αὐτό
πού μέ τήν ἔκσταση ἔχει ποθήσει ν' ἀποχτήσει.

29 Κεῖνος πού στήν ἔκσταση κόλλησε τὸ νοῦ του
καί πού βλέπει μέσα σ' ὅλα τὸ Θεὸ
βλέπει καί τὸν ἑαυτό του μέσα σ' ὅλα τὰ ὄντα
καί ὅλα τὰ ὄντα μέσ' στόν ἑαυτό του.

'Απάνθισμα ἀπὸ τῆ "Ἑπαγαβάντ Γκιτά". Μετάφρ. Τ. Τ. Βρατσάνου.

Γ' Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΩΝΗ

"Όταν τοῦ Μαθητῆ τοῦ φαίνεται πὺς ἡ δική του ἡ μορφὴ δέν εἶναι πραγματικὴ, ἀλλὰ εἶναι σάν τίς μορφές τῶν ὄνειρων πού χάνονται στὸ ξύπνημα,

"Όταν θάχει πάψει πιά ν' ἐκκινεῖ τὸ πολλαπλό, θάναί τότε ἄξιός τὸ ἓνα νά διακρίνει, τὸν ἔσωτεριό τὸν ἤχο πού σιωπῶνει τὸν ἔξωτεριό,

Τότε καί μόνο τότε θέν' ἀφίσει τῆς ἄγνοιας τὸν τόπο, τὸν φεύτικο, γιὰ νά μπεῖ στῆς Γνώσης τὸ Βασίλειο, τ' ἀληθινό.

Πρὶν νά μπορεῖ νά βλέπει ἡ Ψυχὴ, πρέπει ν' ἔχει φτάσει ἡ ἀριμονία ἡ ἔσωτεριή, καί τὰ μάτια τῆς σάρκα νά χουνε τυφλωθῆ γιὰ τὴν κάθε φαντασίωση.

Πρὶν νά μπορεῖ ν' ἐκκινεῖ ἡ Ψυχὴ, ἡ μορφὴ (ὁ ἄνθρωπος) πρέπει νά ἔχει κουφωθῆ στὸ μούγκρισμα, μέ καί στὸ μουρμουρισμα, στῶν ἐλεφάντων τίς βροντερές κραυγές, μέ καί στ' ἀσημένιο τὸ ψιθύρισμα τῆς πυγολαμπίδας τῆς χρυσῆς.

Πρὶν νά μπορεῖ νά καταλάβει ἡ Ψυχὴ καί νά μπορεῖ καί νά θυμῆται, πρέπει νά ἐνωθῆ μέ τὸ σιωπηλὸν Ὀμιλητῆ, ὅπως ἡ φόρμα πού θά πάρει ὁ πηλὸς πρέπει νά ἔχει πρῶτα ἐνωθῆ μέ τοῦ κανατῆ τῆ σιέφη.

Γιὰτί τότε ἡ Ψυχὴ θά νιώσει καί θά θυμῆται.

Καί τότε στὸ ἔσωτεριό τ' αὐτῆ θέ νά μιλήσει.

Πρὶν τὸ πόδι σου νά βέλεις στὸ πιὸ πένω σιαλοπάτι τῆς κλιμακίας τῶν ἤχων τῶν μυστικῶν, χρέος ἔχεις τῆ φωνῆ ν' ἐκκινεῖς τοῦ ἘΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Θεοῦ σου.

'Απὸ τῆ "Ἄωνῆ τῆς Σιγῆς". Μετάφρ. Τ. Τ. Βρατσάνου σελ. II, I2, I9

Δ' Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

Τότ' ἡ Γρασοντέρα κλαίγοντας ἐποκοιμήθη,
μέ στόν ὕπνο της ἐστέναζε γιατί ξανάκουσε
κειά τὰ ἴδια λόγια: "Ἦρθεν ὁ καιρός." "Ἦρθ' ὁ καιρός."

Ὁ Πιντάροθας τράβηξε τίς ματιές του ἐπ' αὐτήν καί τότε
ἐλαμψε μέσ' στόν Ἡρακίνο τό φεγγάρι
κ' εἶπαν τ' ἄστρα τ' ἄγυρά βαλμένα ἔτσι
ὅπως τόχαν προμαντέφει πρὶν πολύν καιρό.

"Ἐἶν' αὐτή ἡ νύχτα. Διάλεξε τό ὄροιο

"ἢ τοῦ μεγαλείου ἢ τῆς καλωσύνης.

" Διάλεξε νά βασιλέψεις, βασιλιάς τῶν βασιλιάδων,

"ἢ μονάχος νά πλανιέσαι χωρίς στέμια, χωρίς σπῆτι,

"για τή σωτηρία τοῦ κόσμου".

Τότε ὁ ἄγκασσιδός τῶν σιοταδιῶν

τοῦ φιθύρισε στ' αὐτιά του

κειές τίς ἴδιες τίς ὀρμήνειες πού τοῦ δώσανε οἱ Ἠτέβα

μέ τ' ἄγερα τῆ φωνῆ πού φυσοῦσε στίς χορδές

καί σίγουρα τρυγύριζαν θεοί καί κρυφοβλέπανε

τόν κύριον ἡμῶν πού τ' ἄστρα τὰ λαμπρά θωροῦσε.

"Θέλω νά φύγω", εἶπε, "ἦρθ' ἡ ὥρα.

" Ἡ κοιμισμένη ἀγάπη μου, τὰ τρυφερά σου χεῖλια

" μ' ἀναγκάζουνε νά κάνω κεῖνο πού τῆ γῆ θά σώσει

" μέ καί πού θά μάς χωρίσει. Μέσ' στή σιγαλιά

" τοῦτου τ' οὐρανοῦ, τήν εἰμαρμένη μου διαβάζω

" σ' ἄχτινοβόλα γραμίματα. Τό σιοπό ζυγῶν

" ὀπού τώρα τόσες μέρες, τόσες νύχτες

" περπατῶ, γιά νά τόν φτάσω. Καί δέν θέλω

" στέμια πού μποροῦσε νάτανε δικό μου,

" τὰ βασίλεια ἀρνισοῦμαι πού προσμένουν

" τοῦ γυμνοῦ μου τοῦ σπαλιτοῦ τῆ λάμψη.

" δέ θά κυλήσει τ' ἄρα μου μέ ματωμένες ρόδες

" ἐπ' τῆ μιᾶ στήν ἄλλη νίκη κ' ἔτσι νά κρατήσ' ἡ γῆ

" ἡδαικινή ἀνέμνηση γιά τ' ὄνομά μου.

" Κέλιο χω νά περπατῶ στά μονοπάτια της

" μέ τ' ἀγνά τὰ πόδια μου τὰ ὑπομονετικά

ἔχοντας τῆ σιόνη γιά κρεββάτι μου

" καί τίς ἐρημιές γιά κατοικιά μου

" καί συντροφιά τ' ἀβλιότερά της πράγματα,

" χωρίς ἄλλη φορεσιά ἐπὶ κείνη πού φοροῦνε

" οἱ ἐπόμληροι, χωρίς ἄλλη τροφή

" ἐπὶ τῆν ἐλεημοσύνη ὅπου κάνουνε οἱ ἄλλοι,

" χωρίς ἄλλη καμιιά στέγη ἐπ' τίς σιστείνες

" τίς σπηλιές ἢ τὰ πικινά τῆς ζούγκιλας βέτα.

"Νά αυτό πού θενά κέρω γιατί οί σπαραχτικές κραυγές
"τῆς σκληρῆς ζωῆς τῶν ζωντανῶν.
"Μπαίνουνε βαθεῖά μέσα στ' αὐτιά μου
"κι ὅλη ἡ φυχή μου εἶναι γεμάτη ἔπο συμπόνοια
"γιά τῆ δυστυχιά αὐτοῦ τοῦ κόσμου,
"πού ἔν εἶναι βολετό θενά τόν σώσω
"μ' ἀπόλυτη ἀνταπόκριση καί μέ σιληρόν ἄγωνα.
"
"Ὁ! ἔστρα συμβουλευτικά! Νά ἔρχουμαι σέ σάς!
"Ὁ, γῆ θλιμμένη, Γιά τά σέ καί τούς δικούς σου
"ἀπαρνιέμαι νιάτα, θρόνο καί χαρές,
"χρυσές μέρες, νύχτες καί παλάτι εὐτυχισμένο
"καί τήν ἐγκαλιέ σου, ὡ βασίλισσα ἐγκατημένη,
"καί ν' ἀφίσω σένα εἶν' τό λυπηρότερο ἔπ' ὅλα.
"Γιά καί σένα θενά σώσω σβίζοντας τῆ γῆ
"καί αὐτό πού μέσα σου σαλεύει, τό παιδί μου,
"τό λουλούδι αὐτό τοῦ ἔρωτά μας τό κρυμμένο,
"πού ἔν τό περίμενα γιά νά τό βλογήσω
"τήν ἐπόφραση μου αὐτή θέν' ἐδυνάτιζα.
"Ὁ! Γυναίκα μου! "Ὁ παιδί μου! "Ὁ! Πατέρα!
"Ὁ! Δαέ μου. Πρέπει γιά λίγον καιρό
"ὅλοι νά τραβήξετε τῆ σιληρή αὐτῆς τῆς ὥρας
"ἐγωνία, καί τό φῶς ἔτσι θά λάμψει,
"καί νά μέθουνε ὅλα τά πλάσματα τό νόμο!
"Τώρα τ' ἀποφάσισαι καί θενά φύγω
"καί δέ θά γυρίσω πρίν νά βρῶ ἐμεῖνο πού ζητῶ,
— ἔν πετύχουνε οί ἔρευνες καί οί προσπέθειές μου.

Ἐντουῖν Ἄρνολντ. Ἀποσπ. ἐπὶ τό "Φῶς τῆς Ἀσίας" (Τραγοῦδι Δ')

Μετάφρ. Τ. Τ. Βρατσάνου.

* * *

ΑΝΘΗ ΤΟΥ ΛΩΤΟΥ

"Ανθη τοῦ λωτοῦ
πού ἀγνή ἡ καρδιά σας μένει
στίς λάσπες μέσα,
στά φύλλα σας δροσιά ἔναι
ἢ πολύτιμες πέτρες;

Ἰσόμο Ἰὸ Γικκαγιότσι, γιαπωνέζος ποιητής (718-785 μ.Χ.).

Ἄπό τίς "τέννια" του. Μετάφρ. Ἄρη Δικταίου.

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΛΩΤΟΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Πώς γλίστρωσε τή χειμωνιά ήτανε θάμα.

Πές στο νερόλαικο του κήπου, κάποιου λωτού το λούλουδο φάνταζε όλοδευκο κι όλο φρεσκάδα. Ο κηπουρός ό Σούντα δέν πίστευε τά μάτια του. Ηέ προσοχή τόν έκοψε, από κοντά τόν θάμασε έλλημιά φορέ κι έκείσως ήνιωσε νά πάει νά τόν πουλήσει έξω άπ' του πελατιού τήν πόρτα τή μεγάλη του βασιλιά. Φτένοντας κεί συναπαν τήθρη με κάποιον ξένο γέροντα πραγματευτή.

"Πόσα ζητάς", τόν έρωτά έκείνος, "για τό λωτό τόν τελευταίο τής χρονιάς; Θέλω νά τόν προσφέρω στο φωτισμένο δάσκαλό μας Βούδα";

"Δικός σου θά γενεϊ, λέει τότε ό Σούντα, άμα χρυσό φλουρί μου δώσεις ένα".

Ο ξένος δέχτηκε νά δώσει τό φλουρί, μά έκείνη τή στιγμή ό βασιλιάς, πού είδε τό λωτό κι αυτός, όμο του θέλησε νά τόν κάνει. Τραβούσε για νά πάει νά ίδει τό Βούδα και συλλογίστηκε πώς θάταν άωρο άξιο βασιλικό νά πάει για προσφορά στο Βούδα τόν άφιμο λωτό έκείνης τής χρονιάς.

Όταν ό κηπουρός του είπε πώς ένα φλουρί χρυσό του δώσανε για τό λουλούδι του λωτού, ό βασιλιάς χωρίς κανένα δισταγμό δέκα χρυσά φλουριά του πρόσφερε.

Τότες ό ξένος ό πραγματευτής διπλασιάζει τό ποσό δίνοντας είκοσι φλουριά.

Ο κηπουρός τά χε χαμένα. Ξάν ταμαχιάσης πού ήτανε, άμέσως συλλογίστηκε: Για νά τσακώνονται αυτοί για τό λωτό, θά πει πώς έχει αξία πιο μεγάλη, άπ' όση αυτός φαντάζονταν.

"Δέν τόν πουλήω τό λωτό" τούς λέει τότες και τούς παράτησε.

.....
Στό άλσος τής μεγάλης τής συνομουριάς, ό Σούντα ό φτωχός ό κηπουρός στεκότανε μπροστά στο Βούδα.

Συναπαρμένος τόν θωροΰσε. Ο φωτισμένος δάσκαλος ό Βούδας είχε τά χείλια του κλειστά κι άπάνω κεί είχε τό θρόνο της ή άγάπη ή σιωπηλή. Στά μάτια του τά όλόγλυκα τό φως σπείριζε λαμπρό γαλήνης άνεικνωτης, τόσο λαμπρό όσο και κείνο πού χει ό ήλιος τής άβγής του φθινοπώρου.

Ηέ σεβασμό κοντά στά θεϊνά τά πόδια άφησε ό Σούντα τό λωτό και τό κεφάλι έσκυψε βαθειά και τό άκούμπησε στο χώνια.

Ο Βούδας τότες χαμοέλασε και ρώτησε:

"Πές μου ποιά χάση θέλεις νά σου κάνω, γιόκα μου;"

Κι ό ταμαχιάσης Σούντας, ό φτωχός ό κηπουρός, άπάντησε:

"Άσε με, φωτισμένε, για λιγάκι νά χαϊδέψω τά δάχτυλα του ποδαριού σου".

P. Παγιδόρ. Από τά "Φρονομαζάματα" Δεύτερη άπόδ. Δημ. Θεοδωρίδη.

Α Ν Α Λ Η Ψ Ι Σ

Ἡ Ἀνάληψις εἶναι τὸ κορυφαίωμα τῆς μεγαλειώδους δραματικῆς πορείας τὴν ὁποίαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων διανύει ἡ Θεογενῆς φυγή, ἵνα διὰ μέσου τῆς γῆς τῆς δουλείας, τοῦ κράτους τοῦ ὄρφου ἐνεύρου καὶ ἀναγνωρίσει καὶ ἀνακητήσῃ τὴν ποθεινὴν πατρίδα τῆς θείας ἐλευθερίας καὶ τοῦ οὐρανοῦ φωτός.

Ἡ Ἀνάληψις εἶναι τὸ υπέρλαμπρον ἐπιστέγασμα τοῦ καθαρισμοῦ, ὁ ὁποῖος καθιστῶν τὴν ἐξελισσομένην ἀτομικότητα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εὐρύχωρον σπήνωμα τοῦ Ἀχωρήτου, ὅλον ἐν ἀγλαΐζομενον κατοικητήριον τοῦ ἁϊδίου φωτός, πυρίμορφον ὄχημα τοῦ Θεοῦ Λόγου, καθιστᾷ τὴν οὐσίαν τὴν ζωηφόρον οὐσίαν ζωοποιόν, ἀνάγει τὴν φύσιν τὴν ἀενάως δημιουργουμένην εἰς φύσιν ἀενάως δημιουργοῦσαν.

Ἐπερτάτη καθολικεύσεις τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τῆς μειώσεως ἕξατομικεύσεως συνειδήσεως εἶναι ἡ Ἀνάληψις αὐτῆς.

Ἐπίστον πληρωμα τῆς ἐν τῷ κενώματι περιπεσοῦσης θείας Μανάδος εἶναι ἡ Ἀνάληψις τῶν πάντων.

Οὐδαμῶθεν χωρίζεται πλέον ὁ τοῦ Μεγάλου Ἰησοῦς ὡρητῆς, ὁ περιβληθεὶς τὸν στέφανον τῶν ἀκανθῶν καὶ τὴν πορφύραν τῶν αἰμάτων ἵνα τοὺς ὑπνώττοντας ἀφυπνίσῃ καὶ τοὺς κηλιδωθέντας καὶ μειωθέντες ἀναβαπτίσῃ καὶ ἀνακαινίσῃ, ὁ ὑψωθείς ἐπὶ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ ἵνα τοὺς πεπτωκότας ὑψώσῃ, ὁ ἀνεγερθεὶς ἀπὸ τοῦ τάφου τῶν αἰώνων ἵνα τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν καταχθονίων ἀνεγείρῃ, ὁ ἀναληφθεὶς εἰς τὸν ἐσώτατον ἑαυτοῦ καὶ πάντων τῶν ὄντων οὐρανὸν ἵνα τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα ΑΝΑΛΑΒῃ

Ὁ ἐπινοήσας τὰ δεσμὰ τῆς χωριστικότητος καὶ ἀπελευθερώσας τὰς ἐν ἑαυτῷ θείας λειτουργικὰς δυνάμεις, ὁ διὰ τῆς ὑπέρο των πάντων θυσίας μετὰ τῶν πάντων ἐν ὑπερόχως γρηγορούσῃ ἀγάπῃ ἔγνωνθεὶς καὶ οὕτω τὰ ἐπίγεια μετὰ τῶν ἐπουρανίων ἐν ἑαυτῷ καὶ δι' ἑαυτοῦ ἐνώσας ἀποβαίνει ὄντως αἰωνία ἀπελευθέρωσις τῶν πεπεδημένων καὶ ἐνωσις τῶν διεστηκότων, τελεία Ἀγάπη "θείποτε μετὰ τῶν πάντων μένουσα".

Ὁ διὰ τῆς ἐνδοστροφῆς πρὸς τὴν αὐτογνωσίαν καὶ διὰ τῆς αὐτογνωσίας πρὸς τὴν αὐταπαρνήσιν καὶ διὰ τῆς αὐταπαρνήσεως πρὸς τὴν θεογνωσίαν ὁδοιπορήσας, ὁ διὰ μέσου τοῦ ἐσχάτου τῆς ὀδύνης σπαραγμοῦ, τοῦ σπαραγμοῦ τοῦ χωρισμοῦ, μεταβάς εἰς τὴν ἄρρητον μετακρίση τῆς ἐνώσεως, ὁ ἐξαρεθεὶς μέχρι τῆς θείας Ἀληθείας, ἐμπροσθεν τῆς παναρχάντου Πηγῆς τῆς Ζωῆς πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, γίνεται ἡ ΘΑΟΣ διὰ τὸν ὅλον κόσμον καὶ ἡ ΛΗΘΕΙΑ καὶ ἡ ΖΩΗ.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΟΥ ΝΑΥΤΗ

Στῆς Τήνου τ' ὄμορφο νησί
οἱ ναῦτες σάν βρεθοῦνε
στὴν ἐκκλησιά τῆς Παναγιᾶς
πᾶνε καὶ τῆς μιλοῦνε .

Τῆ σιούνα μας προστάτεφε,
Κυρά μας, Παναγιά μας,
ἐμένα, τῆ φαμίλια μου
καὶ τῆ σιληρή δουλειά μας .

Κὴ στρέφεις, Βαγγελίστρα μας,
τὸ τάμα τὸ φτωχό μας,
σάν μᾶνα μας πονόφυχη
ἄκουσε τὸν κρημό μας .

Γαλάζιος εἶναι ὁ οὐρανός,
γαλάζια τὰ νερά μας,
διάφανος ὁ ἀέρας μας,
μὰ σκοτεινὴ ἡ καρδιά μας .

Εἶναι τὰ λιόδεντρα ἀργυρά,
μαβιά εἶναι τὰ βουνά μας,
πράσινα τὰ χωράφια μας,
μὰ εἶναι θολὴ ἡ ματιά μας .

"Ἐχει μπουνάτσα ὁ οὐρανός,
γυαλί εἶναι τὰ νερά μας,
καλμάρισαν οἱ ἀγέροντες,
μὰ δέρονται ἡ καρδιά μας .

Παρθένε Μεγαλόχαρη,
Θαματοουργὴ Κυρά μας,
ρίξε ἓνα βλέμμα καὶ σέ μᾶς,
γλύκανε τὴν καρδιά μας .

Κι ἡ Παναγιά ἀπὸ κεῖ ψηλά
μέ γλύκα τοὺς κοιτάζει,
τοὺς ξαλαφρώνει τὴν καρδιά
ἀπ' τὸ πιερό μαράζι .

Δημήτρης Θεοδωρίδης

ΠΑΣΚΑΛ — ΡΟΥΣΩ — ΜΑΙΤΕΡΛΙΝΙΚ

Φέτος θά γιορταστούνε τά τραγόνια χρόνια από τό θάνατο τοῦ Πασκάλ, τά διαιμόσια πενήντα από τή γέννηση τοῦ Ρουσό καί τά ἑκατό από τή γέννηση τοῦ Μαίτερλινικ. Ὁ Πελεκαν ἀφιερώνει μερικές σελίδες του σ' αὐτούς τούς τρεῖς στοχαστές.

ΜΠΛΑΙΖ ΠΑΣΚΑΛ
+1662 - 1662

ΠΑΣΚΑΛ

Ἄς θυμίσουμε πρῶτα στους ἀναγνῶστες μας τό Μπλαίζ Πασκάλ (Blaise Pascal, 1623 - 1662), τό μεγάλο γεωμέτρη καί φυσικό, τό διαλεχτό λογοτέχνη, τό βαθυστόχαστο φιλόσοφο, τό φλογερό ἀπόστολο τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ὅπως μᾶς λέει ἡ ἀδελφή του καί βιογράφος του, ἡ Ζιλμπέρτ Περιοιέ, ὁ Πασκάλ ἦτανε μιὰ ἐξαιρετικά πρῶμη μεγαλοφυΐα, ἕνα παιδί θαύμα. Στά δώδεκα χρόνια του ξαναβρῆκε μόνος του, χωρίς νά βοηθηθεῖ ἐπὶ κανένα βιβλίο, τίς τριανταδύο πρῶτες προτάσεις τῆς γεωμετρίας τοῦ Εὐκλείδη, στά δεκάξη ἔγραφε μιὰ πραγματεία γιά τίς κωνικές τομές, στά δεκαεννιά ἐπινόησε μιὰ ἀριθμητικὴ μηχανή καί στά εἰκοσιτρία ἐπανάλαβε τὰ πειράματα τοῦ Τορριτσέλλι γιά τὸ κενό. Στόν Πασκάλ χρωστáει ὁ κόσμος ἀνάμεσα σ' ἄλλα τὴν ἀνάκαλυψη τῶν νόμων τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πίεσης καί τῆς ἰσορροπίας τῶν υἰερῶν, τὸν ὑπολογισμό τῶν πιθανοτήτων, τὸν ὑδραυλικὸ πιεστήρα.

Τό γεωμετρικό του πνεῦμα, τό γεωμετρικό του ἔνστιχτο, ἐκδη-
λώνεται καί στούς μεθοδικούς καί σφιχτοδεμένους συλλογισμούς του.
Καθρεφτίζεται καί στό ὕφος τοῦ συγγραφέα τό λιτό καί ξεκάθαρο,
στή φράση του τή σύντομη καί ἀδρή, τή θαυμαστή γιά τήν παραστα-
τική της κυριολεξία. Αὐτές οἱ ἀρετές τῆς σκέψης του καί τῆς πέν-
νας του ἐτοιμάσανε τό δρόμο τοῦ γαλλικοῦ κλασικισμοῦ. Ὅμως ἡ λο-
γική τοῦ Πασκάλ ἡ γεωμετρική δέν εἶναι ψυχρή λογική. Εἶναι λογι-
κή γεμάτη πάθος, εἶναι διαλεχτικὸς ἄγώνας ἐνάντια στήν ἀμφιβο-
λία καί στήν ἀδιαφορία. Γι' αὐτό παίρνει ἡ φράση του τόσο συχνά
καί τόσο φυσικά μορφή διαλογική.

Κάποτε κόντεψε ὁ Πασκάλ νά πέσει μέ τό ἀιμάξι του ἀπό τή γέ-
φυρα τοῦ Νεϊγύ στό ποτάμι. Ὑστερα ἀπ' αὐτό τό περιστατικό πέρα-
σε μιὰ νύχτα ἀποφασιστικῆς κρίσης καί ἀποκαλυπτικῆς ἔκστασης,
τῆ νύχτα τῆς 23 τοῦ Νοέμβρη τοῦ 1654. Οἱ ἀνησυχίες του καί οἱ
ἀμφιβολίες του γίνανε χαρούμενη βεβαιότητα. Τό βίωμα αὐτό ἐκ-
φράστηκε σέ τοῦτα τά λόγια πού βιαστικά, πυρετικά, χάραξε ὁ Πα-
σκάλ σ' ἓνα κομάτι χαρτί: Βεβαιότητα. Βεβαιότητα. Αἴσθημα. Χαρά.
Εἰρήνη. Χαρά, χαρά, χαρά, δάκρυα χαρᾶς.....

Ἡ πίστη τοῦ Πασκάλ μπήκε στό κανάλι τοῦ γιανσενισμοῦ (Jan-
senisme), τῆς αἵρεσης πού ἰδρύθηκε ἀπό τόν Ὁλλανδό θεολόγο καί
κληρικό Κορνήλιο Γιάνσεν (Cornelius Jansen, 1585-1638). Ἡ σύγ-
κρουση πού ξέσπασε ἀνάμεσα στούς γιανσενιστές καί στούς ἰησοῦι-
τες ἦταν ἐπανάληψη τῆς σύγκρουσης πού ἔγινε τόν Ε' αἰώνα μ.Χ. ἀ-
νάμεσα στόν Λυγουστίνο καί στόν Πελάγιο. Οἱ γιανσενιστές, ἀκολου-
θώντας τήν αὐγουστίνιανή παράδοση, ὑποστηρίξανε πὺς ὕστερα ἀπό
τό πρεπατορικό ἀιμάρτημα δέ μπορεῖ πιά ὁ ἄνθρωπος νά σωθεῖ χωρὶς
τῆ θεία χάρη καί πὺς μόνο οἱ προορισμένοι μποροῦνε νά τῆ δεχτοῦ-
νε. Κέντρο τοῦ γιανσενισμοῦ ἦτανε τό περιώνυμο τό Πόρ-Ρουαγιαλ
(Port Royal), παλιό γυναικεῖο μοναστήρι ὅπου καταφεύγανε τότε
θεοφοβούμενοι ἄντρες καί ζούσανε ζωὴ ἀσκητική. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς
ἦτανε καί ὁ Πασκάλ.

Ἡ πίστη τοῦ Πασκάλ εἶναι ἀγαλήνευτη. Ὁ Θεός του εἶναι ὁ Θε-
ός ὁ κρυμμένος, πού μόνο σέ μερικούς φανερώνεται καί μόνο κατὰ
ἓνα μέρος. Καί πού φανερώνεται στήν καρδιά καί ὄχι στή λογική.
Στό βάθος τῆς καρδιάς βρίσκεται ἡ πίστη. "Δέ θά ἔφαχνες νά μέ
βρεῖς ἂν δέ μέ εἶχες βρεῖ", νιώθει ὁ Πασκάλ τό Θεό νά τοῦ λέει.
Πιστεύει πὺς ἡ λογική εἶναι ἀνίσχυρη χωρὶς τήν ἀποκάλυψη. Πὺς τῆ
λογική τήν παραπλανοῦν οἱ αἰσθήσεις μέ ἀπατηλά φαινόμενα καί πὺς
ἡ λογική τοὺς ἀνταρδώνει τήν ἀπάτη. Ἀνάμεσα στίς αἰτίες τῆς
πλάνης ἀναφέρει καί τῆ συνήθεια. Ἀναφέρει καί τό συμφέρον καί
τό ὀνομάζει "θαυμάσιο ἐργαλεῖο γιά νά βγάξεις τέ μάτια σου μέ
εὐχαρίστηση". Ἐλευινή λοιπόν θεωρεῖ τήν κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου.
Ὅσο βλέπει τήν ἀθλιότητα τοῦ ἀνθρώπου, πού δέ μπορεῖ ν' ἀντι-

κρύσει τόν εαυτό του. δίχως νά χάσει τή γαλήνη του, άλλο τόσο βλέπει καί τό μεγαλείο του. Τό μεγαλείο τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πῶς τήν ἐθλιότητά του τήν ξέρει. Ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στήν ἐθλιότητα καί στό μεγαλείο εἶναι τό δύσκολο τό αἰνιγμα πού μονάχα ἡ θεησειεία μπορεῖ νά τό λύσει χάρι στοῦ δόγμα τῆς πτώσης.

Δύο εἶναι τά λογοτεχνικά καί φιλοσοφικά ἔργα πού ἔψη σε κληρονομικά στόν κόσμιο ὁ Πασκάλ, οἱ "Ἐπαρχιακές ἐπιστολές" ("Provinciales"), ὅπου παρουσιάζεται κάποιος νά γράφει ἀπό τό Παρίσι σ' ἕναν ἐπαρχιώτη φίλο του καί νά καυτηριάζει τοὺς ἰησούϊτες καί τοὺς θεολόγους τῆς Σαρβόννης, πού κατατρέχανε τό γιανσενισμό, καί οἱ "Στοχασμοί" ("Pensées"), σκόρπιες σκέψεις προορισμένες νά ἐνωσιατωθοῦνε σέ μιὰ ἀπολογία τῆς χριστιανικῆς θεησειείας. Ἡ ἀπολογία αὐτή, πού θά ἀποτελοῦσε τό κύριο ἔργο τοῦ μεγάλου στοχαστῆ, δέν ὀλοκληρώθηκε ποτέ. Τή σταμάτησε ὁ πρόωρος θάνατός του. Μείνανε ὅμως οἱ σκόρπιες σκέψεις, οἱ "Στοχασμοί", ἔργο πού ξεπέρασε τήν ἐποχή καί τή χώρα ὅπου γεννήθηκε, ἔργο πού ἔχει τή δύναμη νά βραβεύει ἀπτήχηση σέ κάθε καιροῦ διάνοιες καί καρδιές.

Μαρ. Οἰκονόμου

ΠΙΟ ΤΟΥΣ "ΣΤΟΧΑΣΜΟΥΣ" ΤΟΥ ΠΑΣΚΑΛ

Ὁ ἄνθρωπος ἄλλο δέν εἶναι παρά μιὰ καλαμιά, ἡ πιό ἀδύναμη στή φύση, μιά εἶναι καλαμιά μέ σκέψη. Δέν εἶν' ἀνόγητη ν' ἀρματωθεῖ ὅλο τό σύμπαν γιά νά τόν συντρίψει. Ἐνας ἀτμός, μιὰ σταλακτατιά νερό φτάνει γιά νά τόν σκοτώσει. Μιά κι ἂν τότε τσάιζε τό σύμπαν, πάλι θά ἦταν ἀνώτερος ὁ ἄνθρωπος ἀπό κεῖνο πού τόν σκοτώνει. Γιατί ξέρει πῶς πεθαίνει. Καί γιά τήν ὑπεροχή πού ἔχει τό σύμπαν ἀπέναντί του τό σύμπαν τίποτα δέν ξέρει (Μέρ. Α' ἀρθρ. δ' κεφ. 6).

Οἱ ἄνθρωποι, ἐπειδή δέ μπορέσανε νά ξεφύγουν ἀπό τό θάνατο, ἀπό τή δυστυχία, ἀπό τήν ἀγνοία, σοφιστήσανε νά μὴν τά σέφτονται, γιά νά εἶν' εὐτυχημένοι. Εἶναι ἡ μόνη παρηγοριά πού μπορέσανε νά βροῦνε γιά τά τόσα τους τά βάσανα. Μιά εἶναι πολύ μικρή παρηγοριά, γιατί δέν πάει νά γιαιτρέφει τό κακό, πάει μόνο νά τό κρύφει γιά λίγον καιρό. Καί κρύβοντάς το κάνει τοὺς ἀνθρώπους νά μὴ βάλουνε στό νοῦ τους νά τό γιαιτρέφουνε στ' ἀλήθεια (Μέρ. Α' ἀρθρ. η' κεφ. 4).

Ἡ ἐλληνική ἠθική δέ λογαριάζει τήν ἠθική (Μέρ. Α' ἀρθρ. ι' κεφ.

34) Ἡ καρδιά ἔχει τὰ λογικά της κριτήρια, πού ἡ λογική δέν τά ξέρει (Μέρ. Β' ἀρθρ. ιζ' κεφ. 42).

Μετάφρ. Μαρ. Οἰκονόμου

ΖΑΝ ΖΑΚ ΡΟΥΣΩ
1712 — 1962

ΡΟΥΣΩ

Οι γάλλοι φιλόσοφοι του Π' αιώνα γυρέφανε νά λύσουνε τὰ προβλήματα τὰ πολιτικά, τὰ κοινωνικά, τὰ ήθικά, τὰ θρησκευτικά, βέροντας στή μπάντα όλες τīs προκαταλήψεις. Κ' έπαναστήσανε ένάντια σέ κάθε άδθεντία. 'Από τό 1750 πάνω κάτω χτυπήσανε τή μοναρχία. Έτσι έτοιμάσανε τή Γαλλική Έπανάσταση. Τό πρώτο πενηντάχρονο του αιώνα, τά συγγράμματά τους, πού έχτος από τή φιλοσοφική τους άξία έχουνε και άξία λογοτεχνική, τά διακρίνει ή διαύγεια τής σκέψης και τής έκφρασης, τό βασικό χαραχτηριστικό γνώρισμα του κλασικισμού του 12' αιώνα. Τό δεύτερο πενηντάχρονο γεννήθηκε αντίδραση κατά του ξεροϋ δοθολογισμού τους κι άπ' τήν αντίδραση αύτή καλλιεργήθηκε μι ά φυχική διάθεση πού πλέρια εκδηλώθηκε άργότερα, στήν προρωμαντική και στή ρωμαντική έποχή.

Τούτη τή διάθεση αντιπροσωπεύει ό Ζάν Ζάκ Ρουσώ (Jean-Jacques Rousseau, 1712 — 1778), άφοϋ έδωσε πρωταρχική σημασία στή φαντασία και στό αίσθημα. Κι αύτός έκανε τήν πιο τολμηρή κριτική τής καταστροφικής πολιτικής του Λουδοβίκου ΙΕ' και τής πολυτέλειας και τής διαφθοράς πού επικρατούσανε στή ραφιναρισμένη και κυνικά επικούρεια άριστοκρατία κείνου του καιροϋ.

Ό Ρουσώ γεννήθηκε στή Γενεύη στις 28 'Ιουνίου του 1712, ή παιδική του ήλικία στέθηκε παραμελημένη κι όλη του ή ζωή

γεράτη περιπέτειες. Ήσανε πολλές και διάφορες δουλειές στά πρώτα νεανικά του χρόνια και περιπλανήθηκε σε πολλές και διάφορες χώρες. Αφού συνάντησε ένα σωρό δυσκολίες μπήκε τελικά στά φιλολογικά σαλόνια τά παριζιάνικα και συνδέθηκε και συνεργάστηκε με τό Βολταίρ και με τό Ντιντερό.

Τά κυριότερα έργα του είναι ο "Λόγος για τίς έπιστήμες και τίς τέχνες" (1750) ο "Λόγος για την άνισότητά των ανθρώπων" (1754) ή "Νέα Έλοΐζα" (1761), τό "Κοινωνικό συμβόλαιο" (1762), ο "Αϊμίλιος" (1762), τά "Γράμματα του βουνοϋ" (1764), τά "Όνειροπολήματα έρημικού περιπατητή" (1770 — 1778) και οί "Έξομολογήσεις" (1782 — 1788).

Όστε φέτος πού κλείνουνε διακόσια πενήντα χρόνια από τή γέννηση του Ρουσό κλείνουνε και διακόσια από τή δημοσίευση δυό σημαντικών έργων του, του "Κοινωνικού συμβόλαιου", και του "Αϊμιλιου".

Σ' όλα τά βιβλία του Ρουσό νιώθουμε ζωντανή τή παρουσία του. Όλα μίς τον δείχνουν πλούσια προικισμένο από τή φύση. Βλέπουμε τή λεπτή ευαισθησία του, τή ζωηρή φαντασία του, τή ξάστερη λογιμή του, τή ανθρώπιτη καλοσύνη του. Βλέπουμε και τά μεγάλα συγγραφικά του χαρίσματα. Ή αφήγησή του είναι γοητευτική, όλο φρεσκάδα. Ή φράση του είναι πλούσια, ρωμαλέα, ρυθμική. Όρες ώρες ή πρόζα του γίνεται έλληθινή ποίηση. Όταν ο Ρουσό παραδίνε ταίστά όνειροπολήματά του γράφει εξαίσιες λυρικές σελίδες. Σωστά έπανε πώς αυτός και ο Σενιέ είναι οί καλύτεροι γάλλοι ποιητές του ΙΗ' αΐώνα. Ίδιαίτερη γοητεία έχουνε τά έργα του τά αυτοβιογραφικά και μάλιστα οί καταπληχτικές οί "Έξομολογήσεις" του.

Ή ιδέα πού κυριαρχεί σ' όλα τά συγγράμματα του Ρουσό είναι πώς ή φύση έκανε τούς ανθρώπους αγαθούς και έναρετους, έλεύθερους και εύτυχιμένους και ή κοινωνία τούς έκανε κακούς και διεφθαρμένους, σιλάβους και δυστυχιμένους. Πώς στή φυσική τους κατάσταση, όπου υπακούνε στά ένστικτά τους, ακολουθοϋνε τούς νόμους πού έγραφε ή φύση βαδιά μίς στίς καρδιές με έσβηστα γράμματα, τούς νόμους πού υπογορεύει ή συνείδηση, ο μόνος κριτής του καλού και του κακού. Τή φιλοσοφία του Λάο Τσέ μίς φέρνει στο νοϋ τούτη ή έμπιστοσύνη στα φυσικά ένστικτα του ανθρώπου, ή έμπιστοσύνη στή σοφία τής φύσης.

Τήν αγαπάει ολόθερμα τή φύση ο Ρουσό. Είναι εύτυχιμένος στο υπαίθρο. Τόν συνεπαίρνει ο ένθουσιασμός μπροστά στήν ήμερη ή στήν έγρια όμορφιά των τοπίων. Λέει πώς τής φύσης ή μαγευτική όμορφιά κάνει τον άνθρωπο να τά ξεχνάει όλα, να ξεχνάει και τον ίδιο τον έαυτό του. Πώς μεταφέρει τήν ψυχή έξω από τό χρόνο και τής δίνει τή χαρά για τήν υπαρκτή της, τή λαχτάρα για τήν άπεραντοσύνη, τή δύναμη να νιώθει τό Θεό μέσα σε όλα. Κι αυτή είναι ή θρησκεία του Ρουσό, θρησκεία χωρίς δόγματα.

Οί ιδέες του Ρουσό βρήκανε μεγάλη απήχηση. Ή ό άμεσα απ' όλους τούς γάλλους στοχαστές του ΙΗ' αΐωνα έχει έμπνεύσει τή Γαλλική Επανάσταση. Παίρνοντας για συνθήματα τους τήν έλευθερία, τήν ισά

τητα και την αδελφότητα οι πολιτικοί της Επανάστασης ακολουθοῦν πιστά τὸ πνεῦμα τοῦ "Κοινωνικοῦ συμβόλαιου".

Τίς ἰδέες τοῦ Ρουσό τίς ξαναβρίσκουμε καί στή Διακήρυξη τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Ρουσό εἶχε μεγάλη ἐπίδραση στους γάλλους συγγραφεῖς τῆς ἀρχῆς τοῦ 18^{ου} αἰῶνα καί μάλιστα στό Σατωμπριάν. Ἡ φράση τοῦ Σατωμπριάν μέ περισσότερο χρῶμα, μὰ μέ λιγότερη λιτότητα θυμίζει τή φράση τοῦ Ρουσό.

Πολλά χρωστᾶνε στό Ρουσό οἱ γάλλοι ρωμαντικοί καί ἰδιαίτερα τήν ἀντίδρασή τους κατά τῆς στεγνῆς λογικῆς τῶν κλασικῶν. Τό λυρισμό του τόν ξανασυναντᾶμε στους "Στοχασμούς", καί στίς "Λομονίες" τοῦ Λακαρτίν. Πρίν ἀπό τούς ρωμαντικούς ἀνακάλυψε αὐτός τήν ἀνταπόκριση πού βρίσκει ἡ ψυχική διάθεση στή γύρω φύση.

Ἡ ἐπίδραση τοῦ Ρουσό δέν περιορίστηκε στή Γαλλία. Ἀπλώθηκε σ' ὅλη τήν Εὐρώπη. Τή βλέπουμε στό "Βέρθερ" τοῦ Γκαϊτε καί στους "Αἰστές" τοῦ Σίλλερ. Στό Φίχτε πολλές σκέψεις φέρανε οἱ θεωρίες τοῦ γάλλου φιλοσόφου γιά τήν πολιτική ἐξουσία. Ὁ Χέρντερ ἐμπνέεται ἀπό τίς παιδαγωγικές ἰδέες πού ἐκφράζονται στόν "Αἰμίλιο".

Ὁ σοσιαλιστής ὁ Λασάλ συχνά θυμήθηκε τό "Κοινωνικό συμβόλαιο". Ὁ Τολστόϊ διακήρυξε πῶς ἦταν ὁπαδός τοῦ Ρουσό.

Εἶναι καί σήμερα πολύ κοντά μας ὁ Ρουσό. Γιατί ἡ σκέψη του εἶναι ἀρετά γόνιμη ὥστε νά μᾶς κάνει νά σκεφτοῦμε. Ὁ Γκαϊτε εἶπε πῶς μέ τό Βολταίρ καί μέ τό Ρουσό πεθαίνει ἓνας παλιός κόσμος καί γεννιέται ἓνας κόσμος καινούργιος. Καί ὁ ἱστορικός τῆς γαλλικῆς λογοτεχνίας ὁ Λανσόν εἶπε πῶς τό Ρουσό τόν βρίσκουμε τήν ἀρχή ὅλων τῶν λεωφόρων τοῦ τωρινοῦ καιροῦ.

Μαρ. Οἰκονόμου

ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΡΟΥΣΩ

Ὁ ἄνθρωπος γεννήθηκε λεπτέρος καί παντοῦ βρίσκεται ἀλυσόμενος. Κάποιος θεωρεῖ τόν ἑαυτό του ἀφέντη τῶν ἄλλων κ' εἶναι πιό σιλᾶβος ἐπ' αὐτούς.

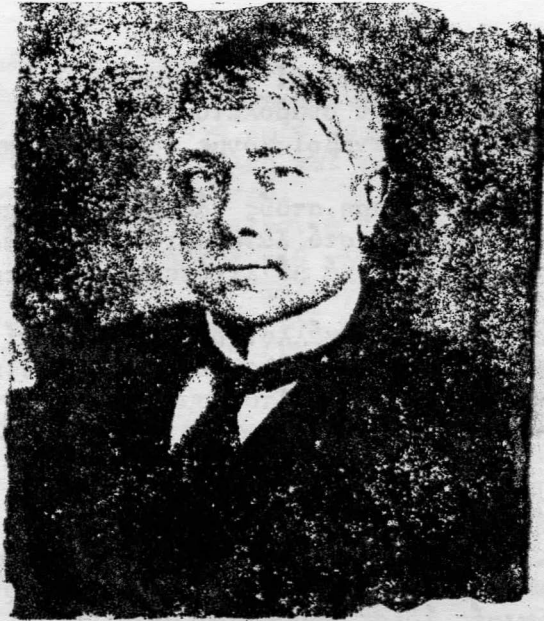
Ἀπό τό "Κοινωνικό συμβόλαιο" (βιβλ. Α' κεφ. α')

Ἡ τάση μας νά ἐντλοῦμε τό αἶσθημα τῆς ὑπαρξῆς μας ἀπό τήν κρίση τῶν ἄλλων δημιουργεῖ ἀδιαφορία γιά τό καλό καί τό κακό μ' ὅλα τά τόσο ὠρεῖα κηρύγματα. "Ἐτσι ὅλα περιορίζονται σ' αἰ φαινόμενα, ὅλα γίνονται φεῦττα, πλαστά, ἢ τιμῆ, ἢ φιλίας, ἢ ἀρετῆ... Τούς ἄλλους ρωτᾶμε νά μᾶς πῶνε τί εἶμαστε, τόν ἑαυτό μας ποτέ δέν τολμᾶμε νά τόν ρωτήσουμε. Κ' ἔτσι μέσα σέ τόση φιλοσοφία, μέσα σέ τόσο ἐνθουσιαστική παιδεία, μέσα σέ τόση εὐγένεια, τό μόνο πού ἔχουμε εἶναι μιᾶ ἐμφάνιση ἐξωτερική, ἀπατηλή καί ἐπιπόλαιη, τιμῆ χωρίς ἀρετή, εὐχαρίστηση χωρίς εὐτυχία.

Ἀπό τήν "Ἀνισότητα τῶν ἀνθρώπων (μέρ. β')

Μετάφρ. Μ. Οἰκονόμου.

ΜΑΥΡΙΣ ΜΑΙΤΕΡΛΙΝΚ

1862 — 1962

ΜΑΙΤΕΡΛΙΝΚ

Ο Μωρίς Μαίτερλινγκ ή Μάτερλινγκ, όπως προφέρουνε τ' όνομά του φλαμανδικά οί πατριώτες του οί βέλγοι, (Maurice Maeterlinck (1862 — 1949), είναι μιá από τίς πιό εύγενεικές φυχές πού έρευνήσανε για ν' άνακαλύφουν έλήθειες.

Σέ πολύ νεαρή ηλικία πήγε στό Παρίσι κ' έζησε λίγον καιρό μέσα στην άτμόσφαιρα του συμβολισμού. Ίδιαίτερα έπηρεάστηκε από τό βαθύ και παράξενο συμβολισμό του Βιλλιέ ντέ λ' Ίλ Άντά μ (Villiers del' Isle-Adam, 1840 — 1889).

Άρχισε τή συγγραφική σταδιοδρομία του δημοσιεύοντας ποιήματα συμβολικά, πρώτα τή συλλογή "Θεσμικήπια" κ' έπειτα τά "Άδάδεια τραβούδια". Αργότερα βάλθηκε νά μεταφέρει στό θέατρο τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τής συμβολικής ποίησης. Είναι ο μέγας δραματουργός του συμβολισμού. Μερικά από τά δράματά του έχουνε θέματα παρμένα από τό Μεσαίωνα όπως "Ή πριγκηποπούλα Μαλέν και "Ο Πελλέας και ή Μελισσάνδη", πού τό έκανε μουσική σύνθεση ο Ιτεμπυσύ.¹ Όλα είναι θεατρικά έργα "στατικά", δέν έχουνε δράση. Τά πρόσωπα τά τυλίγει ένας πέπλος μυστήριου. Οί σιωπές τους και τά μισόλογά τους έκφράζουνε τίς μυστικές δυνάμεις πού κυβερνάνε τόν άνθρωπο. Τό "Γαλάζιο πουλί" είναι ένα έξαισιο παραμυθόδραμα με θέμα τήν ευτυχία. Ή "Μόνα Βάννα" δέν είναι συμβολικό έργο, έχει δράση με δυνατές συγκρούσεις όπως οί τραγωδίες του Κορνέιγ.

1. Έπειτα γύναγε δεκαπέντε.

2. Θέτος γιορτάζονται τά έκατό χρόνια από τήν γέννησή του.

Σήμερα βέβαια τὸ στατικό θέατρο δὲ συγκινεῖ ὅπως ἄλλοτε. Μὰ ἡ Ἱστορία τοῦ θεάτρου δὲν ξεχνάει τὸ τί χωστᾶει τὸ νεώτερο θέατρο στὰ συμβολικὰ δράματα τοῦ Μαίτερλινγκ, πού σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ στάθηκε πρωτοπόρος, καινοτόμος.

Ἐχτὸς ἐπὶ τὰ θεατρικὰ του ἔργα τὸν δοξάσανε τὸ βέλγο λογοτέχνη καὶ οἱ συλλογές ἀπὸ τὰ φιλοσοφικὰ του δοκίμια. Τὰ θέματά τους παρουσιάζουνε μεγάλη ποιικιλία, γιατί ἓνα σωρὸ πρᾶγματα τὸν συγκινοῦν καὶ τὸν ἐμπνέουν. Τὴν παρουσία τῆς ὁμορφιάς τῆ νιῶθει παντοῦ. Κανένα πρᾶγμα δὲν τοῦ φαίνεται στερημένο ἀπὸ ἔσωτερικὴ ὁμορφιά. Καὶ στὰ δοκίμιά του, ὅπως καὶ στὴν ποίησή του καὶ στὴ δραματογραφία του, τὰ κυρίαρχα μοτίβα εἶναι ἡ μοίρα καὶ τὸ μυστήριο τοῦ κόσμου.

Ἰδιαίτερα ἐσχολήθηκε ὁ Μαίτερλινγκ μὲ τίς ψυχικὲς καὶ μεταψυχικὲς ἔρευνες, μὲ τὸν ἀποικρυφισμό, μὲ τὴ θεοσοφία. Τὸ μυστήριο τοῦ θανάτου τράβηξε πάντα τὴν προσοχὴ του. Ἐνδιαφέρθη καὶ γιὰ μεγάλους μυστικιστὲς, γιὰ τὸ φλαμανδὸ τὸ Ρούνσμπρουκ, γιὰ τὸ γερμανὸ τὸ Νοβάλις, γιὰ τὸν ἀμερικανὸ τὸν Ξερσον.

Τὰ πιὸ σημαντικὰ ἐπὶ τὰ βιβλία πού ἀποτελοῦνε τὸ δοκίμιο γραφικὸ ἔργο τοῦ Μαίτερλινγκ εἶναι "Ὁ θησαυρὸς τῶν ταπεινῶν", "Ἡ σοφία καὶ ἡ εἰμαρμένη", "Ἡ ζωὴ τῶν μελισσῶν", "Ὁ διπλὸς κῆπος", "Ἡ νοημοσύνη τῶν λουλουδιῶν", "Ὁ θάνατος", "Ὁ ἄγνωστος ξένος", "Τὰ μόνοπίατα στὸ βουδ", "Τὸ μεγάλο μυστικόν", "Ἡ ζωὴ τῶν τεριτιῶν", "Ἡ ζωὴ τοῦ διαστήματος", "Ἡ μεγάλη φαντασμαγορία", "Ἡ ζωὴ τῶν μυρμηγκιῶν", "Ὁ μεγάλος νόμος", "Ὁ ἴσκιος τῶν φτερῶν", "Ἡ ζωὴ τῶν μελισσῶν", τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ Μαίτερλινγκ, εἶναι ὅμως στὴν ἀλληλεγγύη πού ἑνώνει τὰ ὄντα τῆς δημιουργίας μπροστὰ στὸ μεγάλο αἰνίγμα πού ἡ φύση τοὺς δίνει νὰ λύσουνε. Σ' αὐτὸ του τὸ ἔργο, καθὼς καὶ στὴ "Ζωὴ τῶν τεριμιτῶν" καὶ στὴ "Ζωὴ τῶν μυρμηγκιῶν", ὁ βέλγος στοχαστὴς προσπαθεῖ ν' ἀνακαλύψει τὰ μυστικὰ τῆς ζωῆς τῶν ζώων. Στὸ δοκίμιό του "Ἡ νοημοσύνη τῶν λουλουδιῶν" ἐρευνᾷ τὰ μυστικὰ τῆς ζωῆς τῶν φυτῶν. Στὸ "Ὁ θάνατος" ἐξετάζει ὅλες τίς ὑποθέσεις πού ἔχουνε διατυπωθεῖ γιὰ τὴ μεταθανάτια τύχη τῆς ψυχῆς. Στὸν "Ἄγνωστο ξένον" μιλάει γιὰ τίς ἀσύνειδες τινος ψυχικὲς δυνάμεις. Στὸ "Ὁ μεγάλο μυστικόν" μελετᾷ μιὰ μιὰ τίς διαφορὲς μορφές τῆς ἔσωτερικῆς διδασκαλίας ἐπὶ τὰ πανάρχαια χρόνια ὡς τὴν ἐποχὴ του.

Ὁ Μαίτερλινγκ εἶναι ποιητὴς φιλόσοφος. Ἡ φιλοσοφία του δὲν εἶναι μόνο τοῦ νοῦ, εἶναι καὶ τῆς καρδιάς, εἶναι φιλοσοφία λυρικῆ. Μερικὲς φορὲς παίρνει τόνους στωικούς. Στὸ ἔργο του "Ἡ σοφία καὶ ἡ εἰμαρμένη" εἶναι ἐπηρασμένος ἐπὶ τὸ στωικὸ ρωμαῖο ἀυτοκράτορα Μάρκο Αὐρηλιό. Γυρεύει νὰ ἑναρμονίσει τὸν ἑαυτό του μὲ τὸ Σόμπαν, νὰ ταυτίσει τὴ θέλησή του μὲ τὴ μυστικὴ θέληση τῆς Ζωῆς.

Ἡ λεπτότητα πού χαρακτηρίζει τὴ σκέψη του συνταιριάζεται μὲ τὴν περίπλοκη σύνθεση τῶν πραγμάτων. Καὶ μὲ τὴ λεπτὴ του σκέψη καὶ μὲ τὸ τρυφερὸ του αἰσθημα συνταιριάζεται ἡ ποιητικὴ του πρᾶξις, ἡ ἐπέλη, ἡ ρευστή. Ἡ μουσικότητα τῆς φράσης του.

ΜΕΣ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΟΣΠΗΛΙΑ

Μέσ στη θαλασσοσπηλιά τήν ἀλυσόδεσαν
Κ' ἔκαναν στήν πόρτα ἕνα σημάδι·
Τό κλειδί τῆς πόρτας ἔπεσε στή θάλασσα,
Καί λησιμόνησε τό φῶς ἡ κόρη στο σιοτάδι.

Πρόσμενε τίς μέρες τίς καλοκαιριάτινες
Καί τίς χειμωνιάτινες, στά σίδερά της·
Ἐφτά χρόνια ἡ κόρη πρόσμενε καί πλιώτερο,
Καί περνοῦσε μιά φορά τό χρόνο ἕνας διαβάτης.

Μά τῆς κόρης τά μαλλιά ματαθυμήθησαν
Κι' ἀναζήτησαν καί βρήκαν τό φῶς πάλι·
Σάν τά φίδια ἀνάμισσα στίς πέτρες γλίστησαν,
Κ' ἔλαψαν οἱ βράχοι τῆς σπηλιάς καί τ' ἀμρογιάλι.

Πέρασε ὁ διαβάτης, καί εἶδε καί δέ γνώρισε
Τί εἶναι ἐκεῖνο πού ἀναλάμπει καί φωτίζει·
Κάποιο ξωτικό φανέρωμα τό νόμισε
Καί, τό δρόμο ἀλλάζοντας, τά μάτια ἄλλοῦ γυρίζει.

Ἰωρίς Μαίτερλιγγ. Ἄπό τά "Δεκαπέντε τραγούδια".
Μετάφρ. Γ. Δροσίνη

Η Σ Ι Ω Π Η

Μέσα στή σιωπή τά μεγάλα πράγματα παίρνουν μορφή γιά νά
μπορέσουν νά φανερωθοῦν τέλεια καί μεγαλόπρεπα στό φῶς τῆς ζω-
ῆς, τῆς ζωῆς πού θά τήν κατακτήσουν...
... Ὅλοι οἱ σπουδαῖοι ἄνθρωποι πού γνώρισαν, κ' οἱ λιγότερο δι-
πλακίστες ἀκόμα, ἀποφεύγανε νά φλυαρήσουν γιά ἐκεῖνο πού σχεδι-
άζανε νά δημιουργήσουν. Καί σὺ, μέσα στά μικρά σου μπερδέματα,
προσπάθησε γιὰ μιά μέρη νά κρατήσεις
τὴ γλώσσα σου καί τὴν ἄλλη μέρα πόσο τά σχέδιά
σου κ' οἱ ἐργασίες σου θά ναι πιό φωτεινά. Πόσα συντρίμια καί
πόσα σκουπίδια αὐτοὶ οἱ βουβοὶ ἐργάτες σαρώσανε μέσα σου τίς
στιγμές πού οἱ ἀνώφελοι ἐξωτερικοὶ θόρυβοι δέν μπαίνανε πιά.
Πολύ συχνά ὁ λόγος δέν εἶναι, ὅπως εἶπε ὁ γάλλος, ἡ τέχνη νά
κρύβεις τὴ σκέψη σου, εἶναι ἡ τέχνη νά τὴν πνίγεις καί νά τὴ
σταματᾷς, ἔτσι πού νά μὴ σοῦ ἀπομένει πιά τίποτα νά κρύβεις. Με-
γάλος εἶναι κι ὁ λόγος μὰ δέν εἶναι τό πιό μεγάλο πράγμα στόν
κόσμο. Ὅπως λέγει τό ἐλβετικό ρητό, ὁ λόγος εἶναι ἀσήμι κ' ἡ
σιωπή χρυσάφι, ἢ καλύτερα ἄς ποῦμε: ὁ λόγος ἀνήκει στό
χρόνο, ἡ σιωπή στήν αἰωνιότητα...

... "Μονάχα στό σιοτάδι δουλεύουν οί μέλισσες, μονάχα μέσ στή σιωπή ή σιέφη, στή μυστικότητα ή άρετή...

... "Άς μη νομίζομε πώς ό λόγος χρειάζεται για τήν άληθινή έπικοινωνία ανάμεσα στους άνθρωπος. Τά χείλια κ' ή γλώσσα μποροϋν νά ξεσκεπάσουν τήν φυχή όπως ένας αριθμός σέ μιιά αίθουσα ζωγραφικής αντιπροσωπεύει π.χ. μιιά εικόνα του Μίμιλινγκ, μά τή στιγμή πού έχομε πραγματικά κ.ά τ ι ν ά π ο υ μ ε, είμαστε άναγκασμένοι νά σπαύσομε, κ' αν αυτές τίς στιγμές αντίσταθοϋμε στίς άόρατες καί πειστικές προσταγές τής σιωπής, τότε πιά θά έχομε πάθει μιιά αιώνια απώλεια πού οί μεγαλύτεροι θησαυροί τής ανθρώπινης σοφίας δέ θά μπορέσουν νά τή διορθώσουν, γιατί θάχομε χάσει τήν εὐκαιρία ν' άκούσομε μιάν άλλη φυχή καί νά δώσομε μιιά στιγμή ύπαρξη στή δικιά μας τήν φυχή. Καί μέσα σέ πολλές ανθρώπινες ζωές τέτοιες εὐκαιρίες δυό φορές δέν έχονται...

Μιλάομε στίς στιγμές πού δέν ζοϋμε, στίς στιγμές πού δέν νθέλομε ν' αντικρούσομε τούς άδελφούς μας καί πού νιώθομε κάτι τί νά μās προειδοποιεϊ πώς κάπου κλείσανε οί θεϊκές οί πάτες. Τσιγκουνευόμαστε τή σιωπή κι ακόρια κ' οί πύ άπερόσεχτοι άπό μās δέν σπαίνουν μ' όποιον άνθρωπο καί νάναι. Τό ένστιχτο τής υπερανθρώπινης αλήθειας, πού όλοι μας τό έχομε, μās προειδοποιεϊ πώς είναι επικίνδυνο νά σπαύσομε με κάποιον πού δέν έπιθυοϋμε νά τόν γνωρίσομε ή πού δέν τόν αγαποϋμε. Γιατί τά λόγια περνοϋνε ανάμεσα άπ' τούς ανθρώπους, μά ή σιωπή, αν βρεϊ μιιά στιγμή πού νάναι ενεργητική, δέν χάνεται ποτέ, κ' ή άληθινή ζωή, ή μόνη πού αφήνει κάποιο σημάδι, είναι κερκωμένη άπ' τή σιωπή...

... "Αν κατεβήκατε μιιά στιγμή μέσ στήν φυχή σας, ως τά βάθη της πού οί άγγελοι τά κατοικοϋνε, τότε αυτό πού πρώτα άπ' όλα θά θυμηθεϊτε, για κάποιον πού αγαπήσατε πραγματικά, δέν είναι τά λόγια πού ειπε ή οί κινήσεις πού έκανε, είναι οί σιωπές πού ζήσατε μαζί. Γιατί μονάχα ή π ο ι ό τ η τ α αυτής τής σιωπής σας αποκάλυψε τήν π ο ι ό τ η τ α τής αγάπης σας καί τής φυχής σας.

Εδώ μιλάω μονάχα για τήν ενεργητική σιωπή, γιατί ύπάρχει κ' ή παθητική σιωπή, πού είναι μόνο τό αντικαθρέφτισμα του ύπνου, του θανάτου καί τής άνυπαρξίας. Είναι ή σιωπή πού κοιμάται, κι όσο κοιμάται είναι λιγότερο επικίνδυνη ακόρια κι άπ' τά λόγια, μά κάποιο άναπάντεχο γεγονός μπορεϊ ξαφνικά νά τήν ξυπνήσει — καί τότε ή αδελφή της, ή μεγάλη δημιουργική σιωπή, στή θέση της θρονιαζει. Προσέξτε. Δυό φυχές θά συναντηθοϋνε, θά πάφουνε τά λόγια, τά φράγματα θά σπάσουνε κ' ή κοινότυπη ζωή θά δώσει τή θέση της σέ μιιά ζωή πού όλα γίνονται σοβαρά, πού όλα βρίσκονται δίχως άμυνα, πού τίποτα δέν τολμάει νά γελάσει, πού τίποτα δέν ξεχνιέται...

Κ' ἐπειδὴ ὅλοι μας ξέρομε αὐτὴ τὴ σκοτεινὴ παρουσία κι αὐτὰ τὰ ἐπιβιβνδύνα παιχνίδια, γι' αὐτὸ φοβόμαστε τόσο πολὺ τὴ σιωπὴ.

Ποσες ἀσήμαντες φιλίες δὲν ἔχουμε ἄλλη βέση ἀπ' τὴν ἀποστροφὴ γιὰ τὴ σιωπὴ...

... Οἱ πιὸ πολλοὶ ἀπὸ μᾶς μονάχα δυὸ τρεῖς φορὲς στὴ ζωὴ τους κατέλαβαν καὶ παραδέχτηκαν τὴ σιωπὴ. Δὲν τολμοῦν νὰ ὑποδεχτοῦν αὐτὴ τὴν ἀδιαπέραστη ξένη παρὰ σέ ἐπίσημες περιστάσεις, μὰ τότε σχεδὸν ὅλοι τὴν ὑποδέχονται μὲ σεβασμῖο...

Σέ μιὰ ἐπιστροφή, σέ μιὰ ἀναχώρηση, μέσα σέ μιὰ μεγάλη χαρὰ, δίπλα σ' ἓνα νεκρὸ, ἢ στό χεῖλος μιᾶς δυστυχίας...

Θυμηθεῖτε αὐτές τὶς στιγμὲς πού ὅλα τὰ κοιμισμένα πολύτιμα πετράδια φανερῶνονται καὶ πού οἱ κοιμισμένες ἀλήθειες ξυπνᾶνε ἀπότομα καὶ πεῖτε μου ἂν τότε ἡ σιωπὴ δὲν ἦταν καλὴ καὶ χρήσιμη, ἂν τὰ χάρδια τοῦ ἐχθροῦ, τοῦ ἐχθροῦ πού ὀλοένα διώχνομε, δὲν ἦταν χάρδια θεϊκά. Τὰ φιλιὰ τῆς σιωπῆς τῆς δυστυχίας — γιὰτὶ πρό πάντων μὲς στὴ δυστυχία ἡ Σιωπὴ μᾶς ἀγκαλιάζει — δὲν μποροῦνε νὰ ξεχαστοῦνε καὶ γι' αὐτὸ ἐκεῖνοι πού τὰ γνωρίσανε πιὸ συχνὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους, ἐκεῖνοι ἀεῖζουσι πιὸ πολὺ ἀπ' τοὺς ἄλλους. Ἰσως μονάχα αὐτοὶ νὰ ξέρουμε πάνω σέ ποιά βουβὰ καὶ βαθεῖα νερά ἀναπαύεται τὸ λεπτὸ φλούδι τῆς καθημερινῆς ζωῆς, καὶ πήγανε πιὸ κοντὰ στὸν Θεό, καὶ τὰ βήματα πού κάνανε δίπλα στό φῶς εἶναι βήματα πού δὲν χάνονται γιὰτὶ ἡ φυχὴ μπορεῖ νὰ μὴν ἀνεβεῖ, μὰ δὲν μπορεῖ ποτέ νὰ κατεβεῖ...

... Ἡ ἀληθινὴ σιωπὴ μᾶς περιτριγυρίζει ἀπ' ὅλες τὶς μεριές, εἶναι στό βάθος τῆς ὑπονοούμενης ζωῆς μας, καὶ μόλις κάποιος ἀπὸ μᾶς τρέμοντας χτυπήσει μιὰ ἀπ' τὶς πόρτες τῆς ἀβύσσου, πάντα ἡ ἴδια ἡ προσεχτικὴ σιωπὴ μᾶς ἀνοίγει αὐτὴ τὴν πόρτα.

Κ' ἐδῶ ἐκείνα εἰραστε ὅλοι ἴσοι μπροστὰ στό ἐπροσιέτητο. Κ' ἡ σιωπὴ τοῦ βασιλιᾶ ἢ τοῦ σιλάβου μπρός στό θάνατο, στὸν πόνο ἢ στὴν ἀγάπη, ἔχει τὴν ἴδια ὄψη καὶ κρῦβει κάτω ἀπ' τὸν ἀδιαπέραστο μανδύα τῆς τοῦς ἴδιους θησαυροῦς...

... Μόλις τὰ χεῖλια κοιμηθοῦνε, οἱ φυχὲς ξυπνοῦνε κι ἀρχίζουσι νὰ ἐργάζονται, γιὰτὶ ἡ σιωπὴ εἶναι γερμάτη ἀπὸ ἐκπλήξεις, ἀπὸ κινδύνους κι ἀπὸ εὐτυχία καὶ μέσα τῆς οἱ φυχὲς κατακτιοῦνται. Ἄν πραγματικὰ θέλετε νὰ δοθεῖτε σέ κάποιον, σιωπάσετε μ' αὐτόν — ἐκτός ἂν αὐτὴ ἡ ἀνησυχία ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἀνησυχία ἢ ἡ μεγαλόπρεπη σιλαργυρία τοῦ ἔρωτα πού ἐλπίζει θαύματα — ἀποφύγετέ τον, γιὰτὶ ἡ φυχὴ κιόλας γινώριζει μὲ ποιὸν ἔχει νὰ κάνει. Ὑπάρχουν μερικοὶ πού κοντὰ τους κι ὁ πιὸ μεγάλος ἥρωας δὲν θὰ τολμοῦσε νὰ σιωπάσει, κ' οἱ φυχὲς πού δὲν ἔχουν τίποτε νὰ κρῦβουσι τρέμουνε μήπως μερικὲς ἄλλες φυχὲς τὶς ξεσκεπάσουν. Εἶναι κι ἄλλες φυχὲς πού δὲν μποροῦν νὰ σιωπάσουν καὶ πού σκοτώνουν τὴ σιωπὴ ὀλόγυρα τους. Κι αὐτὰ εἶναι τὰ μόνα πλάσματα πού περνοῦν πραγματικὰ ἀπαρατήρητα. Δὲν κατορθώνουν νὰ διαπεράσουν τὴν ἀποκλειπτικὴ ζώνη, τὴ μεγάλη ζώνη τῆς σταθερῆς καὶ πιστῆς λάμψης —

φης. Δέν μπορούμε νάχομε καθαρή ιδέα γιά κείνον πού δέν σάπασε ποτέ. Θάλεγε πώς ή ψυχή του δέν έχει πρόσωπο. " Δέν γνωρίζομαστε έκδόμα, μου έγραφε κάποτε κάποιος πού τόν αγαπούσα πάρα πολύ, γιατί δέν τολμήσαμε έκδόμα νά σπαάσομε μαζί!". Κ'ήταν έλληθεια. Αγαπιόμαστε τόσο βαθειά πού φοβόμαστε αυτή τήν ύπεράνθρωπη δοκιμασία. Καί κάθε φορά πού ή σιωπή — άγγελος τών μεγάλων άληθειών η άγγελιοφόρος τού άγνωστου — πού είναι ξεχωριστή σέ κάθε άγάπη, κατέβαινε ένάμεσα μας, οί ψυχές μας μοιάζανε γογατιστές νά γυρεύουνε βοήθεια καί νά ίντερεύουνε γι' έκδόμα λίγες ώρες άνάως φευτιάς, γιά λίγες ώρες άγνοιας, γιά λίγες παιδιάστινες ώρες.

Κι όμως ή ώρα αυτή πρέπει ναρθεϊ. Είναι ο ήλιος τής άγάπης η ώραμάζει τά φροῦτα τής ψυχής, όπως ο άλλος ήλιος τά φροῦτα τής γής. Εκ δέν έχουν έκδομα οί άνθρωποι πού τή φοβούνται, γιατί ποτέ δέν ξέρουνε ποιά θάνα η ποιοτήτα τής σιωπής πού θά γεννηθεϊ. Όλα τά λόγια μοιάζουνε, όλες οί σιωπές διαφέρουνε, καί τίς περισσότερες φορές μιά άλόκληρη είμαρμένη έξαρτιέται επί τήν ποιοτήτα αυτής τής πρώτης σιωπής πού δυό ψυχές θά τής δώσουνε ζωή... Καί γι αυτό κ'οί πιό τρυφεροί έραστές άργοποροῦνε τόσο συχνά ως τίς τελευταίες ώρες τήν επίσημη είσοδο τής μεγάλης άποκαλύπτριας τού τρίσβαθου τής ύπαρξης.....

κωρίς Καίτερλινγκ. 'Αποσπάσματα από τό δοκίμιο " Η σιωπή" τής συλλογής "Ο θησαυρός τών ταπεινών". Μετάφρ. 'Αγλ. Ζάννου.

Η ΣΙΩΠΗ ΕΙΝΑΙ Η ΔΥΝΑΤΟΤΕΡΗ ΚΡΑΥΓΗ

Ο σοφός δέ φωνάζει· ξέρει. Η δυνατότερη κραυγή είναι ή σιωπή· σπαίλει.

Νίκος Καζαντζάκης. 'Από τήν τραγωδία "Βούδας" (Μέρος Α')
Βλ. "Θέατρο" τόμ. Γ' ("Τραγωδίες μέ διάφορα θέματα") σελ. 502.

ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ

Μή κλαῖς λουλούδι πού'χασες
δροσοσταλίδα τό πουρνό.
"Όλα τ'έστέρια τά'χασε
η ούρανός γελάει.

P. Παγιόρ. 'Από τά "Πλανημένα πουλιά". Λεύτερη απόδ. Δημ. Θεοδωρίδη".

ΓΑΛΗΝΙΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΩΙΟΥ

..Αυτό που μάς δίνει λύπες είναι πώς χάνουμε λίγα και υποφέρουμε μόνο γιατί μπορούμε να μετρούμε σ' αυτό που μάς έπομέ — νει, τό μέγεθος αυτού που χάσαμε μ' απ' τή στιγμή που θα χαθού ν όλα, νιώθουμε μίαν άγείπωτη έλαφράδα, γιατί έλαφρώσαμε απ' τό μέγιστο τών πόνων πόνο. Κ' αίσθάνομαι έλαφρός, έλαφρός σάν έτοιμος φτερά νά πάρω.

"Ιβο "Αντριτς (Ivo Andrić), σύγχρονος γιουγκοσλάβος λογοτέχνης (βραβεϊο Νόμπελ). "Από τό "Ex pronto". Μετάφρ. "Λρη Δικταίου.

ΓΥΝΗ ΚΑΙ ΚΑΡΠΙΣΜΑ

Κάποτε άργοΰνε νά ώριμάσουνε οί καρποί,
μέ κάποτε απ' τή νύχτα ώς τήν αύγή...
Σάν νάγινε τό θάμα.

"Έτσι κι' ένεϊνο τό φλογάτο καλοκαίρι...
Πόσο γοργά έκινήθη τό πετούμενο.

Θεού θέλημα ήτανε ή μιās μοίρας;
Ποίος ξέρει καί ποιόν νοιάζει.

Πολύχυμος όλόγυρα ό καρπός
ν' έπιέρια ή φύση μέσα του πυρήνας.

Κι' έπεσε από τό δέντρο στ' άπαιλά,
στή σιγουριά μιās άγκαλιās, μιās μήτρας.

Μις σφήνα έπει μετάφερε τή γύρη,
νι' έγιναν όλα μ' ένα θεϊο ρυθμό,
μ' όλο που ή σφήνα πήγε νά κεντρίσει.

Ποίος μίλησε για μοίρα;
Θάμα, θέλημα καί έγάπη
φορτώσανε σέ δαίμονα τή ράχη
τήν δημοφιλιά καί τό τέλειο συναπάντημα.

Καρποφορία έξ ύφους θάνατι πιά
έπδ τώρα κι' έμπρός, τό μέγα επίτευγμα.

Θάρρος, έγάπη, θέλημα καί θάμα.

'Ανακλήτηση στά ένδον κι' άνδρωπιά
θά όρίζει κάθε ώριμάσμα από σήμερα...
Κι' έσύ δέν έχεις πιά τί νά ρωτήσεις.

Γιατί έν γλυστρήσεις στό ρώτημα θ' έλιούσεις
φαύλοι καιροί καί τόποι ν' άπαντοΰνε;
"Πάψε πιά νά τριμλίζεις, είναι Χίμαιρα".

ΜΥΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

I. ΘΕΑΤΡΟ

Ο "ΑΟΝΓΚΡΙΠ" ΤΟΥ ΒΑΓΚΙΕΡ.

Στό "Καρδί — Φάντασμα" καί στόν "Τανχόυζερ" εἶπαμε πώς ὁ Ρίχαρντ Βάγκνερ ἐντλοῦσε τήν ἔμπνευσή του γιά τά θέματα τῶν ἔργων του ἐπ' τούς θρύλους καί τούς ἀρχαίους μύθους.

Ἐ' ἔναντι καλῆς κελτιοῦ θρύλου τραγουδοῦσαν οἱ τραβαδοῦροι κα' — ὡς διαβαίνειν ἐπὶ τόπο σέ τόπο, ἕνα θρύλο, πού εἶχε γεννηθεῖ στί περασμένα χρόνια, μέσ στήν καρδιά τοῦ Μεσαιῶνα.

Καί τραγουδοῦσαν πώς κάποιου μαριιά, πολύ μαριιά, στί βάρθη τῆς Ἀνατολῆς, στί βάρθη τῆς Ἰνδίας, σ' ἕνα φηλό βουνό πού ἰον σαλβάτ λεγόταν, ἐπάνω στήν κορυφή του, ἄστραφτε ὀδύλευκος ἕνας μαριάρινος Παιός. Παιός καί φρούριο συνάμα. Κάτω ἐπ' τούς βόλους του, πού τούς στολίζανε πολύτιμα πετράδια, ἀγγέλων χρωδίες ὕμνους ψέλνανε μέσ στί μεθυστικά τ' ἀρώματα τῶν θυμιατῶν. Ἐ' ἐκεῖ, στί βαθειά ἐρημία, μαριιά ἐπ' τόν ἀντίλαλο τῆς Γῆς, ζοῦσε ἕνα Πάγκια Ἰπποτῶν. Ἦταν οἱ φύλακες τοῦ κύπελλου, τοῦ Γηράαλ, τοῦ ἱεροῦ τοῦ κύπελλου πού ὁ Ἰησοῦς στόν Μυστικό τόν Δεῖπνο, μέσα στήν κούπα του σγίασε τόν ἄρτο καί τόν οἶνο. Καί λίγες μέρες ἔπειτα, ὁ Ἰωσήφ τῆς Ἀριμαθαίας κάτω ἐπ' τόν Σταυρό τό ἔβαλε καί μάζεφε τοῦ Ἰησοῦ τό αἷμα. Ἐ' ἔτσι τό κύπελλο, τό Γηράαλ, κρατοῦσε μέσ στήν κούπα του τοῦ Ἰησοῦ τή Δύναμη, τή θεϊκό τό ὦς. Μιά δέν ἔπρεπε ποτέ οὔτε νά τ' ἀγγίξει ἀνθρώπου χέρι βέβηλο. Ὅταν πέθανε ὁ Ἰωσήφ, οἱ ἄγγελοι στόν οὐρανό τό πήρανε, μ' ἀγάπτερα τό δώσανε στόν Τιτουρέλλο, πού ἦταν ἀγνός καί ἄξιός νά γίνει ὁ φύλακός του. Ἐκεῖνος ἔχτισε τό φρούριο — νάό στοῦ Βουνοῦ τήν κορυφή, ἐκεῖ πού κανέννας δέ μπορούσε νά τό φτάσει παρά μονάχα μέσα ἀπό ἕνα λαβύρινθο ἐπὶ κρυμένα μονοπάτια. Ἐκεῖ ὁ Τιτουρέλλος μάζεφε κοντά του λίγους πιστούς κα' ἄγιους συντρόφους, ἄξιους νά γίνουνε κα' αὐτοί οἱ φύλακες τοῦ Κύπελλου, καί τούς ὀνόμασε τοῦ Ἁγίου Γηράαλ ἱππότες.

Ἐκεῖ φηλά, μαριιά ἐπὶ τῆς Γῆς τήν καταχνιά, οἱ ἱππότες ζοῦσαν τήν τέλεια τή Γαλήνη, τή θεϊκιά Χαρά. Μιά σάν μαθαίνανε τά ἱερά τά μυστικά, δέν ἔπρεπε νά τά κρατήσουνε μονάχα γιά τόν ἑαυτό τους. Ἐπρεπε ἀγγελιοφόροι τ' οὐρανοῦ νά γίνουνε, στί Γῆ νά κατεβοῦνε, τό ὦς, τή Δύναμη καί τή Χαρά νά δώσουν. Κι ὅταν μία ἄγνή ἀνθρώπινη καρδιά, σπεράζοντας μέσα στόν πόνο καί τήν ἔδικία, καλοῦσε τή βοήθεια τοῦ θεοῦ, τότε κάποιος ἀγγελιοφόρος

θάψανε, τό δέικνο, τήν ἀγάπη νά τῆς δώσει. Μά ποιός ποτέ μπο-
ρούσε νά γνωρίσει τ' ἀγνό Παιδί τ' Οὐρανοῦ; Καί ποιός μέσα στῆς
νύχτας τό σκοτάδι, μπορεῖ τοῦ Ἑλιου τήν ἀχτίδα νά τῆ δεῖ; Χά-
νεται ἡ θεϊκιά ἡ Δύναμη ὅταν τό βέβηλο τό χέρι θελήσει νά τήν
πιᾶσει. Κ' ἔτσι ἔπρεπε ὁ ἀγγελιοφόρος τ' Οὐρανοῦ στή Γῆ ἀγνώρι-
στος νά μείνει. Σάν τ' ὄνοιά του τόλεγε, ἡ θάχανε τῆ Δύναμή του
ἡ πάλι στό βουνό του θά γυρνοῦσε.

Σάν πέθανε κι ὁ Φιτουρέλλος, τῆ θέση τοῦ ἱερέα τοῦ Ἁγίου
Γιράαλ καί βασιλιᾶ τῶν ἰπποτῶν τήν ἔδωσαν στόν Πάρσιφαλ. Καί
τό παιδί τοῦ Πάρσιφαλ ὁλοσπερὶν ἦταν.

Μέσα στό δημιουργικό πνεῦμα τοῦ Βάγινερ, ὁ θρύλος, τ' ὄρα-
μα μέ τῆ βαθειά τήν ἔννοια, ἔγινε πραγματικότητα. Ἡ ἰδέα ἐν-
σαρκώθηκε μέσα στούς ἤχους καί τίς ζωντανές εἰκόνες τῆς Ὀπε-
ρας.

Στῆ μελωδία τοῦ Πρελούντιο, οἱ ἀνάλαφροί ἤχοι μᾶς ἀνεβά-
ζουν στήν καθαρή, τῆ διάφανη ἀτμόσφαιρα τοῦ Μονσαλβάτ. Σιγά
σιγά οἱ ἤχοι δυναμῶνουνε, στή Γῆ μᾶς κατεβάζουν. Ἐκεῖ, πάνω
στή Γῆ, εἶναι ὁ ἀγῶνας, ἡ φωτιά, ὁ θρίαμβος τῆς δύναμης κ' ἡ
ολόγα τῆς ἀγάπης. Ἐπειτα ὅλα πάλι χάνονται, οἱ ἤχοι ἀνάλαφροί
ἀνεβαίνουνε καί σβύνουνε σιγά σιγά. Εἶναι τῆς ζωῆς ὁ ἀτέλειω-
τος κύκλος. Εἶναι τῆς ψυχῆς τό ταξίδι. Μά ἡ ψυχῆ, σάν φτάσει
πιᾶ στόν τελικό προορισμό της, σάν γίνει ὁ φύλακας τοῦ Γιράαλ,
στή Γῆ θά ἄρθει καί πάλι, ἀγνώριστη θά μείνει, μ' ἀλίμινο, ἂν οἱ
ἄνθρωποι δέν σταθοῦνε ἀξιοί τό θεῖο τό μήνυμα νά πάρουν, αὐ-
τῆ θά φύγει πάλι γιά νά θανατωρεῖ στήν ἀγνωστη Κορφῆ.

Καί τώρα ἡ ἀύλαία ἀνοίγει.

Ὁ βασιλιάς τῆς Γερμανίας, ὁ Ἐρρίκος, ἤθεε στή Βραβάντη (σῆ
μερα εἶναι βελγική ἐπαρχία) γιά νά ξεσηκώσει τοὺς ἀφέντες τοῦ
τόπου, βαρῶνους, κόμητες καί δούκες, νά πολεμήσουνε ἔναντι α
στούς Οὐγγαρέζους πού εἶχανε μπεῖ κατακτητῆς στή χώρα τους. Καί
τώρα αὐτοί, κι ἀπ' τό λαό κόσμιος πολὺς, εἶναι μαζεμένοι σέ μιά
ἀνοιχτῆ πεδιάδα δίπλα σ' ἕνα μεγάλο ποτάμι. Ὁ βασιλιάς, πού τό-
τε ἦταν καί διναστής μαζί, ἔπρεπε τῆ διαφορά τους νά τῆ λύσει.
Ὁ κόμης Φρειδερίκος, ὁ πιό δυνατός κι ὁ πιό γενναῖος ἄρχοντας
τοῦ τόπου, τοῦ ἐξήγησε πῶς ὁ μακαρίτης δούκας τῆς Βραβάντης, ὁ
ἐνώτερος ἄρχοντας τῆς χώρας, τοῦ ἐμπιστεύθηκε τὰ δυό του τὰ παι-
διά, τήν Ἑλσα καί τὸ Γιοντεφρουά. Μιά μέρα πού ἡ Ἑλσα μέ τὸν
ἀδελφὸ της πῆγαν περίπατο στό δάσος, τ' ἀγόρι χάθηκε κ' ἡ Ἑλσα
γύρισε μονάχη δίχως νά ξέρει τί ἔγινε ὁ Γιοντεφρουά. Καί τώρα
ὁ κόμης Φρειδερίκος στήν Ἑλσα δίνει τῆ φοιχτῆ τήν κατηγόρια,
πῶς σκότωσε τὸν ἀδελφὸ της γιατί ἤθελε αὐτῆ μ' ἕναν ἀνάξιο ἔρα-
σὴ νά κυβερνήσουνε τῆ χώρα. Κ' ἐνῶ ὁ κόμης εἶχε σκοπὸ τήν Ἑλ-
σα γυναίκα του νά πάρει, ἔπειτα ἀπὸ τό ἔγκλημά της, γεμάτος

ἀποτροπιασμό παντρεύτηκε μιάν ἄλλη, τὴν Ὀυρούδη. "Καὶ τώρα, βασιλιά μου, ἐσύ τὴν Ἐλσα τὴν ἀδελφοκτόνο θά δικάσεις, κ' εἰς πειτα σέ μένα, τοῦ βαρῶνου τὸν πιό στενὸ συγγενή, καὶ στή γυναίκα μου, πουναι κ' ἐκεῖνη ἀπὸ γενιά βασιλική, τὸ στέμματα θά μᾶς δώσει, τὴ χώρα αὐτὴ νά κυβερνήσουμε. Ἐσύ εἶσαι ὁ ἀνώτατος ὁ δικαστής". Μά ὁ βασιλιάς δέν ἤθελε τὸ ἔγκλημα τῆς Ἐλσας νά πιστέφει. " Ἄς ἔρθει ἐδῶ κ' ἐγὼ θά τὴ ρωτήσω". Ὁ κήρυκας μὲν κέλεσε, κ' ἡ Ἐλσα, τῆς Βραβάντης ἡ πριγκηπισσα, ἀσπροντιμένη, μὲ πρόσωπο χλωμὸ καὶ λυπημένα μάτια, στάθηκε μπροστά στοῦ βασιλιά. "Κόρη μου πέρ μου, ξέρεις γιὰ ποιὰ βαρεία κατηγόρησά σε φέραν ἐδῶ; Θέλεις ἐγὼ νά σε δικάσω"; Κ' ἡ Ἐλσα τὸ κεφάλι κούνησε. "Ναί". "Καὶ τώρα τί ἔχεις νά μοῦ παῖς; " Ἡ Ἐλσα ἐξὸν ἀπάντησε, τὰ μάτια τῆς κοιτούσανε μακριὰ κ' εἶπε μονάχα σιγαλά: " Ὁ δύστυχε ἀδελφὸ μου". "Ὅλοι τὰ χάσανε. Γιατί δέ θέλεις νά ἐξηγήσει; " Ἐλα Ἐλα, μίλησε, ὁ βασιλιάς τῆς λέγει. Μά ἡ Ἐλσα: σάν νά βροῖσεται μακριὰ ἀπ' ὅλα γύρω τῆς, σάν σ' ὄνειρο, σάν σ' ἔνσταση, τὸν οὐρανὸ κοιτώντας εἶπε: "Μονάχη. Ὅλοι ἀπὸ κοντά μου φύγανε. Σέ σένα Θεέ μου τὰ δόκιμα μου δίνω, σέ σένα δλη τὴν πίστη μου. Κι ὅταν μές στή θεομῆ μου προσευχὴ ἐσένα παρακάλεσα, εἶδα μές στά κλειστά τὰ μάτια μου τὸν οὐρανὸ ν' ἀνοίγει καὶ εἶδα, ὡ εἶδα ἕναν ἄντρα πού ἔλαμπε ὀλόκληρος μὲ θεϊκὴ ὁμορφιά, μές στή χρυσή του πανοπλία καὶ τὸ σπαθὶ του στοῦ πλευροῦ, κοντά μου νά ἔρχεται. Αὐτὸς μονάχα μ' ἔνωσε, κι αὐτὸς θεοθεῖ προστάτης μου τὸ δῖνηο νά μοῦ δώσει. " Ὁ ἔλα, ἔλα ἡρώα μου ἐσύ". "Τρελλάθηκε, δέ βλέπεις βασιλιά μου; Ἐγὼ, ὁ κήρυκας φέρει δερνίος, φέριμα δέ λέγω. Σέ μένα ποιός μπορεῖ νά μὴν πιστέφει; Καὶ τώρα ποιός μὲ μένα θά παλέφει (I); Ποιός ἀπὸ σᾶς ἰππότες μου θ' ἀγωνιστεῖ μαζί μου; " Κανένας, ὅλοι μένανε βουβοί. " Ἐλσα, εἶπε ὁ βασιλιάς, ποιός θέλεις νά σε ὑπερασπίσει; " Ἐκεῖνος πού θ' ἄρθει τὸ δῖνηο νά μοῦ δώσει. Μά τότε μόνο σ' αὐτόν ὁ, τι ἔχω θά τοῦ δώσω. Αὐτὸς τὸ θρόνο μου θά πάρει καὶ στήν Βραβάντη αὐτὸς θά βασιλέφει κ' ἐγὼ, σάν τὸ θελήσει, γυναίκα του θά γίνω".

Κι ὁ κήρυκας ἐφώνηξε μὲ τέσσερις τρομπέττες στὶς τέσσερις τοῦ ὀρίζοντα γραμμές: "Ποιός θ' ἄρθει ἐδῶ ν' ἀγωνιστεῖ γιὰ τῆς Βραβάντης τὴν πριγκηπισσα, τὴν Ἐλσα; Στοῦ βασιλιά μας τ' ὄνομα ἀμείως ἄς παρουσιαστεῖ". Ὁ ἡ φριχτὴ σιωπὴ... Κανείς. "Ὁ νάξε, κήρυκα, ἐκδοῖα μιὰ φορά", Μά πάλι τίποτα. Κ' ἡ Ἐλσα στὰ γόνατά τῆς πέφτει. "Θεέ μου, φέρε μου τὸν ἄγγελο πού εἶδα. Σ'

(I) Γιατί ἐκεῖνον τὸν καιρὸ μὲ τὸ σπαθὶ τους οἱ ἰππότες τὸ δῖνηο παίρνανε. Μονάχα ἐκεῖνος πού ἦταν σίγουρος πᾶς εἶχε μὲ τὸ μέρος του τὸ δῖνηο, μονάχα τότε καὶ τὴ ζωὴ του ἔτοιμος ἦταν νά τὴ δώσει.

αυτόν πιστεύω. Σώσε με θεέ μου ἀπ' τῆ φοιχτῆ μου ἀγωνία. Τόν εἶδα σέ μιὰ θεϊκιά στιγμή. "Ὁ, ἄς ἔρθει ὁ δοξασιμένος ἡρώς μου".

Ἰερή στιγμή. Ἡ στιγμή ἐκεῖνη πού ἡ ψυχὴ μ' ὅλη της τήν ἔνταση καλεῖ τὸ Αὐτρωτῆ της. Μὰ τάχα ποῖδ' ἄλλεστια ὄρνῳ, φλογερό, θά μείνει ἀναπάντητο: "Νά, νά, φώναξε ὁ κόσμιος ὅλος, κοιτάξε τε ἐκεῖ, στόν Ποταμό, στ' ἀσημένια τὰ νερά, ἕνας κύκνος, ἕνας κύκνος μὲ ὀλόασπρα φτερά, μιὰ βάρια τραβᾷ μὲ μιὰ χρυσή ἀλυσίδα...".

Ἡ θεϊκιά ὄπτασία. Ἐνας ὀλόρθος ἄντρας, πού ἀστραφτε μὲς στὴ χρυσή του πανοπλία. "Θαῦμα, θαῦμα, φωνάξαν ὅλοι. Νά ὁ κύκνος στὰ θηκε. Δόξα σέ σένα, ὦ ἀγνωστε Ἡρώα". Ὁ Λόεγγριν κατέβηκε ἀπ' τῆ βάρια καὶ γυρνώντας στόν κύκνο τοῦ εἶπε: "Ἐβλογημένε φίλε πιστέ, τὸ ἔργο σου τέλειωσε, πήγαινε πάλι στό ἅγιο μας σπίτι, κάτω ἀπ' τὸ βλέμμα τοῦ Θεοῦ. Ἀντίο, ὠραῖε μου κύκνε, ἀντίο". Πρῶτε μπροστά στό βασιλιά κ' ἐκεῖνος τόν καλωσορίζει. "Ὁ Θεός σέ ἔστειλε!"; "Ἡρώα ἐδῶ ν' ἀγωνιστῶ, στήν κόρη αὐτῆ τὸ δῖνο της νά δώσω. Πές μου ἐσύ, ὦ Ἐλσα τῆς Βραβάντης, ἔχεις ἀκλόνητη τήν πίστη σου σέ μένα; Θέλεις μὲ τὸ σπαθί μου ἐγὼ τήν ἀθωότητά σου ν' ἀποδείξω;" Ἢ Ἐλσα, σάν τώρα ἀπ' τ' ὄνειρό της νά ἐξύπνησε, στά πόδια του πέφτει γεμάτη χαρά. "Ὁ σῶσε με οὐράνιε ἡρώα μου. Ὅ, τι ἔχω σοῦ τὸ δῖνο. Ἡ ψυχὴ μου, τὸ σῶμα μου, ὅλα δικὰ σου εἶναι".

Ἡ ψυχὴ ὀλοκληρωτικὰ παραδίνεται, γεμάτη πίστη καὶ χαρά, στόν θεϊκόν ἀγγελιοφόρο, σ' αὐτόν πού θά τῆ σώσει. Γεμάτη πίστη, ἀγάπη καὶ χαρά. Πάνω στ' ἀτάραχα νερά τῆς Ἀρμιονίας ἀντιφεγγίζει ὁ Ἡλιος. Μιὰ μιᾶς στιγμῆς ἡ ταραχὴ, μιᾶς στιγμῆς ἡ ἀμφιβολία, τὰ νερά θά ρυτιδώσουν καὶ πάλι, καὶ ὁ Ἡλιος θά χαθεῖ.

"Ἐλσα, κάθε ἀμφιβολία διῶξε, σέ μένα ἐπιστέφου. Ποτέ μὴ θελήσεις νά μάθεις ποιός εἶμαι. Τ' ὄνομά μου ποτέ μὴ ρωτήσεις".

Ἄγνωστος ὁ θεϊκός Ἀγγελιοφόρος. Ἄγνωστος ἔρχεται πάντα ἐπὶ τὰ βῆθη τ' Οὐρανοῦ. Τ' ἀπέραντο μυστήριον ποιός ἀνθρώπος μπορεῖ νά τὸ γνωρίσει;

"Ναί, σέ σένα Αὐτρωτῆ μου πιστεύω"...

"Καὶ τώρα σ' ὅλους μπροστά βροντοφωνῶ. Ἡ Ἐλσα εἶναι ἀθῶα. Κατηγορῶ τόν κόρη Φρειδερίκο, πού θέλησε νά κηλιδώσει τήν τιμὴ της. Ὅλους μᾶς διακάζει ὁ Οὐρανός". Μὰ ὁ Φρειδερίκος δέν θέλησε νά φύγει ἀπ' τόν ἐγῶνα. Τὸ πνεῦμα τοῦ Καλοῦ καὶ τοῦ Κακοῦ πάντα ἀντιπαλεύουν. "Κάλλιο νεκρός παρά νά χάσω τήν τιμὴ μου".

Ὁ ἐγῶνας ἔρχισε, ὁ ἱερός ἀγώνας, καὶ τὰ σπαθιά χτυπιοῦνται. Μὲ τὸ σπαθί τῆς Δύναμης — τοῦ Φωτός τήν ὀλόϊσια Ἀχτίδα — ὁ Φρειδερίκος χάμω πέφτει καὶ ὁ Λόεγγριν στό στήθος του ἀκουμπώντας τὸ σπαθί τοῦ λέγει: "Ὁ Οὐρανός σέ δίκασε. Στά χέρια μου ἡ ζωὴ σου εἶναι. Στὴ δῖνω. Σ' ἀφήνω νάβρεις τῆ μετάνοια".

Ἡ Ἑλσα τὸν Λυτρωτὴ τῆς ἀγκαλιάζει. "Χαρά, ὦ ἀνείπωτη χαρά. Σ' εὐχαριστῶ θεέ πού μου τὸν ἔστειλες. "Ὁ ἐσύ Ἡρώ μου, Κύριε τῆς φυγῆς μου, σ' ἔγραψα, δική σου γιὰ πάντα θά εἶμαι".

Τὸ θεϊκὸ τὸ ὄραμα ἔγινε ἀλήθεια.

Τέλος τῆς πρώτης πράξης
(Συνεχίζεται)

Ἄγλ. Ζάννου

II ΜΥΘΟΙ

Α. ΤΟ ΨΑΡΙ ΚΑΙ ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ

Ἐνα φάρι τοῦ βούρκου ὀλομόναχο ἐπροχώρει χαρούμενον πρὸς τὴν ὄχθη μιᾶς Σκωτικῆς λίμνης. Κατὰ τύχην ἓνα χελιδόνι ἐπετοῦσε κοντὰ του, ἐγγίζον μὲ τὰ πτερά του τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ. Τὸ φάρι κατὰπληκτον ἐκ τῆς συγκεχυμένης ὀπτασίας ἐφιδύρισεν: "Ὁστε ὑπάρχουν πράγματα ὄντα, πού ζοῦν ἐκεῖ ἐπάνω; Πάντοτε ἔσκε πτόρην ὅτι αὐτὸ εἶναι δυνατόν, πολλοὶ εἶδαν σκιές καὶ ἄλλας ἐνδείξεις. Ἄλλ' αὐτὰ δὲν εἶναι παρὰ ὑποθέσεις, φαντασία. Εἶναι φρονιμώτερον νὰ μένη κανεῖς εἰς τὴν στερεάν γῆν, εἴμεθα ἀσφαλεῖς εἰς τὴν λάσπην καὶ εἰς τὴν ἀμμιον μας, ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι παραμύθια". Καὶ ὅταν τὸ χελιδόνι ξαναπέρασε, τοῦ φώναξε: "Ποιὸς εἶσαι σύ; καὶ ἔχεις πτερόγυια;" Τὸ χελιδόνι τοῦ ἀπήντησε λακωνικῶς. "Ἐμεῖς δὲν κολυμβοῦμε, πετοῦμε" καὶ προσέθεσε μὲ εὐθυμίαν ὡσάν νὰ ἦθελε νὰ ἀπαντήσῃ εἰς μὴ ἐκφρασθεῖσαν ἐρώτησιν. "Εἶναι περίπου τὸ ἴδιο πρᾶγμα, μόνον πού εἶναι ὠραιότερον, ταχύτερον, αὐτὸ ἀερίζει περισσότερον. Ἐχομεν πτερά, τῶν ὁποίων σεῖς δὲν ἔχετε οὔτε ἰδέαν, πετοῦμε ἀπάνω ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ ἠμποροῦμεν νὰ ταξειδεύωμεν εἰς μεγάλας ἐποστέσεις. Καὶ αὐτοὶ οἱ καλλίτεροι κολυμβηταὶ σας δὲν εἰξεύρουν οὔτε τὰ μισὰ ἀπὸ ἐκεῖνα πού ἔχουν νὰ μάθουν". Τὸ φάρι ἔμεινεν ἐκθαμβον καὶ σιωπηλὸν πρὸς στιγμὴν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπανεῦρε τὴν συνήθη του ἐτοκμότητα καὶ ἤρχισε νὰ ἀπαντᾷ μὲ εὐστροφίαν καὶ χωρὶς δισταγμῶν. "Αὐτὸ εἶναι ἐντελῶς περίεργον, δὲν ἐπιστεύσαμεν πράγματι εἰς τὴν ὑπαρξίν σας. Μερικοὶ ἐκ τῶν ἰδικῶν μας λέγουν ὅτι ξεύρουν νὰ πετοῦν, πάντως εἰς μικρὸν διάστημα. Μᾶς εἶπαν ὅτι τὴν ὥραν πού ἐπετοῦσαν διέκριναν ἀμυδρῶς εἰς τὸ διάστημα ἄλλου εἶδους ὄντα. Ἀλλὰ ποιὸς τοὺς ἐπίστευεν; Μᾶς λέγουν ὅτι, ὅταν εἶναι ἐκεῖ φηλά, εἰμποροῦν νὰ βλέπουν μακρὰ, εἰς τρόπον ὡστε νὰ προλέγουν τὴν διάβασιν τῶν σιοτεινῶν ἐκεῖνων σιαφῶν πού κάποτε τόσον μᾶς τρομάζουν, ἀλλὰ συνήθως ἔχουν ἄδικον. Εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι ἡ πτῆσις θά ἔπρεπε νὰ καταργηθῇ. Δὲν θά ἐπιτρέφωμεν νὰ μᾶς ἔπατοῦν". Τὸ χελιδόνι ἐκτύπησε πρὸς στιγμὴν τὰ πτερά του, ἐνῶ ἤκουσεν αὐτὴν τὴν ἐξομολόγησιν καὶ ἀπήντησε ῥί —

προν, ένα βλέμμα στὸν ἀέρα: "Θά κάμετέ καλὰ νά μὴν ἐπιτρέπετε νά σας ἀπατούν, ἀλλ' ὑπάρχουν πολλῶν εἰδῶν ἀπάται. Δυσπιστεῖτε πρὸς τὴν αὐταπάτην, εἴσθε πολὺ μακριὰν ἀπὸ τοῦ νά γνωρίζετε ὅλας τὰς λαμπρότητας τῆς ὑπάρξεως". "Ἔσεῖς τὰ ξεύρετε ὅλα;" ἀπήντησε τὸ φάρι καταβάλλον μεγάλην προσπάθειαν νά βγάλῃ τὸ κεφάλι του ἔξω ἀπὸ τὸ νερὸ, πράγμα πού τοῦ προεκάλει ἀσφυξίαν. "Ἄηπως σέ σᾶς εἶναι ὅλα φανερά ἐκεῖ ψηλά εἰς τὴν ὑπέροχον ἐλευθερίαν σας; Πές μου, πού εἶναι πράγματι ὁ κόσμος σας;" "Δέν εἴπωρῶ νά σοῦ τὸ πῶ", ἀπήντησε τὸ χελιδόνι "γιατί δέν θά τὸ καταλάβεις. Ὁ κόσμος μας ὁμοιάζει κάπως μέ τόν δικόν σας, ἀλλ' εἶναι πολὺ ὠραιότερος. Καί σεῖς ἐπίσης ἔχετε ὠραῖα πράγματα ἐκεῖ κάτω ἐάν τὰ ἀναζητήσατε καί ἐάν ἠκούατε τούς ἐλευθέρους κολυμβητάς σας. Σᾶς ὁμιλοῦν γιά λαμπρά πετράδια, γιά θαλάσσια φυτά καί γιά κογχύλια, ἐπίσης τὰ ὄστρακά σας εἶναι ὠραῖα, ἀλλ' ἡμεῖς βλέπομεν δένδρα, ἄνθη, καρπούς, ἐκκλησίαις". "Δέν ξεύρω τί θέλεις νά πῆς", διέκοψε τὸ φάρι. "Τί μπορεῖ νά εἶναι αἱ ἐκκλησίαι;" "Ἄ. Νά ἔνα πράγμα πού ὑπερβαίνει τὰς γνώσεις μου", ἀπήντησε τὸ χελιδόνι. "Εἶναι πολλὰ πράγματα πού καί ἐμεῖς οἱ ἴδιοι δέν γνωρίζομεν. Δέν ξεύρομεν γιατί ἰδρῦθησαν αἱ ἐκκλησίαι. Ὁμοιάζουν λίγο μέ σιτοβολῶνας, ἀλλ' ἔχουν περισσοτέρας στέγας καί γύρους, πάντως εἶναι διαφορετικά. Φαίνεται ὅτι ἀντιπροσωπεύουν μίαν ἀντίληψιν περὶ τοῦ κόσμου ἀκόμη ὑψηλοτέραν τῆς ἰδικῆς μας". "Ἔ καλὰ", ἐσκέφθη τὸ φάρι, ἐνῶ ἡ φωνή τοῦ χελιδονιοῦ ἔχανετο σιγά σιγά εἰς τὴν σιωπὴν, "δέν μπορεῖ νά μᾶς πῆ μέ τί μοιάζει τὸ περιβάλλον του καί ἐν τούτοις κάνει θεωρίες περὶ χωρῶν ἀκόμη περισσότερον ἀκατανοήτων." Ὁχι. "Ὅλα αὐτὰ εἶναι πολὺ συγκεχυμένα καί ἀόριστα. Εἴχαμε δίκαιον νά μὴν πιστεύωμεν εἰς τίποτε πέραν τῆς κατοικίας μας. Ἐάν ἔλεγα εἰς τούς ἄλλους ὅτι αὐτὰ τὰ πετῶντα φάρια εἶπαν κάποιαν ἀλήθειαν θά μέ ἐνέπαιζον. Καλλίτερα νά μὴν πῶς τίποτε. Ἐν τούτοις καί ἐγὼ διατηρῶ μίαν ἀμυδράν ἀνάμνησιν ὅτι εἰς τὴν νεότητά μου ἐκολυμβοῦσα πλέον ἐλεύθερα. Ἀλοῖμιονον... Αἱ ἐκτῖνες αὐταί τῆς νεότητός μου ἔσβυσαν. Πρέπει νά μένω εὐχαριστημένος μέ τὸ μέτριον φῶς". Ἐνῶ ἔλεγεν αὐτά, ἤρχισε πάλιν νά σύρεται κατὰ μῆκος τοῦ ὁρόμου του καί νά ἐγκαθίσταται εἰς τὴν λάσπην του. Ἄλλ' ἡ πεῖρα του δέν ἔχασθη ἐντελῶς καί ἐπίσης, χωρὶς νά τὸ θέλῃ, τοῦ διέφευγον μερικά λέξεις, παρ' ὅλην τὴν περιφρόνησιν τῶν συντρόφων του, καί ἠσθάνετο τὸν ἑαυτὸν του ἀληθινὰ εὐτυχισμένον, ἂν καί τώρα εἶχε περισσότερα ἀντίληψιν τῆς ἀμαθείας του ἀπὸ πρῖν. Ἐν τούτοις διηρωτᾶτο ἀκόμη γιατί τὸ πουλί δέν ἠδυνήθη καλλίτερα νά τὸν πληροφορήσει σχετικῶς μέ τὴν φύσιν τοῦ ἐκεῖ κόσμου.

*Ολιβερ Λότζ(Oliver Lodge). Ἀπὸ τὸ βιβλίον του "Ἡ πραγματικὸς κόσμος τοῦ πνευματικοῦ κόσμου". Μετάφρ. Καλ. Κουτσογιάννη"

Β. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΦΟΒΗΘΗΚΕ ΤΟΝ ΙΣΚΙΟ ΤΟΥ

(ταοϊνός μύθος)

"Ήτανε μιὰ φορά κ' ἕναν καιρό ἕνας ἄνθρωπος πού τόσο τότε φοβότανε τόν Ἴσκιο του καί τόσο τ' ἀποστρεφότανε τὰ ἴδια του τὰ βήματα, ὥστε ἀποφάσισε νά φύγει τρεχάτος μακριά τους. Μά ὅσο πιδ συχνά σήμιανε τὰ πόδια του, τόσο περισσότερα βήματα ἔκανε. Καί μ' ὄλο πού τρεχε πολύ γλήγορα, ὁ Ἴσκιος του δέν τόν ἄφηνε ποτέ. Ἀπ' αὐτό ἔβγαλε τό συμπέρασμα πὺς περπατοῦσε παραπολύ ἀργά. Κ' ἔτρεξε ὅσο μπορούσε γλήγορότερα, δίχως σταματημό. Τ' ἀποτελεσμα ἦτανε νά σωριαστεῖ χάμιου καί νά πεθάνει. Δέν καταλάβαινε πὺς ἂν πηγαινενε σέ μέρος σκιερό, θά τόν ξεφορτωνότανε τόν Ἴσκιο του καί πὺς ἂν καθόταν ἤσυχος, θάβανε τέλος στά βήματά του. Τί κουτός πού ἦτανε."

Πσουάνγη φού, μαθητής τοῦ Λάο-τσέ (Ἀ' αἰώνας π.Χ.). Ἀπό τό βιβλίον τοῦ Σούτχιλ "Οἱ τρεῖς θεσημεῖες τῆς Κίνας". Μετάφρ. Μ. Οἰνωδίου.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΣΤΟΝ ΕΡΜΗ ΤΟΝ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟ

"Ἐλα σ' ἐμένα Παντοκράτορα,
Σύ πού 'σαι ὁ Κύρης
τῶν τέσσερων ἀγέροντων
κι αὐτός πού τήν πνοή τή φύσηξε στόν ἄνθρωπο
καί ζήση τοῦ ἔδωσε.
Πού τό κρυφό Σου τ' ὄνομα
νά βγεῖ δέν ἤμπορεῖ
ἐπό τ' ἀνθρώπινα τὰ χεῖλια
κι οὔτε κανέναν μάντης
θά γίνεῖ μπορετό
σωστά νά τό μαντέφει
καί νά τό ξεστομίσει.
Τό ὄνομα πού κι αὐτοῖ
τῆς κόλασης ἐκόμα οἱ δαίμονες
ὅταν τ' ἐπιούσουνε
πετρώνουν ἐπ' τό φόβο τους.
Σύ πού τόν Ἥλιο τόν χρυσό.
καί τό φεγγάρι τ' ἀργυρό
ἔχεις γιά μάτια ἐμοίμητα
γιά νά φωτίζονται μ' αὐτά
μέσα βαθεῖά
τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων.
Ἐχεις κεφάλι Ἐσύ
τόν οὐρανό τό γαλανό,
τούς διάφανους αἰθέρες γιά κορμί,

καί γιά τῶν ποδαριῶν Σου τίς πατοῦσες
ἔχεις τῆ γῆ μας
μέ τά νερά τῶν ἁμειανῶν ὀλόγουρά της.

Ὁ Θεός μας Σὺ
θά εἶσαι πάντα ὁ καλός,
πού φτιάχνει τά γεννήματα τῆς γῆς
καί τά χαρίζει γιά τροφή στόν κόσμον ὅλο.

Τό σπίτι Σου τό αἰώνιο
χτισμένο βρῖσκεται ψηλά στόν οὐρανό.
Τῶν ἀστεριῶν τίς θέσεις
Σὺ ἄνθρωπος κανονίζεις

κι ἔτσι τά γυροφέρνεις πού γιά μᾶς νά 'ναι
"Ἄγγελοι φύλακες τῆς ζήτησής μας
καί ριζικό καί μοιροχάρτι,
κι ἔχουμε τότε, Σὺ σάν θέλεις
καρπό πολύ στ' ἀμπέλια μας, καί στά χωράφια μας
πλοῦτο πολύ,

παιδιά γερά, καλά,
τύχη καλή στή ζήση μας
καί γῶμα ἀνάλαφο στόν τάφο μας.

Γιατί μονάχα Σὺ εἶσαι
κάθε στιγμῆς τῆς ζήτησής μας ὁ κύριος
καί βασιλιάς μονάρχος
ὅλων αὐτῶν πού βρῖσκονται
πάνω στόν οὐρανό ἢ κάτω ἐδῶ στή γῆ.

Τῆ δίκια κρίση Σου
κανένας δέ μπορεῖ ν' ἀλλάξει.
Οἱ μούσες τ' ὄνομά Σου ὑμνοῦν τό δοξασιμένο
κι οἱ ὄχτῳ μεγάλοι Ἄρχάγγελοι
δίπλα Σου παραστέκουνε.

Σὺ μόνο ξέρεις τήν Ἀλήθεια τήν ἀπόλυτη
καί τ' ὄνομά Σου καί τό πνεῦμα Σου
προστάτης εἶναι τῶν καλῶν.

Θέλησε νά εἶσαι μέσ στή σκέψη μου
καί μέσα στήν καρδιά μου
ὅλες τίς μέρες μου,
καί στήν ψυχή μου δῶσε
ὄ,τι γυρέφει ἀγνό.

Γιατί εἶσαι Σὺ ἐγώ
κι ἐγώ 'Εσύ,
κι ὄ,τι κι ἂν Σέ παρακαλῶ
ἄς γίνεταί.

Μέσ στήν καρδιά μου
ἔχω γιά φύλακα μονάχα τ' ὄνομά Σου.

Λεύτερη ἀπόδοση Δημ. Θεοδοζίδου ἀπό τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΚΑΟΥΤΑΜΑ

Ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς τῶν Ἰνδιῶν ἦτο αὐτοφυῆς καὶ αὐτόνο-
μος ἐπειδὴ ἦτο ἀπομονωμένος ἀπὸ τοὺς γειτονικοὺς λαοὺς διὰ με-
γάλων ὄροσειῶν καὶ ἀπεράντων ἐρημῶν. Δι' αὐτὸ ἀνέπτυξεν ἴδι-
κὸν του χαρακτῆρα. Αἱ ἄρειαι φυλαὶ αἱ ὁποῖαι εἶχον κατεβῆ εἰς
τὴν χερσόνησον ἔχασαν κάθε ἐπαφὴν μὲ τοὺς πρὸς δυσμὰς καὶ βορ-
ρῶ ὁμοφύλους των καὶ ἐξελίχθησαν πρὸς ἐντελῶς ξεχωριστάς κα-
τευθύνσεις. Εὗρηκαν ἐκεῖ πολιτισμὸν ὁ ὁποῖος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ
πρὶν ἀπ' αὐτοὺς, τὸν δραβιδικὸν πολιτισμὸν. Αἱ ἄρειαι φυλαὶ ἔ-
δωσαν εἰς αὐτὸν νέαν ζωὴν. Προσηγορεύθησαν εἰς τὰς κλιματολο-
γικὰς συνθήκας τοῦ τόπου καὶ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του καὶ ἠμα-
λούθησαν φυτικὴν δίαιταν, διότι λόγῳ τῆς θερμότητος ἡ κρεωφα-
γία καὶ τὰ οἶνοπνευματώδη ποτά ἦσαν καταστρεπτικὰ διὰ τὸν ὄρ-
γανισμὸν των. Ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος ἦτο πολὺ εὐφορον ἐπέδιδοντο
εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, καὶ ἐπειδὴ εἶχον πολὺ ὀλίγας ἀ-
νάγκας δέν ἀνεπτύχθη τὸ ἐμπόριον. Ὁ πολιτικὸς βίος των ἦτο
ἀπλοῦς καὶ σχετικῶς ἀπηλλαγμένον ἀπὸ κινδύνους, ἐπειδὴ λόγῳ
τῶν φυσικῶν φραγμῶν τῆς χώρας εὐκόλως ἐσταματοῦσαν τὰς κατα-
κτητικὰς δυνάμεις τῶν γειτόνων των. Ἐζοῦσαν ἐγκατεσπαρμένοι
εἰς χιλιάδας μικρὰς δημοκρατίας, αἱ ὁποῖαι ἐκυβερνῶντο ἀπὸ μι-
κροῦς ἢ μεγάλους ἡγεμόνας, τοὺς Ραγιαδες καὶ Μάχαραγιαδες. Ἡ
ζωὴ των ἦτο ἀπλῆ, εἰρηνικὴ καὶ εὐτυχισμένη. Οἱ εὐγενεῖς καὶ
ἡγεμόνες ἐπέδιδοντο εἰς τὸ κυνήγι καὶ εἰς ἐρωτικὰς περιπετεί-
ας, ἐκτιζον μικρὰς πόλεις, συνελάμβανον καὶ ἐξημέρωνον ἐλέφαν-
τας καὶ ἐσκότωναν τίγρεις.

Ἐν τούτοις μεταξύ τῶν ἑξαανατολισθέντων Ἀρειῶν ὑπῆρχε καὶ
πολλὴ διανόησις. Μεγάλα ἔπη πρῶτα μετεβιβάσθησαν διὰ προφορι-
κῆς παραδόσεως, ἐπειδὴ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ πολιτισμοῦ δέν ὑπῆρ-
χε γραφὴ, καὶ ἔπειτα ἐγράφησαν. Ὑπῆρχε δέ πολλὴ καὶ βαθεῖα
σκέψις.

Μεταξὺ τοῦ 600 καὶ τοῦ 500 π.Χ., τὴν ἐποχὴν τῆς βασιλεί-
ας τοῦ Κροίσου εἰς Ἀσσίαν καὶ τοῦ Κύρου εἰς Περσίαν, ἐγεννήθη
εἰς τὰς Ἰνδίας ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Βουδδισμού, εἰς μικρὰν δημοκρα-
τικὴν κοινότητα εἰς τὰ βόρεια τῆς Βεγγάλης, εἰς τοὺς πρόποδας
τῶν Ἰμαλαίων. Ἡ χώρα αὕτη σήμερα ἔχει μεταβληθῆ εἰς ζουγγλαν
τὸ κρατίδιον αὐτὸ ἐκυβερνᾶτο ἀπὸ τὴν οἰογένειαν τῶν Σακυά,
τῆς ὁποίας μέλος ἦτο ὁ πρίγκιψ Σιδ χάρτα ἢ Σιντάρθα Γκαουτάμα.
Σιντάρθα ἦτο τὸ κύριον ὄνομα του, Γκαουτάμα δέ ἢ Γκοτάμα τὸ οἰ-
κογενειακὸν του ὄνομα. Ὁ πρίγκιψ ἦτο πλούσιος, ἔξυπνος καὶ ὡ-
ραῖος νέος καὶ μέχρις ἡλικίας εἴκοσι ἑννέα ἔτῶν ἐζοῦσε τὴν
συνήθη ἀριστοκρατικὴν ζωὴν τῆς ἐποχῆς του. Ἀπὸ δέκα ἑννέα ἔ-
τῶν εἶχεν ὑπανδρευθῆ μὲ μίαν ὡραίαν ἑξαδέλφην του, ἀλλὰ ἐπὶ

ἀρετὰ ἔτη ἔμειναν ἀτεκνοί. Ὁ Γκαουτάμα, ἐνῶς ἐπὶ τόσον καιρὸν ἐζοῦσεν αὐτὴν τὴν ἀιέριμον πρίγκηπικὴν ζωὴν ἐν μέσῳ παντοειδῶν διασκεδάσεων, καὶ ὅλαι τοῦ αἰ ἐπιθυμίας ἐξεπληρώνοντο ἀμέσως, ἠσθάνθη τὸ κενόν, τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὴν ἔλλειψιν πνευματικῆς ἀπασχολήσεως. Μίαν ἡμέραν τοῦ ἐφάνη νὰ τὸν καλοῦν τὰ πεπρωμένα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ἠσθάνθη ὅτι ἡ ζωὴ τὴν ὅποιαν ἐπερνοῦσε δὲν ἦτο ἡ πραγματικὴ ζωὴ. Εἰς μίαν ἐκδρομὴν συνήνητησεν εἰς τὸν δρόμον ἕναν ἀνθρώπον καταβεβλημένον ἀπὸ τὸ γῆρας. Ἦτο ἡ πρώτη θλιβερὰ εἰκὼν ποῦ εἶδεν εἰς τὴν ζωὴν του καὶ τοῦ ἔκαμε πολὺ μεγάλην ἐντύπωσιν. Ἐπειτα εἶδεν ἕναν ἄλλον καὶ ἔπεφερε φρικωδῶς ἀπὸ μίαν ἀπαισίαν ἀσθένειαν. Καὶ τὸ τρίτον τραγικὸν θέαμα ἦτο ἕνα ἀποτρόπαιον πηρσιμένον πτώμα. Καταταραγμένος ἐρωτοῦσε τὸν ἀμαξῶν του Χάννα ἢ Τσιάνα καὶ ἐκεῖνος τοῦ ἀπαντοῦσεν: "Αὕτὴ εἶναι ἡ ζωὴ". Ὁ Γκαουτάμα διὰ πρώτην φοράν ἐπιτελήθη τὴν τραγικὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς καὶ ἠσθάνθη θλίψιν ἕως τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του. Ἐνόησε τί εἶναι ἀσθένεια, γῆρας καὶ θάνατος καὶ ὅτι καμμία εὐτυχία εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν δὲν εἶναι ἀσφαλῆς καὶ ἱκανοποιητικὴ. Κατόπιν εἶδεν ἕναν ἀπὸ τοὺς περιπλανημένους ἀσκητὰς οἱ ὅποιοι ἦσαν τόσον πολυάριθμοι εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ ἐζοῦσαν μὲ μεγάλας στερήσεις ἔλλα ἀπασχολοῦντο μὲ βαθεῖας σκέψεις καὶ θερησκευτικὰς ἀναζητήσεις. Καὶ ὁ Γκαουτάμα ἠσθάνθη σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα των. Τίποτε δὲν ἤμποροῦσε πλέον νὰ τὸν κρατήσῃ, οὔτε κἂν ἡ γέννησις τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ του, καὶ μετὰ μίαν τρεμερὰν ψυχικὴν ἀγωνίαν ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ (I). Διέταξε τὴν Χάννα νὰ ἐτοιμάσῃ τὰ ἄλλα, ἔφυγε καὶ ὅλην τὴν νύκτα κατὰ τὴν ὁποίαν διέσχισε τὴν χώραν τοῦ ἐφάνη ὅτι ὁ Μέρα, ὁ Πειρασμὸς τοῦ Ἀνθρωπίνου γένους, εἶχε καταλάβει ὀλόκληρον τὸν οὐρανὸν καὶ ἐσυζητοῦσε μαζί του: "Γύρῃσε πίσω νὰ γίνῃς βασιλεὺς. Ἐάν προχωρήσῃς θά ἀποτύχῃς. Λί γῆναι ἐπιθυμίας θά σέ νικήσουν. Ἀργὰ ἡ γρήγορα θά εἴσαι δεικνός μου" Ἀλλὰ ὁ Γκαουτάμα ἐνίκησε τὸν Πειρασμόν.

Ἐφυγεν ἐπὶ τὰ σύνορα τῆς χώρας του, διέσχισε τὴν Βεγγάλην καὶ ἔφθασεν εἰς τὰ ὄρη Βιντχά. Ἐκεῖ ἐζοῦσαν πολλοὶ σοφοὶ οἱ ὅποιοι κατοικοῦσαν εἰς σπήλαια καὶ ὅταν κατέβαιναν εἰς τὴν πάλιν διὰ νὰ προμηθευθοῦν τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν λιτὴν ζωὴν των μετέδιδον τὴν σοφίαν των. Ἡ διδασκαλία των ἦτο ἀνάλογος μὲ τὰς Σωκρατικὰς συζητήσεις.

(I) Ὁ Sir Edwin Arnold εἰς τὸ περίφημον βιβλίον του "Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας" γράφει ὅτι ὁ πρίγκηψ Σιντάρθα ἔφυγε ὀλίγον προτοῦ γεννηθῆ ὁ υἱὸς του καὶ περιγράφει ὅλην τὴν ψυχικὴν του ἀγωνίαν τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἀποχαιρετοῦσε τὴν κοιμισμένην γυναῖκα του Γκασοδάρα λέγων: "μὰ καὶ σένα θά νὰ σώσω σώζοντας τὴ γῆ". (Μετάφρ. Γ.Τ. Βρατσάνου) Βλ. σελ. 10.

Ὁ Γκαουτάμα ἔγινε βαθύς καί σπουδαῖος γνώστης ὅλων τῶν μεταφυσικῶν θεωριῶν τῆς ἐποχῆς του, ἀλλά τὸ πνεῦμα του δέν εὐρισκέν ἱκανοποιητικὰς τὰς λύσεις πού τοῦ ἐδίδοντο. Ὁ Ἰνδὸς νοῦς ἐπίστευεν ὅτι θά ἐφθάνεν εἰς τὴν δύναμιν καί τὴν γνώσιν μέ τὸν ἀσκητισμόν, τὴν νηστείαν, τὴν ἀπνίαν καί τὸν αὐτοβασανισμόν. Καί τὰς ἰδέας αὐτάς ἠθέλησε νά δοκιμάσῃ ὁ Γκαουτάμα.

Συνοδευόμενος ἀπὸ πέντε μαθητάς του ἀπεσύρθη εἰς μίαν κοιλιάδα τῶν ὄρεων Βιντχούα καί ἐκεῖ ἐπεδόθη εἰς νηστείας καί φεβερὰς σκληραγωγίας. Ἡ φήμη του διεδόθη, ἀλλ' αὐτός δέν εἶχε τὴν αἴσθησιν ὅτι εὐρῆκε τὴν ἀλήθειαν. Μίαν ἡμέραν ἐνῶ περιπατοῦσε καί προσπαθοῦσε νά σκεφθῆ, τόσον ἦτο ἐξησθενημένος, ὥστε ἔπεσεν ἀναίσθητος. Ὅταν συνῆλθεν, ἀντελήφθη τὴν πλάνην του, ὅτι μέ τὸν αὐτοβασανισμόν τοῦ σώματος δέν ἀποκτάται ἡ σοφία καί ἀπεφάσισε νά ἀλλάξῃ τρόπον ζωῆς. Εἶπε τὰς σκέψεις του εἰς τοὺς πέντε συντρόφους του καί ἐζήτησε τροφήν ἀρνούμενος νά ἐξακολουθήσῃ τὴν μαρτυρικὴν αὐτῶν ζωὴν. Εἶχεν ἀντιληφθῆ ὅτι εἰς τὴν ἀλήθειαν φθάνει ὁ ἄνθρωπος μέ νοῦν ὑγιᾶ καί σῶμα ὑγιές. Τότε οἱ σύντροφοί του ἠσθάνθησαν ἐκπληξιν καί φρίκην διότι αἱ σκέψεις αὐταὶ ἦσαν τελείως ξέναι πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τῆς χώρας καί τῆς ἐποχῆς των, καί τὸν ἐγκατέλειψαν.

Επί ἓνα διάστημα ὁ Γκαουτάμα ἐπλανᾶτο μόνος, ἀγωνιζόμενος νά εὐρῆ τό φῶς. Ὅταν ὁ νοῦς προσπαθῆ νά λύσῃ μεγάλο καί πολύπλοκον πρόβλημα, προχωρεῖ βῆμα πρὸς βῆμα χωρὶς ὁ ἴδιος νά ἀντιλαβάνεται τὴν πρὸσδόν του, ἕως ὅτου αἴφνης τό φῶς ἔρχεται. Τό ἴδιο συνέβη, ὅπως λέγεται, καί εἰς τὸν Γκαουτάμα. Ἦτο καθισμένος κάτω ἀπὸ τὴν σκιάν ἐνός δένδρου (τό ὁποῖον ἀργότερα ἐλάτρευθη τόσον ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς θρησκείας του καί ὠνομάσθη δένδρον ἱποδί, δηλαδή τῆς Γνώσεως), ὅταν ἐδέχθη τὸν φωτισμόν. Τοῦ ἐφάνη ὅτι εἶδε τὴν ζωὴν ὡς κάτι πολὺ ἀπλοῦν καί εὐκολον. Τό μυστήριόν της τοῦ ἀπεκαλύφθη (I). Καί τότε ἐπῆγε νά κηρύξῃ τό ὄραμα του (Συνεχίζεται).

X.Τζ. Οὐέλς (H.G. Wells). Ἀπὸ τὴν "Παγκόσμιον Ἱστορίαν". Ἐπεξεργασία Νίτσα Εὐνδα.

(I). Ὁ Sir Arnold περιγράφει πῶς πάλιν ἦλθεν ὁ Μάρα μαζί με ὅλους τοὺς δαιμόνας, τὰ ἀμαρτήματα καί τοὺς πειρασμούς, οἱ ὁποῖοι καταπολεμοῦν τὴν σοφίαν καί τό φῶς καί θέτουν εἰς κίνησιν ὅλας τὰς δυνάμεις τοῦ κακοῦ, διὰ νά ἀποτρέφουν τὸν Γκαουτάμα ἀπὸ τό ἔργον του. Ἀλλά ὁ Γκαουτάμα Βουδδας μέ ὑπεράνθρωπον δύναμιν κατάρρωσεν ὅλους νά τοὺς ἀπομακρύνῃ. Καί τότε εἶδεν ὑπερόχους ὀπτασίας καί ὀραματισμούς, ὅλη ἡ σοφία τοῦ κόσμου τοῦ ἀπεκαλύφθη καί ἠσθάνθη τὴν ἀπέραντον εὐδαιμονίαν τῆς Νίκης, τῆς Λυτρώσεως.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ

Υπάρχουνε τρεῖς ἀλήθειες πού εἶν' ἀπόλυτες καί δέ γίνεται νά καθοῦνε, κι ὅμως μπορεῖ νά μένουνε σιωπηλές ἅμα λείπει ἡ μιλιὰ. Ἡ φυχή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατη καί τὰ μελλούμενά της εἶναι τὰ μελλούμενα ἑνός πράγματος πού ἡ ἀνάπτυξή του καί ἡ λάμψη του δέν ἔχουν ὅρια.

Ἡ ἀρχή πού δίνει ζωή μένει μέσα μας καί ἀπέξω ἀπό μᾶς, εἶν' ἀθάνατη καί παντοτινά εὐεργετική. Εἶν' ἀγροίκητη κι ἀνώρητη κι ἐμύριστη, μά τή νιώθει ὁ ἀνθρώπος πού ἔχει τόν πόθο νά νιώσει.

Ὁ κάθε ἀνθρώπος εἶναι ὁ νομοθέτης τοῦ ἑαυτοῦ του, ὁ χορηγός τῆς λαμπρότητας ἢ τῆς σιοτεινιάς στόν ἑαυτό του, ὁ κυβερνήτης τῆς ζωῆς του, ἡ ἀνταμοιβή του, ἡ τιμωρία του.

Τοῦτες οἱ ἀλήθειες, πού εἶναι μεγάλες ὡσάν τήν ἴδια τή ζωή, εἶναι ἀπλές ὅσο κι ὁ πιό ἀπλός ἀνθρώπος.

Μέριπελ Κόλλις (Mabel Collins). 'Από τό "Εἰδύλλιο τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ" ("The Idyll of the White Lotus"). Βιβλ. Β' κεφ. ἡ' Μετά — φρ. Μαρ. Γ. Οἰκονόμου.

A P E T H

Ἡ θάλασσα ἦταν πολύ γαλήνια καί μόλις μποροῦσε κανεῖς νά διακρίνει τοὺς ἐλαφροὺς κυματισμοὺς τῆς πάνω στήν ἄσπρη ἄμμο. Πίσω ἀπὸ τό μεγάλο κόλπο, κατὰ τό βορρᾶ, ἀπλωνόταν ἡ πολιτεία καί κατὰ τὰ νότια ἦταν κάτι φοινικιές πού σχεδόν ἀγγίζαν τό νερό. Πίσω ἀπὸ τό διάφραγμα διακρινόταν ἀμυδρά ἕνας κερχαρίας καί πίσω οἱ φαρόβαρκες, μερικοὶ κορμοὶ μ' ἕνα χοντρό σκοινί. Πηγαινάν γιά ἕνα μικρό χωριό, πιό πέρα ἀπὸ τίς φοινικιές. Ἡ δύση ἦταν λαμπρῆ ὄχι ἐκεῖ πού συνήθως περιμένει κανεῖς, ἀλλά κατὰ τὴν ἀνατολή. Ἦταν ἕνα παράξενο ἀντιφῆγγισμα καί τὰ σύννεφα, βαρειά καί καλοσχηματισμένα, ἀναβάν μέ ὅλα τὰ χρώματα τῆς Ἰριδος. Ἦταν πράγματι κάτι τό φανταστικό καί σχεδόν ὀδυνηρό στή θέα. Τά νερά ἀντανανλοῦσαν τὰ φωτεινά χρώματα καί σχημάτιζαν ἕνα μονοπάτι ἀπὸ λεπτό καί ὑπέροχο φῶς πρὸς τόν ὀρίζοντα.

Μερικοὶ φαρᾶδες γύριζαν πίσω στά χωριά τους ἀπὸ τὴν πολιτεία, ἀλλὰ ἡ παραλία ἦταν σχεδόν ἐρημικιμένη καί σιωπηλή. Ἐνα μοναχικό ἀστέρι φάνηκε φηλά, πάνω ἀπὸ τὰ σύννεφα. Καθὼς γυρίζαμε πίσω, μιὰ γυναῖκα ἦθε κοντά μας κι ἄρχισε νά μιλά γιά σοβαρά κτήρια. Μᾶς εἶπε ὅτι ἀνῆκε σέ μιάν ὀρισμένη ἑταιρεία πού τὰ μέλη τῆς διαλογίζονται καί καλλιεργοῦν τίς οὐσιώδεις ἀρετές. Κάθε μῆνα διαλέγανε μιάν ὀρισμένη ἀρετὴ κι ὅλον ἐκεῖνο τό μῆνα τὴν καλλιεργοῦσαν καί τὴν ἔθεταν σ' ἐφαρμογή. Ἀπὸ τὴν στάσι τῆς καί τόν τρόπο τῆς ὀμιλίας τῆς φαινόταν ὅτι εἶχε γερές βᾶσεις

στήν αυτοπειθαρχησι καί ὅτι δέν ἀνεχόταν ἐκεῖνους πού δέν εἶχαν τή δική της διάθεσι καί τό δικό της σκοπό.

Ἡ ἀρετή εἶναι τῆς καρδιάς καί ὄχι τοῦ νοῦ. Ὅταν ὁ νοῦς καλλιερθεῖ τήν ἀρετή, αὐτό εἶναι ἕνας πανοῦργος ὑπολογισμός. Εἶναι μιᾶ ἀυτοάμυνα, μιᾶ ἔξυπνη προσαρμογή στό περιβάλλον. Ἡ τελειότης τοῦ ἑαυτοῦ μας εἶναι ἡ ἀρνησις τῆς ἀρετῆς. Πῶς μπορεῖ νά ὑπάρξει ἀρετή ὅταν ὑπάρχει φόβος; Ὁ φόβος εἶναι τοῦ νοῦ καί ὄχι τῆς καρδιάς. Ὁ φόβος κρύβεται πίσω ἀπό διάφορες μορφές: πίσω ἀπό τήν ἀρετή, ἀπό τήν ἀξιοπρέπεια, τήν προσαρμογή, τήν ἔξυπνηρέτησι καί οὕτω καθεξῆς. Φόβος θά ὑπάρχει πάντα στίς σχέσεις καί στή δρᾶσι τοῦ νοῦ. Ὁ νοῦς δέν εἶναι ξεχωριστός ἀπό τή δρᾶσι του, ἀλλά ξεχωρίζει τόν ἑαυτό του, δίνοντας ἔτσι στόν ἑαυτό του συνέχισι καί μονιμότητα. Ὅπως ἕνα παιδί γυμνάζεται στό πιάνο, ἔτσι καί ὁ νοῦς γυμνάζεται στήν ἀρετή γιά νά κάνει πιά μόνιμο τόν ἑαυτό του ἢ γιά νά φθάσει ἐκεῖνο πού θεωρεῖ ὡς ὑπέροτατο. Πρέπει νά εἶναι κανεῖς τρωτός, ἀνοιχτός, γιά νά ἀντιμετωπίσει τή ζωή καί νά μὴν εἶναι κλεισιμένος μέσα στους ἀξιοπρεπεῖς τοίχους τῆς ἀρετῆς. Τό ὑπέροτατο δέν εἶναι δυνατόν νά τό φθάσει κανεῖς. Δέν ὑπάρχει κανένα μονοπάτι, καμιά μαθηματική προοδευτική ἀνάπτυξις πρὸς αὐτό. Ἡ ἀλήθεια πρέπει νά ἔρθει μόνη της, δέν μπορεῖτε σεῖς νά πάτε στήν ἀλήθεια, καί ἡ καλλιεργημένη σας ἀρετή δέν θά σας ὀδηγήσει σ' αὐτήν. Ἐμεῖνο πού ἐπιτυχάνετε δέν εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἀλλά ἡ δική σας ἀυτοπροβαλλόμενη ἐπιθυμία. Καί μόνο μέσα στήν ἀλήθεια ὑπάρχει εὐτυχία.

Ἡ πονηρή προσαρμοστικὴ ἰκανότης τοῦ νοῦ, μέ τή δική του ἀυτοδαιωῖνισι, συντηρεῖ τό φόβο. Αὐτός ὁ φόβος πρέπει νά κατανοηθεῖ βαθειά καί ὄχι τό πῶς θά γίνουμε ἐνάρετοι. Ἐνας μικρός νοῦς μπορεῖ νά ἐξασκεῖται στήν ἀρετή, ἀλλά θά ἐξακολουθεῖ νά παραμένει μικρός. Ἡ ἀρετή εἶναι τότε μιᾶ διαφυγή ἀπό τήν ἴδια του τή μικρότητα καί ἡ ἀρετή πού συσσωρεύει θά εἶναι κι αὐτή μικρή. Ἄν δέν κατανοηθεῖ αὐτή ἡ μικρότης, πῶς μπορεῖ νά ὑπάρξει τό βίωμα τῆς πραγματικότητος; Πῶς μπορεῖ ἕνας μικρός ἐνάρετος νοῦς ν' ἀνοίξει γιά νά δεχθεῖ τό ἀπροσιμέτητο;

Μέ τήν κατανόησι τῆς λειτουργίας τοῦ νοῦ, πού εἶναι ὁ ἑαυτός, γεννιέται ἡ ἀληθινή ἀρετή. Ἡ ἀρετή δέν εἶναι μιᾶ συσσωρευμένη ἐπιδηλωσις. Εἶναι ἡ ἀυθόρητη ἐπίγνωσις καί ἡ κατανόησις ἐκεῖνου πού εἶναι. Ὁ νοῦς δέν μπορεῖ νά κατανοήσει. Μπορεῖ νά μεταφράζει ἐκεῖνο πού ἐνόησε σέ δρᾶσι, ἀλλά δέν εἶναι ἰκανός νά κατανοήσει. Γιά νά κατανοήσει κανεῖς, πρέπει νά ὑπάρχει ἡ θέρη τῆς ἀναγνωρίσεως καί τῆς δεκτικότητος πού μόνο ἡ καρδιά μπορεῖ νά δώσει ὅταν ὁ νοῦς εἶναι σιωπηλός. Ἀλλά ἡ σιωπή τοῦ νοῦ δέν εἶναι τό ὑποτέλεσμα πονηροῦ ὑπολογισμοῦ. Ἡ ἐπιθυμία γιά τή σιωπή εἶναι ἡ κατάρα τῆς ἐπιτεύξεως, μέ τίς ἀτέλειωτες συγκρούσεις καί τούς πόνους της. Ὁ φόβος νά εἶμα

σ τ ε κάτι, είτε άρνητικά είτε θετικά, είναι ή άρνησις τής άρετής τής καρδιάς. Η άρετή δέν είναι συγκρούσις κι' επίτευξις, πάρατεταμένη έξάσκησις και άποτέλεσμα τής προβολής τής ίδιαις μας τής επιθυμίας. Δέν υπάρχει τό "Είναι", άν άγωνιζόμαστε νά είμαστε κáτι. Στόν άγώνα για νά είμαστε κáτι υπάρχει αντίστασις και άρνησις, βασάνισμα τοϋ σώματος και άπάρνησις. Άλλά ή κατανίησις αυτών δέν είναι άρετή. Άρετή είναι ή ήρεμία πού φέρνει ή άπελευθέρωσις άπό τή δίψα μας νά είμασ τε κ á τ ι και αυτή ή ήρεμία είναι τής καρδιάς και όχι τοϋ νοϋ. Μέ τήν έξάσκησις, μέ τόν έξαναγκασμό, μέ τήν αντίστασις, ό νοϋς μπορεί νά τά καταφέρει νά ήρεμήσει, αλλά μιá τέτοια πειθάρχησις καταστρέφει τήν άρετή τής καρδιάς και χωρίς αυτήν δέν υπάρχει ειρήνη, δέν υπάρχει εδλογία. Γιατί ή άρετή τής καρδιάς είναι ή κατανόησις.

Κρισναμούρτι. 'Από τό βιβλίο " Στοχασμοί πάνω στη ζωή μας"

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ ΚΑΙ ΑΧΙΒΑΔΕΣ

"Οποιοσ μπορεί μαργαριτάρια νάχει άχιβάδες δέ φορτώνεται. Κι όσοι στην άρετή γυρεύουνε νά φτάσουν δέ λαχταράνε τίς τιμές.

'Άγιος Φραγκίσκος τών Σάλεων. 'Από τήν "Είσαγωγή στην εδλαβιική ζωή" (μέρ. Γ' κεφ. δ'). Μετάφρ. Η. Οικονόμου

ΑΜΑΡΤΩΛΟΙ ΚΑΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ

"Όσο άναγνες και χοντροκοιμένες κι άν είναι οι άφοσιώσεις μας μίς δίνουν πάντα τίς δυνατότητες τής ήθικής έξέλιξης, ένω είναι άποικεισιμένος επ' αυτήν ό άνθρωπος μέ τή ψυχρή καρδιά, ό έπομωνωμένος άπό τούς άλλους. Η προσπάθεια νά έξαγνίσουμε τήν έγάπη είναι εδκολώτερη άπό τό νά τή δημιουργήσουμε. Γιαυτό οι άμαρτωλοι θεωρηθήκανε άπό τούς Μεγάλους Διδασκάλους πώς βρίσκονται σιμότερα στη βασιλεία τών οδρανών άπό τούς φαρισάιους και τούς γραμματείς.

Α. Μπέζαντ. 'Από τήν "Άρχαία Σοφία" (άπό τό κεφ. Η') Μετάφρ. Τ.Τ. Βρατσάνου (σελ. 177).

ΣΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ ΤΩΝ ΗΘΙΚΟΛΟΓΩΝ

Στόν έποστειρωμένο παράδεισο τών ήθικολόγων ό θάνατος τής καρδιάς φέρνει και τό θάνατο τής άρετής.

Ο.Α. Φορέλ. 'Από τούς "Άφορισμούς". Μετάφρ. Η. Οικονόμου

Η ΩΡΙΜΟΣ ΗΛΙΚΙΑ

Ἡ ὠριμος ἡλικία εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ χρυσή ἡλικία τῆς ζωῆς, διότι εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ θερισμοῦ, ὁ θεριστὴς (I), ὅπου ἡ ὠριμανσις γίνεται εἰς τὴν καρδίαν, εἰς τὸ πνεῦμα, εἰς ὁλόκληρον τὸ ὄν. Οἱ ἀναβρασμοὶ τῆς νεότητος κατεστάλαξαν, ἐξεκαθάρισθησαν, ὅπως αἱ δένδροστοιχίαι, ὅπως τὰ ξέφωτα, τὰ ὁποῖα ὁ ξυλοκόπος ἐχάραξεν εἰς τὰ πλούσια δάση. Λι αὐταπάται, τὰ λαμπρὰ ὄνειρα ἐχάθησαν. Ὑπὸ τὴν χρυσαμένην ὀμίχλην, ἡ ὁποία ἐκάλυπτεν ἄλλοτε τὰ πράγματα, βλέπει τις νὰ ἐμφανίζονται αἱ ἔντονοι γραμμαῖ, αἱ σοβαραὶ μορφαὶ τῆς πραγματικότητος. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι μᾶς περιστοιχίζουσι δὲν φέρουσι πλέον εἰς τὸ μέτωπον τὸν ποιητικὸν φαινοστρόφανον μὲ τὸν ὁποῖον ἡ δημιουργικὴ μᾶς φαντασία τοὺς εἶχε στεφανώσει. Καὶ ὁ ἔρως ἀκόμη ἔχει ἀποκαλύψει μερικὰς ἀπὸ τὰς λεπτοφυχίας του, ἴσως μάλιστα καὶ μερικὰς ἀπὸ τὰς προδοσίας του. Τέλος ἡ ἀρετὴ μᾶς ἔχει ἀποδείξει ὅτι ἐνίοτε εἶναι μόνον λέξις. Εἰς αὐτὴν τὴν περίοδον τῆς ζωῆς μέγας κίνδυνος ἀπειλεῖ τὸ πλεῖστον τῶν ἀνθρώπων. Ὁ κίνδυνος οὗτος εἶναι ὁ σκεπτικισμὸς. Ἄλοῖμονον εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἀφήνεται νὰ παρασυρθῆ ἅπ' αὐτὴν τὴν ἐπιβλαβὴν κάμητον, ἡ ὁποία ἐξουδετερώνει ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς ὠριμότητος. Τότε ἀκριβῶς πρέπει νὰ ἐπανακτῆσι τις καὶ νὰ ἀφουπνίσῃ ἐκ νέου μέσα τοῦ τὸν ἅγιον ἐνθουσιασμὸν τῆς νεότητος. Ἐτύχεῖσι οἱ ἄνθρωποι τῶν ὁποίων ἡ καρδία ἐφύλαξε τὴν πίστιν τῶν πρώτων ἡμερῶν.

Ἀνακωιβόλως ἡ ὠριμος ἡλικία εἶναι ὀλιγώτερον ποιητικὴ, ὀλιγώτερον ἐαρινὴ ἀπὸ τὴν ἐφηβικὴν. Ἐπεσαν τὰ ἄνθη μὲ τοὺς χρωματισμοὺς καὶ μὲ τὸ ἄρωμα των, ἀλλὰ οἱ καρποὶ ἐρχίζουσι νὰ φαίνωνται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ψυχῆς, ὅπως εἰς τοὺς κλάδους τοῦ δένδρου.

Κατὰ τὴν νεότητα αἰσθάνεται κανεὶς τὸν ἑαυτὸν του νὰ μεγαλώνῃ, εἰς τὸ μέσον τῆς ζωῆς αἰσθάνεται ὅτι ὠριμάζει. Εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πλέον εὐγενεῖς καὶ πλέον παραγωγικοὺς σταθμοὺς τῆς ἀνθρώπινης ἐξελιξέως. Ἡ ὠριμος ἡλικία εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν περίοδος τῆς πληρότητος. Εἶναι ὁ ποταμὸς πού τρέχει καὶ ὑπερκεχειλιζόμενος σκορπίζει εἰς τὰ λιβάδια τὸν πλοῦτον καὶ τὴν γονιμότητα. Εἰς τὰς ἐξειλιγμένους φυχὰς, τὰς πλούσιαι ἀπὸ τὸ συσσωρευμένον κεφάλαιον τῶν προηγουμένων ζωῶν, τὰ μεγάλα ἔργα γράφονται ἢ σχεδιάζονται κατὰ τὴν νεότητα, ἡ μεγαλοφυΐα εἶναι ἔφηβος, ἐάν δύναται κανεὶς νὰ ἐφρασθῆ οὕτως. Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν

(I) Μὲ τὸ ἀγροτικὸν αὐτὸ ὄνομα τοῦ Ἰουνίου ἐποδίδομεν εἰς τὴν γλώσσαν μας τὸ Messidor, τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον ἐδόθη εἰς αὐτὸν τὸν μῆνα κατὰ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν.

τῆς ἱστορίας ἠσθάνθησαν ἀπὸ τὴν πρώτην των νεότητα νὰ ἀνατέλλῃ εἰς τὸν ὀρίζοντα τῆς σκέψεώς των ὁ ἀστὴρ ὁ ὁποῖος ἐμελλε μίαν ἡμέραν νὰ φωτίσῃ τὴν δόξαν των καὶ τὴν θάνασιν των.

Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἦτο ἐπίδη παιδί ὅταν δέν τὸν ἄφηνον νὰ ἠσυχάσῃ τὰ ὄραματα τοῦ Νέου Κόσμου. Ὁ Ραφαήλ ἦτο ἀθάνατος προτοῦ φθάσῃ εἰς τὴν δευτέραν νεότητα. Ὁ Μίλτον ἦτο δώδεκα ἐτῶν ὅταν ἐβλάστησεν εἰς τὴν σκέψιν του ἡ πρώτη ἰδέα τοῦ "Ἀπολεσθέντος Παραδείσου". Ἀλλὰ διὰ τὴν πλειονότητα τῶν ἀνθρώπων, διότι ἡ μεγαλοφυΐα εἶναι ἐξαίρεσις — μόνον ἡ ἰδιοφυΐα εἶναι ὁ συνήθης κανὼν. Λι μεγάλοι σκέφεις, ὅπως καὶ τὰ μεγάλα ἔργα, εἰς τὴν ἡριμότητα τῆς ζωῆς πραγματοποιοῦνται, εἰς τὸ μέσον τοῦ δάσους, ὅπως ἐκφράζεται ὁ Ντάντε (1). "Ἔτσι ἡ τέχνη τῆς ζωῆς συνίσταται εἰς τὴν προετοιμασίαν τῆς ἡρίμου ἡλικίας, ὅπως ὁ γεωργός προετοιμάζει ἐν σπουδῇ τὸν θερισμὸν.

Θὰ ἔπρεπε νὰ μπορούσε νὰ κάμῃ τις νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ μακρόν, ἐπὶ πολὺ μακρόν, αὐτὴ ἡ μεσαιωνικὴ περίοδος τῆς υπάρξεώς μας, κατὰ τὴν ὁποιάν ἡ ζωὴ τοῦ περιπνεύματος εὐρίσκεται εἰς τὸ ζεῦξις, κατέχει ὅλην τὴν ἐκτινοβόλον καὶ παλιμῶδη δύναμιν τῆς, καὶ δι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὴν συντηρήσωμεν ὅσον μπορούμεν περισσότερον μὲ τροφὴν οὐσιώδη, τροφὴν ἐνεργείας καὶ ἐργασίας, νὰ διατηρήσωμεν αἷμα καθαρόν, νευρικὸν σύστημα πειθαρχημένον, σῶμα ἰσχυρόν καὶ ὑγιές. Τὸ "νοῦς ὑγιής ἐν σώματι ὑγιής", περὶ τοῦ ὁποίου ὀμιλεῖ ὁ σοφὸς (2), δέν εἶναι εἰ μὴ ἡ τελεία ἰσορροπία τῆς ὑλικῆς, τῆς διανοητικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ζωῆς. Καταλαβαίνει κανεὶς λοιπὸν πόσον ἡ ἄριμονία καὶ ἡ τάξις τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος εἶναι δύσκολον νὰ ὀργανωθοῦν καὶ νὰ κατακτηθοῦν. Πόσαι λαμπραὶ νεότητες καὶ πλήρεις ὑποσχέσεων ἔπασαν κατὰ τὸν Ἀπρίλιον ὡς

1. Σημ. μεταφρ. Βλ. Ντάντε (Dante, I265 — I321) Κόλασιν (Inferno) ἔσθια Α' τρίστιχον α' (Στίχ. I — 3):

Στὸ μεσοστράτι ἐπάνω τῆς ζωῆς μας
σέ σκοτεινὸ πλανέθηκαν ρουμάνι,
τί 'ταν ὁ δρόμος ὁ σωστός χαμένος
(Ἐτάφρ. Ν. Καζαντζάκη)

(Nel mezzo del cammin di nostra vita
mi ritrovai per una selva oscura
che la diritta via era smarrita)

Κατὰ τὸν Ντάντε τὸ μέσον αὐτὸ συμπίπτει μὲ τὸ τριακοστὸν πέμπτον ἔτος (βλ. "Συμπόσιον" (Convivio) Δ κγ' 6, 9).

2. Σημ. μεταφρ. "Mens Sano in corpore sano" λέγει ὁ λατῖνος σατιρικὸς ποιητὴς Γιουβενάλης (Juvenalis) 65 I28 μ.Χ. περίπου) εἰς τὰς "Σατίρας" αὐτοῦ (Satires X 356) ὅτι εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ζητῆ ἀπὸ τοῦ θεοῦ ὁ ἀληθὴς σοφός.

άνθη.

Ο μεγάλο έχθρός τής ώριμου ηλικίας, ίσως και όλης τής ζωής, είναι ο έγωισμός. Ο άνθρωπος μειώνεται, φονεύεται από τήν άνάγκην των απολαύσεων. Τά πάθη τά σαρκικά και τά έγκεφαλικά δύναται τις νά εΐπη ότι κατακαίουσι τόν άνθρωπον και από τās δύο άκρας τής λαμπάδος, ότι άδειάζουγ τήν λιμνάδα του έγκεφάλου και τής καρδιάς. Τό αίμα δέν ξανανοιώνει άρεκτά γρήγορα διά νά έπιβραδύνη τό γήρας. Και έτσι ο θάνατος έρχεται πολύ γρηγορώτερα άπ' όσον πρέπει. Πρέπει λοιπόν νά προσφέρη τις τόν έαυτό του για νά μπορέση νά τόν άνακτήση. Η θυσία είναι στοιχείον συντηρήσεως και έμείνος, λέγει ο Κύριος, ο όποιος φροντίζει πολύ νά διατηρήση τήν ζωήν του τήν διακινδυνεύει έξ αυτού άκριβώς και τήν χάνει. (I). Ουδείς ζή επί τής γής τόσον χρόνον όσον έμείνος ο οποιος είναι πάντοτε έτοιμος ν' άποθάνη. "Σέ καλοϋν και φεύγεις — λέγει ο ποιητής εις τόν θάνατον — θέλω νά ζήσω, έρχεται".

Η ώριμος ηλικία είναι τό θέρος τής έπιγειού ύπάρξεώς μας, όπως ή θερινή έποχή, είναι γεμάτη ζέσιν, γεμάτη φώς, ή άνατολή τού ήλιου είναι πρωινή, ή δύσις τού ήλιου άκτινοβόλος και αι νύκτες λαμπρώς φωτισμένα από τά άστρα, αίσθάνεται τις εύτυχής νά ζή έχει συνείδησιν τής δυνάμεώς του και ξεύρει νά τήν μεταχειρίζεται. Τότε ο άνθρωπος έπιτυγχάνει υλικώς και ήθικώς τό άνώτατον σημείον τής ωραιότητας. Διότι ύπάρχει ωραιότης τής ώριμου ηλικίας και αυτή είναι ή άληθής. Μία από τās πλάνας μας είναι, ότι πιστεύομεν ότι μόνον ή ωραιότης τής νεότητος είναι κυρίαρχος τής ζωής. Τής λείπει έν τούτοις τό πρωταρχικόν στοιχείον της, που είναι ή δύναμις ή προερχομένη έν τής γενιτής και άριμονιής ίσοροπίας τής ύπάρξεως του ανθρώπου. Η ώριμος ηλικία είναι ή ηλικία τής νήης. Η έφηβική ηλικία άποκαλύπτει τό ρόδον και τό μύρον, ή ώριμότης τής ζωής φυλάσσει δι' έαυτήν τās δάφνας. Η έργασία, ή έμπνευσις, ή άγάπη ένώνονται διά νά τής πλέξουν τούς στεφάνους της. Είναι ή πανηγυρική ώρα κατά τήν όποιαν τά τρόπαια παρατάσσονται εις τά πόδια της. "Ολαι αι εύνοϊκαι θεότητες τής ύπομειδιώσι και τήν ύποβοηθοϋν. Η άνδροπρεπής Τύχη και τό προστατευτικόν πνεύμα τής πατρίδος τήν καλοϋν νά θυσιάση εις τούς βωμούς των.

Λεόν Ντενί (León Denis). 'Από τό βιβλίον του "Τό μέγα άίνιγμα" ("La grande énigme"). Μετάφρ. Έλένης Κ. Γεωργαντά.

I. Σημ. μεταφρ. "Ο φιλῶν τήν ψυχήν αυτού άπολέσει αυτήν και ο μισῶν τήν ψυχήν αυτού έν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εις ζωήν αϊώνιον φυλάξει αυτήν".

(Ίω.ιβ'25)

ΚΑΤΑΝΟΗΣΙΣ.

Έως ότου οί άνθρωποι τοῦ φυσικοῦ κόσμου κατανοήσουν ότι εἶναι φυγές καί ὄχι ὑλικά σώματα, περνοῦν τή ζωή τους μέ τέλεια ἀδιαφορία γιά τήν πραγματικότητα. Ζοῦν μέσ' στά σκοτάδια κυνηγώντας αὐταπάτες. Μονάχα όταν ἔχουν ἐπίγνωσι τοῦ πραγματικοῦ ἑαυτοῦ τους, τῆς πνευματικῆς τους φύσεως, ἔρχονται πρόσωπο μέ πρόσωπο μέ τήν πραγματικότητα. Καί βρῆτε τόν ἑαυτό σας, αὐτός εἶναι ὁ σκοπός τῆς γήινης ζωῆς, γιατί όταν τόν ἔχετε βρεῖ, θά θελήσετε, ἂν εἴστε συνετοί, νά προχωρήσετε, ν' ἀναπτύξετε αὐτή τή θεότητα πού βρίσκεται μέσα σας. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι στό γήινο κόσμο οί άνθρωποι δέν βρίσκουν τόν ἑαυτό τους καί εἶναι ἀνίδεοι γιά τήν πνευματικῆ τους φύσι, ὡς τή στιγμή πού θά τοὺς ἔλθῃ κάποια λύπη ἢ τραγωδία. Μόνο μέσα στό σκοτάδι τῆς ζωῆς βρίσκεται τό φῶς.

'Από τό βιβλίο "Ὁ Σίλβερ Μπέργς μιλεῖ καί πάλι". Μετάφρ. Ἐλ. Βάλβη.

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ

Πῶς νά πιστέψουν οί ἄπιστοι τί θάματα μπορεῖ νά γεννήσει ἡ πίστη; Ἐχνοῦν πῶς ἡ φυγή τοῦ ἀνθρώπου γίνεται παντοδύναμη όταν συνεπαρθεῖ ἀπό μιᾶ μεγάλη ἰδέα. Τρομάξεις όταν ὕστερα ἀπό πικρές δοκιμασίες καταλάβεις πῶς μέσα σου ὑπάρχει μιᾶ δύναμη πού μπορεῖ νά ξεπεράσει τή δύναμη τοῦ ἀνθρώπου τρομάξεις γιατί ἀπό τή στιγμή πού θά καταλάβεις πῶς ὑπάρχει ἡ δύναμη αὐτή δέν μπορεῖς πιά νά βρεῖς δικαιολογίες γιά τίς ἀσήμαντες ἢ ἀναντρες πράξεις σου, γιά τή ζωή σου τή χαμένη, ρίχνοντας τό φταίξιμο στους ἄλλους. Ἐρεῖς πιά πῶς ἐσύ, ὄχι ἡ τύχη, ὄχι ἡ μοίρα μήτε οί ἄνθρωποι γύρω σου, ἐσύ μονάχα ἔχεις ὅ,τι κι ἂν κάμεις, ὅ,τι κι ἂν γίνεις, ἐκέραιη τήν εὐθύνη. Καί ντρέπεσαι τότε νά γελάς, ντρέπεσαι νά περγελάς ἂν μιᾶ φλεγόμενη φυγή ζητάει τό ἀδύνατο.

Κολά πιά καταλαβαίνεις πῶς αὐτή ἡ ἐξεία τοῦ ἀνθρώπου, νά ζητάει καί νά ἔρει πῶς ζητάει τό ἀδύνατο καί νά ἔναι σίγουρος πῶς θά τό φτάσει, γιατί ἔρει πῶς ἂν δέ λιποφυγήσει, ἂν δέν ἀποῦσει τί τοῦ κανοναρχάει ἡ λογική μᾶ κρατάει μέ τά δόντια τό ἀδύνατο, τότε γίνεται τό θάμα πού ποτέ ὁ ἀπτότερος κοινός νοῦς δέν θά μπορούσε νά τό μαντέψει: τό ἀδύνατο γίνεται δυνατό.

Νίκος Καζαντζάκης. 'Από τόν πρόλογο τοῦ "Καπετάν Μιχάλη".

ΚΑΜΠΕΣ ΚΑΙ ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ

Ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἓνα μπερδεμένον κουβάρι κάμπιες φύσηξε νά γίνουν πεταλοῦδες.

Νίκος Καζαντζάκης. 'Από τήν τραγωδία "Βούδας".

MIT EINEM AST

Ὁ Θεός, τὸ Δέντρο κάποτες θεὸς νὰ φανερωθεῖ
μ' ἓνα κλαρὶ καινούριο, κι ἐνόμοιο μὲ τ' ἄλλα,
καὶ θάνατι καλοκαίρι κι ὠριμος θά σκορπίσει
τὸ φρό του γύρω. Θάνατι
σέ κάποια χώραν ὅπου
στήνουν οἱ ἄνθρωποι τάφτι,
κι ὅπου ὁ καθένας μοναχός
εἶναι, ὅπως εἶμαι.

Γιατί μονάχα σ' ὅποιον μοναχός εἶναι, Ἐκεῖνος
θά παρουσιαστεῖ,
καὶ στοὺς πολλούς, ὅμοια μοναχούς, θά δοθοῦν
πιότερα ἀπ' ὅσα θά δοθοῦν στὸν ἓνα μόνο.
Καὶ στὸν καθένα μπρὸς του κι ἄλλος θά βγεῖ Θεός,
ὡς πού νὰ νοιώσουν ὅλοι, μὲ μάτια δακρυσιμένα,
πὺς μέσα διπὸ τίς γνάμες πού μίλια διαφέρουν,
μὲς σ' ὅ, τι παραδέχονται καὶ σ' ὅ, τι τ' ἀπαρνιοῦνται,
ἴσιο καὶ πάντα ἄλλοιῶτικο μὲ χίλιες δυὸ μορφές,
εἶ ν α ς Θεός σάν κύμα περνᾷ καὶ πάει.

Καὶ τότες τὴν ὀλόστερην θά ποῦνε προσευχήν
οἱ μύστες, κι αὐτὴ θάνατι:
Ρίξα ὁ θεός καὶ καρποφόρησε,
τραβᾷτε τίς καμπάνες νὰ γικεμίσετε,
φτάνουν οἱ μέρες τῆς γαλήνης,
πού ὠριμη μέσα τους ἡ ὥρα στέκει.
Ρίξα ὁ θεός καὶ καρποφόρησε.
Στῶμεν καλῶς, στῶμεν μετὰ φόβου
καὶ ἀναβλέψομεν.

Ρεῖνερ Μαρία Ρίλκε. Ἀπὸ τὸ "Βιβλίον τῶν Ὁρῶν" (βιβλ. Α')
Μετάφρ. Δημ. Οἰκονομιδῆ.

ΜΠΡΟΣΤΑ ΜΑΣ

Τὰ μάτια μας κοιτᾷνε μπροστά μας κι ὄχι πίσω μας.

Μαϊμονίδης (Μωϋσῆς μπέν Μαϊμόν, 1135-1204 μ.Χ.), με
γάλος ἑβραῖος φιλόσοφος τοῦ μεσαίωνα, ὀνομαστός γιὰ
τὴν προσάθειά του νὰ συμβιβάσει τὴν πίστη μὲ τὴ γνῶση,
τὴ θεολογία μὲ τὴ φιλοσοφία.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΩΜΕΛΑ ΣΤΙΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ,
ΑΝΩΜΕΛΑ ΣΤΙΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ;

.....συνέχεια από τό προηγούμενα δελτίο

Σήμερα, πιότερο από κάθε άλλη φορά, γίνεται καταφάνερο πώς ή 'Αλήθεια, ή μεγάλη 'Αλήθεια, είναι μιά για όλους καί για όλα, έξω από διακρίσεις, μακριά από σκοπιμότητες. 'Η 'Αλήθεια έτούτη είναι *ήκεινή που σφιχτοδένει τά πάντα, όρατά καί άόρατα, ένόργανα καί ένόργανα.*

'Η μιά έτούτη 'Αλήθεια, διάχυτη στό Σύμπαν, στόν Κόσμο, στή Φύση, στή Ζωή, παντού καί πάντα, πλημμυρίζει καί τόν άνθρωπο, τους μέσα προπαντός κόσμους του ανθρώπου. Τη φωνή της μπορεί νά την ακούσει ό καθένας μέσα άπ' τους ύμνους καί τίς μελωδίες τής θρησκείας, μέσα άπ' τή μόνωση καί τή σιγή τής προσευχής, μέσα άπ' τίς ένοράσεις, τους στοχασμούς καί τά όράματα τής φιλοσοφίας, μέσα άπ' τίς άνησυχίες καί τίς έρευνες τής έπιστήμης, μέσα άπ' τά πετάγματα καί τίς δημιουργίες τής τέχνης.

"Άλλωστε κατά τόν 'Ιουδαϊσμό (Βασιλέων Α'— ΙΘ' ΙΙ—Ι4) ή φωνή του Θεού ακούγεται είς τόν "ήχον λεπτού άέρος" καί όχι μέσα στό μανι κείμενο άγέρι, τό δυνατό σεισμό καί τή θεόρατη φωτιά.

Τή μιά έτούτη 'Αλήθεια, τήν πάντα άσωση, ύπηρετούνε καί αποκαλύπτουνε καί οι φιλοσοφίες καί οι έπιστήμες καί οι τέχνες καί προπαντός οι θρησκείες, όλες οι θρησκείες, στήν όποια τους μορφή μέ ούσία. Μόνο που δεν έχει γίνει αυτό κατανοητό άπ' όλους τους λαούς τής γής. 'Ανίσως γίνει, σίγουρα τότε θά πάρει σάρκα καί όστά τό "μία ποιμήν καί είς ποιμήν". 'Η μία ποιμήν τής αδελφότητας μέ ποιμένα τόν Πάμφωτο, τόν Πρωτογενή, τόν Αυτόπλαστο, κατά τήν όνομασία του 'Ακινάτον.

Καί τότε τά τείχη που σήμωσε ό άνθρωπος μέσα από τή μικρότητα του, αλλά καί τό μεγαλείο του, δέ θά μπορέσουνε ν' άνδέξουν άλλο. Με τό πέσιμό τους θά προβάλλει διάφανα ή μιά ήθική πραγματικότητα για όλες τίς θρησκείες, τό ένα πρόβλημα του κόσμου για τή φιλοσοφία, ή έρευνα για τήν έπιστήμη, ή δημιουργία για τήν τέχνη.

"Ολα βέβαια περνάνε, διαβαίνουν, αλλάζουνε μορφές. Θεοί, σηνήθειες, πίστεις, δόγματα. Μά κείνος μένει καί παραμένει άσάλευτος. Καί προσκαλεί άσταμάτητα στήν υπέρλαμπρη άβληση για τό κέρδισμα τής τελικής τής νίκης, του όλβιου τόπου, τής καταξίωσης νά γενοϋμε κείνο που αξίζουμε, γιατί "Υιοί Θεού έσμέν".

Τοϋτο άλλωστε είναι καί ή παναθρώπινη λαχτάρα που λαφτακάει σάν τή φτερωτή του νερόμυλου, σε κάθε θρησκείας τήν καρδιά, έξω καί μακριά από τους μεταξύ τους θεμιτούς καί άθεμιτούς συναγωνισμούς, τίς αντιθέσεις, τους φανατισμούς, τίς μισαλλοδοξίες, τίς

ἔχθρες, τὰ πάθη, πού κρατοῦνε συννεφιασμένους τοὺς οὐρανοὺς των καὶ καταλήγουνε καὶ σ' ἐγκλήματα ἁκόμια.

Φοβερό στ' ἀλήθεια τό θέαμα νά γροθοκοποιοῦνται μεταξύ τους οἱ πιστοὶ τῆς μιᾶς θρησκείας μέ τῆς ἄλλης, τῆ στιγμῆ πού ὅλες πα — ραδέχονται τίς ἴδιες ἀρετές καὶ τίς ἴδιες κακίες. "Ὅλες οἱ θρησκείες ἔχουνε τὴν κοινὴ τους ρίζα στὴν ἠθικὴ συνείδηση", γράφει ὁ Γκλάσενπαπ στὴν "Παγκόσμια Ἱστορία τῶν θρησκειῶν". Αὐτό ἀπο — δεικνύεται ὀλοφάνερα ἀπὸ τό ὅτι οἱ Ἰνδουϊστές, οἱ Βουδδιστές, οἱ Κομφουκιστές, οἱ Ταοϊστές, οἱ Χριστιανοί, οἱ Μουσουλμάνοι δι — αφέρουνε σέ πολλὰ σημεῖα τῆς δογματικῆς τους καὶ θεωροῦν ἀπαραί — τητες ἢ ὑφέλιμες γιά τὴ σωτηρία, διάφορες λατρευτικὲς πράξεις, ἀ — λέ συμφωνοῦν ὅλες στό ὅτι τό φέμα, ἡ κλεψιά, ἡ μοιχεία, ὁ φό — νος εἶναι ἁμαρτήματα καὶ ὅτι ὁ "Χρυσοῦς Κανὼν", πού ἡ κατηγορη — ματικὴ ἐπιταγὴ του μπορεῖ ν' ἀποτελέσει ἐπίσης τὴν τελικὴ κι' ἐ — ξαγνισμένη μορφή, πρέπει νά γίνεῖ ἡ πρακτικὴ καὶ γενικὴ διευθύ — νουσα ἀρχὴ γιά ὅλες τίς πράξεις...".

Γιά τό ἴδιο θέμα ἡ καταπληχτικὴ Μπλαβάτσκη εἶπε: Οἱ ἠθικὲς ἀρχές ἀντλοῦνται ἀπὸ τό πνεῦμα καὶ τὴν οὐσία τῶν μεγάλων ἀναμορ — φωτῶν τοῦ κόσμου, Κομφούκιου, Ζωροάστρη, Λάο Τσέ, Βουδδα, Χρι — στοῦ, καθὼς ἐπίσης καὶ Πυθαγόρα, Σωκράτη, Πλάτωνα μέ τὰ φιλοσο — φικὰ τους συστήματα.

Ἡ φτασμένη καὶ τέλεια φυκὴ τοῦ Γιάντι διακήρυξε: Δέν ὑπάρχει κανένας λόγος νά ἐγκαταλείψει κανεὶς τὴ θρησκεία του. Στὴν κάθε θρησκεία ὑπάρχουνε θέσεις γιά ὅλες τίς ἄλλες.

Ὁ Βιβειανάντα στό Σινάγο, τό 1902, παρακάλεσε τόν ἄνθρωπο: Μὴ καταστρέφεις. "Ἄν μπορεῖς, βοήθα. Μὴτε μιὰ λέξη πού νά προσβάλ — λει τίς πεποιθήσεις τοῦ ἄλλου. "Ἄν εἶναι ἀλήθεια πὼς ὁ Θεός εἶ — ναι τό κέντρο ὅλων τῶν θρησκειῶν καὶ πὼς ὁ κανένας ἀπὸ μᾶς τόν πλησιάζει ἀπολουθώντας μιὰ ἀχτίνα, τότε εἶναι βέβαιο πὼς ὅλοι μας πρέπει νά φτάσουμε σ' αὐτό τό κέντρο. Καὶ στό κέντρο, ὅπου ὅ — λες οἱ ἀχτίνες συναντῶνται, ὅλες οἱ διαφορές μας θά πάθουν.

"Ἐτσι, τὰ λόγια τοῦ Γκαῖτε γιά τίς γλώσσες "αὐτὸς πού γνωρί — ζει μόνο μία δέ γνωρίζει καμμία" μποροῦνε νά ἐπεχταθοῦνε καὶ στίς θρησκείες καὶ στὴ φιλοσοφία. (Συνεχίζεται).

Λάμπης Λοῦκος

ΟΛΑ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΘΕΤΙΚΑ

Ξέρουμε γιά τὰ γύρω μας πράγματα ὅ,τι ξέρεῖ καὶ τό φάρι γιά τό νερό πού κολυμπᾷ μέσα. Τό 99ο/ο ἀπ' ὅσα σκεπτόμαστε εἶναι λαν — θασμένα. Ὅλα εἶναι ὑποθετικά, τίποτα τελειωτικό, ὅλα ὑπόκεινται σέ ἐρώτημα κι ἀμφιβολία.

Ἄϊνσταϊν. Μετάφρ. Δημ. Θεοδωρίδη

ΣΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΠΑΓΚΑΛΟ

Σὺ θέλησες νὰ μένεις στὴν ἀφάνεια,
μὰ τὰ χαρίσματά σου λάμπανε,
γιατὶ τὰ φωτίζε τὸ φῶς
τῆς ἀδόλης ἀγάπης σου γιὰ μᾶς.

Ἀγάπη, φῆμη δὲν ζητοῦσες,
μονάχα νὰ χαρίζεις ἡξερές
κι ἔτσι σὰν ἄστρο φωτεινὸ κι ἀγαπητὸ
πάντα στῶν φίλων σου τῆ θύμηση θὰ μένεις.

Δημήτρης Θεοδωρίδης.

*

*

*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

"ΘΥΡΕΟΣ"

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Α. Ηιέζαντ. Οἱ βασικοὶ νόμοι τῆς θεοσοφίας		
	μετάφρ. Τ.Τ. Βρατσάνου	25
Μεϊμπελ Κόλλινς	Φωνὴ ἀπὸ μακριὰ	
	μετάφρ. Μαρ. Γ. Οἰκονόμιου	10
Αἰμέ Ηιλέν	Στοὺς πονεμένους	
	μετάφρ. Μαρ. Γ. Οἰκονόμιου	20
Τ.Τ. Βρατσάνου	Ὁ ἑπτασύνθετος ἄνθρωπος	10
Καλ. Κουτσογιάννη	Θεοσοφικαὶ ὁμιλίαι τευχ. Α'	25
Α. Ηιέζαντ	Ἡ ἀρχαία σοφία	
	μετάφρ. Τ.Τ. Βρατσάνου	60

Οἱ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΣΟΥΝ ΣΕ ΛΙΓΟ

Καλ. Κουτσογιάννη Θεοσοφικαὶ ὁμιλίαι τευχ. Β'

ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ

Χαρ. Τρικούπη 26

Είναι πνευματικό σωματείο ανεγνωρισμένο με απόφαση του Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν ἀρ. 18684/1954 καὶ καταχωρημένο στὸ βιβλίο ανεγνωρισμένων σωματείων στὴς 2.1.60 με ἀρῆματα ἀριθμὸ 3054.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΗΣ

Ἄρθρον 4ον.—Τὸ ἐν γένει πνεῦμα καὶ τὰς ἐργασίας τῆς Θ. Ἐν. κινεῖται ἢ ἀπὸ τοῦ
θεοῦ διακηρούς :

« Ἡ Θ. Ἐν. εἶναι ἀφοσιωμένη εἰς τὰς θεοσοφικὰς ἀρχὰς χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ
καμίαν θεοσοφικὴν ὀργάνωσιν.

Ἀκολουθεῖ τὰς θεοσοφικὰς διδασκαλίας τὰς διατυπωθείσας ὑπὸ τῆς ἐκ τῶν
ἰδρυτῶν τῆς θεοσοφικῆς κινήσεως εἰς τὸν κόσμον, μεγάλης Διδασκαλίσεως τῶν θεο-
σοφικῶν ἀρχῶν Ἐλεως Πετρούβνας Μπλαβίτσου καὶ τῶν διαδόχων αὐτῆς συγγνωσθέντες
θεοσόφων, ἐκπαιδευτῶν παγκοσμίου φήμης, δὲν ἀσχολεῖται ὅμως οὔτε με τὰς ἀτομικὰ
διχογνωμίας οὔτε με τὰς μεταξὺ δομῶν διαστάσεις.

Ἡ ἐργασία τὴν ὅποιαν ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ καὶ οἱ σκοποὶ τοὺς ὑποίους ἐπιδιώκει
εἶναι τόσον ὑψηλοὶ καὶ τόσον ἐργῶδες ὥστε οὔτε χρόνος διαθέσιμος οὔτε καὶ πόθος
ὑπάρχει διὰ νὰ ἀσχοληθῇ αὐτὴ μετὰ οἰαδήποτε διχογνωμίας ἢ θεοσοφικῆς ἀρέσεως.

Ἡ ἐργασία καὶ οἱ σκοποὶ τῆς Θ. Ἐν. ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῶν δαι-
μονικῶν ἀρχῶν τῆς θεοσοφίας, προπάντων δὲ ἀποβλέπει αὐτὴ εἰς τὸ νὰ τίθενται
πρακτικὴν ἐφαρμογὴν αἱ θεοσοφικαὶ διδασκαλαί, ὥστε νὰ καταστῇ κατορθωτὴ ἡ
συντηρητικὴ μετὰ τὸ ἘΛΥΤΟ, ἢ ὅποια μόνον δύναται νὰ δώσῃ τὴν βαθυτάτην περὶ
θῆσιν ἐπὶ τὴν παγκόσμιον ἀδελφότητα.

Ἡ Θ. Ἐν. διακηρύσσει ὅτι ἀσάλευτον θεμέλιον τῆς ἐνότητος ὅλων τῶν θεοσόφων
ἀνεξαρτήτως τόπου διαμονῆς καὶ ἰδιαιτέρας ἐν γένει καταστάσεως ἑκάστου, εἶναι ἡ
παντότης τοῦ σκοποῦ, τῶν τάσεων καὶ τῶν διδασκαλιῶν καὶ ὅτι ἡ βῆσις αὐτῆ τοῦ
συνδέει μετὰ τῶν ἀδιασπαστως.

Ἡ Θ. Ἐν. θεωρεῖ πραγματικοὺς θεοσόφους ὅλους ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἔχουσι ἀρε-
τώσει τὴν ζωὴν τῶν εἰς τὴν πραγματικὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀνθρωπότητος, διὰ τὴν
ὅποιαν δὲν παραδέχεται διακρίσεις πίστεως, φυλῆς, φύλου, τάξεως, χρώματος, ἰθακῆς
ἀξίας ἢ συμμετοχῆς εἰς οἰανδήποτε ὀργάνωσιν.

Ἡ Θ. Ἐν. δίδεται εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὅλου τοὺς συμφωνοῦντας μετὰ τὰς ὁδοὺς
τῆς προόδου διακηρύξεως καὶ ἐπιθυμοῦντας εὐλικρινῶς ὅπως διὰ τῆς μελέτης καὶ παν-
τὸς ἄλλου μέσον καταστῶσιν ἱκανότεροι νὰ βοηθοῦν καὶ νὰ διδάσκουν τοὺς ἄλλους.

Ἡ Θ. Ἐν. θεωρεῖ πραγματικοὺς θεοσόφους ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἴδωσι εἶναι πραγματικῶς
ληθῆναι εἰς καμίαν ζωτικὴν καὶ εἰς καμίαν αἴρεσιν, καὶ ὁμοῦ ἀνηκούσιν εἰς ἕσασθαι
ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς πάντα.

Ἄρθρον 7ον.—Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ γίνωσι μέλη τῆς Θ. Ἐν. ὑπογράφουσιν τὴν
ἀκολουθοῦσαν δῆλωσιν :

Συμφωνῶν μετὰ τοὺς σκοποὺς τῆς Θ. Ἐν. ὅπως διατυπώνονται οἱ τοὶ εἰς τὴν διακή-
ρουσιν αὐτῆς, ἐπιθετοῦ νὰ γίνω μέλος τῆς Στοῆς. . . . (ἀναγράφεται τὸ ὄνομα τῆς
στοῆς) μετὰ τὴν ἀποδοχὴν ὅτι ἡ ἐγγραφή μου δὲν συνεπάγεται δι' ἐμοῦ ἄλλαν ἐπι-
χρῆσιν ἐκτὸς ἐκείνης τὴν ὅποιαν ὁρίζω κατωτέρω.

Γιὰ περισσότερας πληροφορίες ἀπευθηνθῆτε : Χαρ. Τρικούπη 26, Ἰεράπετρα, κατὰ
Τρίτη καὶ Πέμπτη ἀρ. 730-9 μ. μ.

